

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Ústav českých dějin

Diplomová práce

Bc. Pavel Kotau

Mistři pražské artistické fakulty v letech 1437–1448.

Masters of Prague Faculty of Arts 1437 - 1448.

Rad bych poděkoval **PhDr. Blance Zilynské, PhD** za věnovaný čas a trpělivost, které vyžádalo vedení této práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1.8.2011

podpis

Anotace. Diplomová práce je věnována mistrům svobodných umění, kteří působili na pražské artistické fakultě v pokompaktátním období. Práce obsahuje rekonstrukci mistrovského sboru v letech 1437-1448, charakteristiku osob, které jako mistři na artistické fakultě působili, a nebo byli promovani, a také analýzu personálního složení fakulty se zřetelem k vazbám mezi jednotlivými mistry a skupinami.

Anotation. The thesis deals with masters of arts who lectured at the Prague faculty of arts or graduated from it in the years between 1437 and 1448. The work includes a reconstruction of the corps of masters for the period, their individual descriptions, and an analysis of the academic community, with special attention to the ties between masters and groups of masters.

Klíčova slova: 15. století, středověké univerzity, pražská univerzita, fakulta svobodných umění.

Keywords: 15th century, medieval universities, University of Prague, faculty of arts.

Obsah

Použití zkrátky.....	8
Úvod.....	9
1. Přehled dosavadního bádání, pramenů a metodologických přístupů.....	10
1.1 Přehled literatury.....	10
1.1.1 Dějiny pražské univerzity.....	10
1.1.2 Životopisy.....	11
1.1.3 Soupisy.....	12
1.1.4 Studia ke skupinám mistrů.....	13
1.2 Prameny.....	13
1.3 Prosopografie jako metoda historického bádání.....	15
1.3.1 Terminologie a vznik.....	15
1.3.2 Prosopografie v medievistice.....	15
1.3.3 Univerzitní prosopografie.....	16
1.3.4 Prosopografie a pražská univerzita.....	19
2. Pražská univerzita v době pokompaktatní.....	21
2.1 Politický vývoj v letech 1437-1448.....	21
2.1.1 Kompaktáta a přijetí Zikmunda Lucemburského.....	21
2.1.2 Mocenská seskupení.....	22
2.1.3 Albrecht Hasburský a interregnum.....	22
2.1.4 Vývoj v Praze.....	24
2.2 Proměny pražské univerzity.....	25
2.2.1 Univerzita v době husitských válek.....	25
2.2.2 Majetkový stav.....	26
2.2.3 Struktura.....	28
2.3 Výuka na artistické fakultě.....	29
2.3.1 Obsah.....	30
2.3.2 Formy.....	31
2.3.3 Akademické grady.....	32
2.4 Postavení a funkce mistrů na artistické fakultě.....	33
3. Rekonstrukce sboru mistrů v letech 1437-1448.....	35
3.1 Úvodní poznámky.....	35
3.1.1 Prameny.....	35
3.1.2 Předchozí rekonstrukce.....	35
3.1.3 Limity rekonstrukce.....	37
3.2 Počty mistrů podle semestrů.....	38
4. Mistři.....	39
4.1 Úvodní poznámky.....	39
4.2 Medailony mistrů.....	39
4.2.1 Křišťan z Prachatic (po r. 1360-1439).....	39
4.2.2 Jan Ondřejův, zvaný Šindel (kol. 1375-1449).....	43
4.2.3 Prokop z Plzně (před 1385-po 1457).....	45
4.2.4 Jan z Borotina (1378-1458).....	48
4.2.5 Mikuláš ze Stojčína (kol. 1385- 1445).....	50
4.2.6 Jan z Příbrami (kol 1390-28.12.1448).....	51

4.2.7 Petr z Hradce Králové, zvaný Bělořit (kol. 1385-po 1452)	54
4.2.8 Petr z Mladeňovic (kol. 1390 - 1451)	55
4.2.9 Buzek ze Kdyně (kol. 1390 - 1441).	57
4.2.10 Augustin z Klatov (kol 1390-po 1462).	58
4.2.11 Jan Papoušek ze Soběslavi (kol. 1390 - 1454).	59
4.2.12 Václav z Dráchova (kol. 1395 - 1461).	61
4.2.13 Václav z Prachatic (před 1395 - po 1454).	62
4.2.14 Mařík z Benešova (? - po 1448).	63
4.2.15 Petr Bradáč z Dvekačovic (? - po 1450).	64
4.2.16 Mikuláš ze Žiliny (kol. 1400 - po 1444).	65
4.2.17 Ondřej z Budějovic (?-po 1450).	66
4.2.18 Pavel Žídek (1413 - 1471).	66
4.2.19 Martin Leczycki (? - 1474).	68
4.2.20 Tomáš z Vratěnína (kol. 1415 - po 1454).	70
4.2.21 Šimon ze Žatce (kol. 1395 - po 1452).	71
4.2.22 Jan z Jemnic (kol. 1415 - po 1462).	71
4.2.23 Jan z Heilbronn (před 1410 - ?).	72
4.2.24 Jakub z Narth.	72
4.2.25 Jan z Teplic 1443-1444	73
4.2.26 Jan z Čáslavi zv. Kumpán (kol. 1420 - 1490).	73
4.2.27 Jan Wall z Nuringen.	74
4.2.28 Konrád z Ochsenfurtu.	74
4.2.29 Jindřich Dornde Spinetto z Mühlhausenu (před 1415 - ?).	75
4.2.30 Sigfried.	76
4.2.31 Martin Král z Žurawice (kol. 1420 - 1453).	76
4.2.32 Stanislav z Hnězdna (kol. 1420 - po 1459).	78
4.2.33 Jindřich ze Staffelsteinu.	79
4.2.34 Konrád z Kemptenu.	79
4.2.35 Jan Haselnuet z Frankfurtu (kol. 1420 - ?).	79
4.2.36 Jiří ze Žatce (před 1425 - po 1452).	79
4.2.37 Jan z Hermburgu (před 1425 - ?).	79
4.2.38 Matěj z Častolovic (před 1425-po 1457).	80
4.2.39 Martin z Hořepniku (kol. 1420-po 1460).	80
4.2.40 Jiří z Meziříčí (před 1425 - po 1460).	81
4.2.41 Václav z Ostrého (kol.1420-po 1460).	81
4.2.42 Jeroným z Prahy (kol. 1420 - po 1455)	82
5. Personální profil fakulty 1437-1448.	83
5.1 Kvantitativní stránka.	83
5.1.1 Počet mistrů.	83
5.1.2 Změny v mistrovském sboru.	83
5.1.3 „Cizí“ mistři a jejich postavení.	84
5.2 Věková stránka.	85
5.2.1 Biologický a „akademický“ věk.	85
5.2.2 Generační rozvrstvení.	85
5.3 Národnostní složení.	87
5.3.1 Němci.	87
5.3.2 Poláci.	88
5.4 Činnost mistrů.	89
5.4.1 Působení na fakultě.	89

5.4.2 Literární činnost.	90
5.4.3 Další oblasti činnosti.	91
5.5 Vazby mezi některými skupinami mistrů.	92
Závěr.	94
Seznam použitých pramenů a literatury.	96
Seznam příloh.	102

Použité zkratky

LD - *Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*, in : *Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandeaie pragensis I/I-II* Praha 1830-1832.

SLČ - *Staré letopisy české. Z rukopisu křižovnického*, ed. František ŠIMEK, Miloslav KAŇÁK, Praha 1959.

SLČ P - *Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527*, ed PALACKÝ František, Praha 1821.

UB - *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahre 1419-1436 I-II*, hg. PALACKÝ František, Praha 1874

NKP - Národní knihovna Praha.

Úvod

Desetiletí po uzavření kompaktát tvoří zvláštní kapitolu v dějinách pražské univerzity v 15. století. Dohody husitů s basilejským koncilem, a přijetí Zikmunda Lucemburského za krále uzavřely období válek, a tím se na univerzitě, která z jedné strany byla kolébkou husitského hnutí a hrála významnou roli v průběhu husitské revoluci, a ze strany druhé utrpěla v první třetině 15. století otřesy, které zničily její postavení nejvýznamnějšího vysokého učení ve Střední Evropě, vznikly podmínky pro normalizaci poměrů.

Předmětem bádání v této práci je mistrovský sbor pražské fakulty svobodných umění v období od léta roku 1437, kdy si v Praze upevnila svou pozici strana konzervativních kališníků do září roku 1448, kdy hlavní město bylo dobyto Jiřím z Poděbrad a tím konečnou převahu dostaly stoupenci Rokycanova směru v utrakvismu, následkem čeho byl odchod části mistrů z Prahy. Pomocí prosopografického výzkumu, součástí kterého je rekonstrukce mistrovského sboru a pak charakteristika jednotlivých mistrů jsem se pokusil prohloubit a rozšířit znalostí o tom jakým prostředím byla atristická fakulta v době pokompaktatní.

1. Přehled dosavadního bádání, pramenů a metodologických přístupů

1.1 Přehled literatury.

1.1.1 Dějiny pražské univerzity. Období po uzavření kompaktát se nachází v univerzitních dějinách poněkud ve stínu bádání o předhusitské epoše. Před druhou polovinou 20 století se dalo najít nejpodrobnější zpracování dějin univerzity v pokompaktátním období v devátém díle syntézy Václava Vladivoje Tomka *Dějepis města Prahy*.¹ Tomek podrobně popsal strukturu a materiální stav univerzity po husitských válkách. Svůj vyklad doprovodil seznamy jednak mistrů, kteří nastoupili na fakultu v letech 1433-1526, jednak rektorů, děkanů a dalších univerzitních hodnostářů.

Začátkem 60. let se k dějinám univerzity po uzavření kompaktát obrátil František Šmahel. Ve své studii o počátcích humanismu na pražské univerzitě,² osvětlil Šmahel chod událostí na univerzitě ve 30. až 60. letech, zabýval se počtem učitelského sboru, poukázal na vzrůstající roli německých mistrů a studentů ve druhé polovině 40. let, a také se věnoval náplni výuky na univerzitě. Podrobněji počtem učitelů a studentů, a také jejich regionálnímu a sociálnímu původu se František Šmahel zabýval ve společné studii s Miroslavem Trucem.³ Šmahelův přínos v bádání o univerzitě v našem období je největší. Mezi dalšími jeho pracemi, které se toho téma dotýkají, je třeba zmínit studii o kariérách univerzitních absolventech, o Rečkové koleji zvláště o jejím knihovním

---

¹ Václav Vladivoj TOMEK, *Dějepis města Prahy, dil. XI.*, Praha 1893.

² František ŠMAHEL, *Počátky humanismu na pražské univerzitě v době poděbradské*, in: *Acta Universitatis Carolinae -- Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, I, 1960, s. 55-90.

³ F. ŠMAHEL -- Miroslav Truc, *Studia k dějinám Univerzity Karlovy v letech 1433-1622*, in: *Acta Universitatis Carolinae -- Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, IV/2, Praha 1963, s.3-60.

katalogu.⁴ V kolektivní práci *Dějiny Univerzity Karlovy* období 1437-1448 jen stručně dotčeno Michalem Svatošem v kapitole o univerzitě v letech 1419-1556.⁵

1.1.2 Životopisy. Jednotlivým mistrům se v historiografii věnovalo různou mírou. O těch, kdo výrazně zasáhl do dění v husitském období, jsou zmínky v syntézách o husitství a poděbradském věku.⁶ Monografie vznikla jenom o jednom mistru - Prokopovi z Plzně se věnoval Jaroslav Prokeš.⁷ František Michalek Bartoš napsal medailonky Jana z Borotina, Václava z Dráchova, Jana Šindela, Martina Leczyckého.⁸ Krátké životopisy některých mistrů obsahovaly vydání jejich spisů. Zdenek Tobolka a nověji Alena Hadravová shromáždily údaje o životě Pavla Židka⁹, Zdenek Fiala Petra z Mladeňovic¹⁰, životopisu Křišťana z Prachatic je věnováno v úvodu edice jeho pojednání o stavbě a užití astrolábu.¹¹ Údaje o těch, kdo

---

⁴ F. ŠMAHEL *Regionální původ, profesní uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433-1622*, Zprávy archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, Zprávy archivu Univerzity Karlovy 4, Praha 1982, s.3-28; Týž, *Existenční vyhlídky a kariéry českých humanistů*, in, *Mezi středověkem a renesancí*, Praha 2002, s. 364-353; Týž, *Knihovní katalogy koleje Národa Českého a koleje Rečkovy*, in: *Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis II/2*, Praha 1961, s. 59-85. Novější Šmahelovy studia k univerzitním dějinám: Týž, *Alma Mater Pragensis*, Leiden 2007.

⁵ Michal SVATOŠ, *Kališnická univerzita 1419-1556*, in: *Dějiny Univerzity Karlový I*, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 205-219.

⁶ Josef PEKÁŘ, *Žižka a jeho doba I-IV.*, Praha 1927-1933; F.ŠMAHEL, *Husitská revoluce I.-IV*, Praha 1993; Rudolf URBÁNEK, *České dějiny. Díl III, Věk poděbradský I-IV*, Praha 1915-1965; Petr ČORNEJ -- Milena BARTLOVÁ *Velké dějiny země Koruny české VI.*, Praha-Litomyšl 2007; P. ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české V*, Praha-Litomyšl 2000.

⁷ Jaroslav PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, Praha 1927.

⁸ František Michalek BARTOŠ, *Doktor Jan Borotín a Kronika stareho kolegiata*, in: *Jihočeský sborník historický 19*, České Budějovice-Tábor 1950; Týž *Rektor Jan Šindel*. in: *Věstník České akademie věd a umění*, Praha, 1948, s. 27-34; Týž, *Polský husita mezi rektory Karlovy university M. Martin z Lenčice*, in: *Jihočeský sborník historický 23*, 1954, s. 28-29; Týž *M. Václav z Dráchova*, in: *Jihočeský sborník historický 8*, 1936, s. 83-89.

⁹ Zdeněk TOBOLKA, *O životě a spisech Pavla Židka*, in : *M. Pavla Židka Spravovna*, Praha 1908 s. I-IV.

¹⁰ Zdeněk FIALA, *O životě Petra z Mladeňovic* , in: *Petra z Mladoňovic Zpráva o mistru Janu Husovi v Kostnici*, Praha 1965, s. 9-30.

¹¹ Alena HADRAVOVÁ --Petr HADRAVA, *Křišťan z Prachatic Stavba a užití astrolábu*, Praha 2001

přednášel na fakultě matematiku, excerpoval Josef Smolík.¹² Krátké medailonky doprovází soupisy literární činnosti Jana z Příbrami od F.M. Bartoše¹³ a Jana Papouška ze Soběslavi od Pavla Spunara.¹⁴

1.1.3 Soupisy. Kromě prací věnovaných jednotlivým osobám existují soupisy mistrů a studentů, které obsahují životopisné údaje. Najdeme tam i ty mistry, kteří působili na artistické fakultě v letech 1437-1448. Ti, kdo prošel předhusitskou lékařskou fakultou, jsou uvedeni v člancích Karla Beránka a pak F. Šmahela.¹⁵ Údaje v nich shromážděné se pak objevily v *Biografickém slovníku lékařské fakulty*.¹⁶ Mistrům artistické fakulty, kteří působili v letech 1419-1550 věnoval soupisovou práci Lothar Schletz.¹⁷ Jména a krátké údaje o těch, kdo byl graduován před krokem 1409, obsahuje *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity 1348-1409* od Josefa Tříšky.¹⁸ Tříška se hodně věnoval univerzitní literatuře, mezi jeho pracemi je nutně především upozornit *Literární činnost předhusitské univerzity*.¹⁹ Tento soubor studií časovým záběrem přesahuje období v názvu a pojednává mimo jiného i o literární činnosti mistrů v 30. -50. letech 15. století. Krátké biografické údaje a podrobný soupis literárních děl vybraných

---

¹² Josef SMOLÍK, *Mathematikové v Čechách od založení university Pražské až do počátku tohoto století*, Praha 1864.

¹³ F. M. BARTOŠ, *Literární činnost M. Jana Rokycany, M. Jana Příbrama, M. Petra Payna*, Praha 1928.

¹⁴ Pavel SPUNAR, *Literární pozůstalost M. Jana Papouška ze Soběslavi*, in: *Listy Filologické* 125, č. 3-4, Praha 2002, s. 253-257.

¹⁵ Karel BERÁNEK, *O počátcích pražské lékařské fakulty 1348-1622*, in: *Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis* IX/2, 1968, s. 44-87;

F. ŠMAHEL, *Mistři a studenti pražské lékařské fakulty do roku 1419*, in: *Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis* XX/2, 1980, s. 35-68.

¹⁶ Josef ADAMEC, Karel BERÁNEK a další, *Biografický slovník pražské lékařské fakulty 1348-1939 I-II*, Praha 1988-1993.

¹⁷ Lothar SCHLETZ, *Die Magister der artistischen Fakultät der Hohen Schule zu Prag und ihre Schriften im Zeitraum von 1409 bis 1550*, Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Hohen Medizinischen Fakultät der Friedrich-Alexander-Universität, Erlangen-Nürnberg 1971.

¹⁸ Josef TŘÍŠKA, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity 1348-1409*, Praha 1982.

¹⁹ Týž, *Literární činnost předhusitské univerzity*, Praha 1967.

osob husitského období obsahuje dvousvazkový repertorium Pavla Spunara.²⁰ O katolických exulantech v husitském období pojednal Jaroslav Kadlec.²¹

1.1.4 Studia ke skupinám mistrů. Kromě literatury věnované univerzitě a osobám je třeba uvést i práce, které se zabývají jistým okruhem mistrů. Názorovému vývoji a vyhranění univerzitních mistrů po smrti Jana Husa věnovaná monografie Jiřího Kejře.²² O okruhu osob blízkých k Janu Husovi pojednal ve svém článku Michal Svatoš.²³

1.2 Prameny.

Pro sestavení životopisu mistrů bylo třeba využít pramenného materiálu v nejširším záběru, a výčet všech edicí by potřeboval příliš mnoho místa, proto zde upozorním jen na ty nejdůležitější edice.

Údaje o působení mistrů na univerzitě obsahuje především děkanská kniha artistické fakulty, kde jsou zaznamenány volby fakultních funkcionářů, zkoušky a promoce.²⁴ Dalším pramenem jsou univerzitní statuta,²⁵ kde najdeme i rektorská ustanovení z doby pokompaktátní. Doplnují informace o činnosti mistrů na fakultě soupis proboštu Karlovy koleje, pojednání o univerzitních mecenáších od Jana Kampana, které ovšem vznikly s více než stoletým odstupem.²⁶

---

²⁰ P. SPUNAR, *Repertorium auctorum Bohemorum provectorum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans*, I-II, Warsaviae-Vratislaviae-Prag, 1985-1995

²¹ Jaroslav KADLEC, *Katoličtí exulanti čeští doby husitské*, Praha 1990

²² Jiří KEJŘ, *Mistři pražské univerzity a kněží táborští*, Praha 1981.

²³ M. SVATOŠ. *Husovi přátelé*, in: Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi., Praha 1995, s. 63-67.

²⁴ *Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*, in : Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandae pragensis I/I-II, Praha 1830-1832.

²⁵ *Statuta Universitatis Pragensis*, in: Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandae pragensis III, Praha.

²⁶ *Seznam proboštů koleje Karla IV.*, ed Karel HRDINA VČA 57/1948, s. 5-15; CAMPANUS Jan, *Mecenáši Karlovy Univerzity*, Praha 1949.

Mezi důležitějšími edicemi narativních pramenů je třeba vyjmenovat Staré letopisy české²⁷ a další kroniky z husitského období obsazené v 5 svazku Fontes rerum Bohemicarum,²⁸ kde je odražen zásah mistrů do událostí husitské revoluce. Činnost mistrů eviduje také edice narativního materiálu k basilejskému koncilu.²⁹ Informaci o místě pobytu mistra v určitém období, jeho majetkovém stavu, a vazbách poskytuje listinný materiál, který je ovšem třeba pracně vyhledávat v početných edicích. Pro 15 století nejdůležitější je Archiv Český³⁰

Díla mistrů především podávají obraz jejich literární činnosti, ale také můžou svědčit o pobytu mistra v určité lokalitě v určitém období, poukázat na vazby a kontakty. Soupis rukopisu univerzitní knihovny pořídil Truhlař³¹, podrobnější informace je obsažena především v pracích Josefa Tříšky.

O mistrech původem ze zahraničí informaci čerpal především z dostupných edicí univerzitních matrik Lipska, Krakova, Erfurtu a Vídně.³²

Velký rozsah a roztržitost pramenů dělají praktický nemožnou úplnou heuristiku v případě této práci. Archivní výzkum ztratí smysl pro velké časové výdaje, a proto je badatel odkázán edice opatřené rejstříky, a je hodně závislý na sekundární literatuře především na příručky a soupisy.

---

²⁷ *Staré letopisy české. Z rukopisu křižovnického*, ed. František ŠIMEK, Miloslav KAŇÁK, Praha 1959; *Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527*, ed. Palacký, Praha 1821

²⁸ *Fontes rerum Bohemicarum V*, Praha 1893

²⁹ *Monumenta conciliorum generalium : seculi decimi quinti : Concilium Basileense I-III*, ed. PALACKÝ František, Vindobona 1857-1886

³⁰ *Archiv Český*. sv. III, IV, XXXVII, Praha 1844, 1846, 1912.

³¹ Josef TRUHLAŘ, *Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in C.R. Bibliotheca publica atque universitatis Pragensis asservantur*, I-II, 1905-1906.

³² *Die Matrikel der Universität Leipzig (1409-1553) I-III*, (hg. ERLER Georg), in: *Codex diplomaticus Saxoniae regiae* 2/16-18, Leipzig 1895-1902; *Die Matrikel der Universität Wien*, I/1, Graz-Köln 1954; *Acten der Erfurter Universität*, I. Teil, darin: 3. *Allgemeine Studentenmatrikel, erste Hälfte (1392-1492)*, (hg. WEISSENBORN Hermann) Halle 1881; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400.-1500* (ed.) A. GAŚSIŃSKI, T. JUREK, I-II, Kraków 2004.

1.3 Prosopografie jako metoda historického bádání.

1.3.1 Terminologie a vznik. Samotný termín prosopografie, který v překladu z řečtiny znamená „popis tváře, obličeje“, objevil se v 16. století, kdy byl užíván pro označení soupisů úředníků nebo vzdělanců.³³ Dnes se pod prosopografií rozumí historická metoda, která zahrnuje vytváření soupisu osob, které působily v ohraničeném prostoru a čase, dohledávání životních údajů k dotyčným osobám a pak následnou interpretaci těchto údajů. V německé historiografické tradici se termínem „*Prosopographie*“ označuje vytváření soupisů osob, a pro jejich následné využití je používán termín „*Personenforschung*“ nebo „*Kollektive Biografien*“. V historiografii anglosaské termín „*prosopography*“ zahrnuje jak sestavování soupisu, tak i jejich následné využití.

Poprvé prosopografie byla uplatněna v bádání o starověku, kde od začátku 20. století byly vytvářeny velké soupisy osob, které působily v antickém a pozněantickém Římě. Vydávání kartotéky antických osob pokračuje i dodnes. Shromáždění těchto údajů má přinášet odpověď na otázky motivů a faktorů politického jednání aktérů a také obsazování úřadů.

1.3.2 Prosopografie v medievistice. V medievistice se začala prosopografie uplatňovat v 50. letech, a to nejprve pro období raného středověku, kdy cílem bylo zjistit personální propojení vládnoucích dynastií s místní šlechtou. Novější dílo Gerda Althofa ukázalo na existenci dvou typů vazeb v raném středověku, které vytvářely mocenské skupiny: příbuzenských a přátelských.

---

³³ Přehled vývoje prosopografie podle Martin NODL, *Středověká prosopografie jako metodologická inovace*, in: VIII. sjezd českých historiků 10.-12. září 1999. Ed. Jiří PEŠEK, Skriptorium 2000.

V bádání o pozdním středověku se prosopografické výzkumy objevily v 70. letech 20. století a byly zaměřeny na městské a dvorské elity. Důležitou prací z této oblasti je dílo Petra Morawa, který poukázal na to, že v pozdněstředověké společnosti existovaly neinstitucionalizované sociální útvary tvořené osobami, kterých spojovaly politické, mocenské a osobní vazby. Prosopografické metody bylo využito při výzkumu klientelských sítí, vlivu osobní závislosti, známostí a nepřátelství na politiku, příbuzenských a sociálních vazeb na vytváření mocenskopolitických skupin. Prosopografie se uplatnila při výzkumu církevního prostředí, zvláště kapitul, a prostředí městského, kde objektem výzkumu stávají buď městské elity, nebo celá městská společnost.

1.3.3 Univerzitní prosopografie.³⁴ Dějiny pozdněstředověkých univerzit nabízejí vhodné pole pro užití prosopografické metody, především kvůli existenci univerzitních matrik, kam se zapisovali všichni imatrikulovaní studenti. V případě studentů se bádání zaměřuje především na jejich regionální a sociální původ, což pak umožňuje zjistit spádové oblasti univerzit.

Mezi zásadními pracemi je třeba jmenovat především dílo Rainera Christofa Schwingese o studentech univerzit v hranicích dnešní SRN v 14. -15. stol.³⁵ Schwinges v této knize sleduje frekvenci posluchačů na 12 univerzitách, poukazuje na cykly, v nichž se projevují výkyvy návštěvnosti, a na faktory, které tyto výkyvy ovlivňují. Dále sleduje celkovou frekvenci všech dvanácti univerzit - tzv. „Reichsfrequenz“ - a podíl jednotlivých vysokých učení na ní. Prosopografickou metodu pak aplikuje především pro podrobnější

---

³⁴ Jiří STOČES, *Přehled bádání. Hlavní směry současné historiografie středověkých univerzit. Přehled střeoevropské historické produkce po roce 1989 s důrazem na předhusitské pražské univerzity.* ČČH 102, 2004, č. 2, s. 342-371.

³⁵ Reiner Christoph SCHWINGES, *Deutsche Universitätsbesucher im 14. und 15. Jahrhundert. Studien zur Socialgeschichte des Alten Reiches,* Stuttgart 1986.

příklad univerzity v Kolíně nad Rýnem. Pro svůj výzkum samozřejmě nemohl zvolit všechny imatrikulované studenty, proto použil metodu náhodného výběru. Zkoumal sociální a geografický původ v každém pátém roce.

Kromě takového rozsáhlého plošného výzkumu se univerzitní prosopografie zaměřuje na omezenější soubory osob: na studenty jedné fakulty, jednoho univerzitního národa anebo pocházející z jednoho regionu. V takových pracích je více místa věnováno samotným biografiím osob a sleduje se provázanost univerzity s elitami soudobé společnosti.

Ještě omezenější soubor osob, profesory 4 univerzit, kteří obsazovali univerzitní úřady, zvolila pro svůj výzkum Stephanie Irrgang.³⁶ Badatelka se v něm soustředila na kariéry 95 osob.

V současné době se pod vedením Rainera Rainera Christofa Schwingese realizuje projekt *Repertorium Auctorum Germanicum*.³⁷ Cílem tohoto projektu je vytvoření databáze studentů graduovaných v letech 1250-1550 na území Říše.

1.3.4 Prosopografie a pražská univerzita. První výzkumy pražských univerzitních pramenů věnované především národnostnímu složení právnické fakulty byly provedeny v semináři profesora Zatschka ve 30. letech 20. století.³⁸ Rozboru *Liber decanorum* a to jak pro předhusitské období, tak i pro leta 1433-1622 se věnoval ve svých studiích František Šmahel.³⁹ Tyto studie jsou zaměřeny především kvantitativně, velká jejich část je věnována odhadu počtu studentů na základě údajů o promociích z *Liber decanorum*. K podrobnějšímu výzkumu

---

³⁶ Stephanie IRRGANG, *Peregrinatio academica: Wanderungen und Karrieren von Gelehrten der Universitäten Rostock, Greifswald, Trier und Mainz im 15. Jahrhundert*, Stuttgart 2002.

³⁷ <http://www.rag-online.org/>

³⁸ *Studien zur Geschichte der Prager Universität bis 1409*. Aus dem historischen Seminar Prof. H. Zatscheks, *Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen* 77, 1939.

³⁹ F.ŠMAHEL - M.TRUC, *Studia k dějinám.*; F. ŠMAHEL, *Pražské univerzitní studentstvo v předrevolučním období 1399-1419*, in: *Rozpravy ČSAV* 77/3, Praha 1967.

kariér universitánů se Šmahel dostal ve studii o kariérách graduovaných studentů artistické fakulty v 16. století, v níž použil biografický materiál shromážděný Antonínem Truhlářem a Karlem Hrdinou v *Rukověti humanistického básnictví v Čechách a na Moravě*.⁴⁰ František Kavka se zaměřil na mistry-regenty v předhusitském období a upozornil na význam počtu promocií provedených jednotlivými mistry při posouzení jejich vlivu a postavení na univerzitě.⁴¹

V 90. letech 20. stol. byl proveden v semináři dr. Svatoše rozbor sociálního a regionálního původu osob, zapsaných v matrice právnické fakulty pražské univerzity.⁴² Jiří Stočes pak pokračoval ve výzkumu a zaměřil se na kariéry studentů právnické univerzity, kteří patřili k saskému univerzitnímu národu.⁴³

Způsob, jakým se prosopografické metody výzkumu uplatní, záleží především na charakteru a rozsahu zkoumaného souboru osob a na tom, jaké cíle jsou kladeny. Záleží ovšem i na souboru pramenů, které jsou k dispozici. Prosopografický výzkum je pracný a rozsáhlý, a často vyžaduje týmovou práci, případně využívání počítačových databází pro zpracování údajů. Nezbytnou podmínkou je pomocná příručková literatura: životopisné a zeměpisné slovníky, které jsou ovšem pro různé regiony a období v různém stavu zpracování.

---

⁴⁰ Viz pozn. 4.

⁴¹ František KAVKA *Mistři-regenti na artistické fakultě pražské univerzity v letech 1367-1420*, in *Z českých dějin. Sborník prací in memoriam prof. Dr. Václava Husy*, Praha 1966, s.77-95.

⁴² Jana BOROVIČKOVÁ - J. STOČES - Magida SUKKARI, *Český, bavorský a polský univerzitní národ na pražské právnické univerzitě 1372 - 1419*, in: AUC-HUCP 33-34, 1993-1994, fasc. 1-2, s. 59-75.

⁴³ J. STOČES, *bsolventi pražské právnické univerzity (1372-1418) ve službách hanzovních měst*. In: *Město a intelektuálové od středověku do roku 1848. Sborník statí a rozšířených příspěvků z 25. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy*. Praha 2008, s. 199-234.; Týž, *K otázce sociální mobility chudých studentů středověké pražské právnické univerzity. Několik příkladů ze saského univerzitního národa*. In: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV*. Kolektivní monografie. Praha 2008, s. 459-467.

1.3.5 Aplikace prosopografické metody v práci. Předmětem bádání v mé práci je, jak už bylo zmíněno výše, soubor mistrů artistické fakulty, omezený na určitý časový úsek. Samotný soubor bylo nutné na začátku na základě dostupných pramenů rekonstruovat. Protože se jedná o relativně malý počet osob, velká část práce je věnována životopisům mistrů a cílem je zjištění personálního profilu pražské univerzity v desetiletí těsně po ukončení husitských válek, uzavření kompaktát a obnově legální činnosti školy.

Účelem práce tedy není sledování osobních kariér mistrů, a to mimo jiné i proto, že musel být zvolen krátký časový úsek a také proto, že mistři představují nejméně mobilní skupinu ze všech osob, které univerzitou procházejí.⁴⁴ Místo toho jsem se snažil podat celkovou charakteristiku mistrovského sboru na základě toho, jaké skupiny mistrů se v tomto období vyskytovaly, jaké vztahy mezi sebou měly, a jakými vazbami tyto skupiny byly vytvořeny. Z toho plyne specifika údajů, které byly zvoleny jako relevantní pro sledování v biogramech mistrů. Menší roli tu hraje regionální původ, neboť značná část mistrů prošla před desetiletím období husitských válek v Praze nebo exilu, a tak pro vytváření horizontálních vazeb je důležitější náboženský a politický postoj, ze kterého plynuly rozličné typy osudů mistrů. Většina příslušníků mistrovského sboru měla svěcení, a tak museli dodržovat celibát, který byl také podmínkou pobytu na koleji. Tím pádem rodinné a sňatkové vztahy nejsou pro vytváření vazeb uvnitř akademického prostředí důležité. Na druhou stranu těsnějším než dnes byl vztah mezi promotorem a promovaným, učitelem a žákem.⁴⁵ Literární dílo mistra svědčí o jeho zájmech a jisté specializaci. Údaje o počtu promocií dávají možnost soudit o aktivitě mistra na fakultě.

---

⁴⁴ F. Šmahel, *Existenční vyhlídky*, s. 357.

⁴⁵ Na to upozornil, jak bylo zmíněno výše, F. Kavka, nově k významu této vazby M. Svatoš, *Formy promoce na pražské univerzitě v letech 1348-1622*. In: *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám profesorky Lenky Bobkové*. Praha 2006, s. 400-411, zde s. 408.

Aplikace prosopografické metody výše popsaným způsobem přináší možnost prohloubit znalosti o univerzitě v období po uzavření kompaktát.

2. Pražská univerzita v době pokompaktatní

2.1 Politický vývoj v letech 1437-1448.

2.1.1 Kompaktáta a přijetí Zikmunda Lucemburského.

Husitská revoluce, jejíž požadavky a ideje vyzrály na půdě pražské univerzity, uvedla české země na více než desetiletí do stavu dlouhodobé války, absence uznávaného panovníka a vytvořila pověst kacírské země v očích křesťanského světa statutu. Ve třicátých letech se stala zjevnou neschopnost katolické církve a císaře Zikmunda Lucemburského zpacifikovat Čechy vojenskou mocí. Na druhou stranu vedla husity touha po uznání oprávněnosti jejich požadavků všeobecnou církví, nutnost stabilizace poměrů a také porážka radikálního křídla k dialogu. Výsledkem jednání mezi husity a katolickou církví reprezentovanou basilejským koncilem, jež se začalo roku 1433, se stala kompaktáta. Kompaktáta, tj. soubor dohod mezi zástupci koncilu a husitů, byla slavnostně vyhlášena v Jihlavě 5. 7. 1436. Koncil přijímal husity do lůna církve a uznával na území Českého království a Markrabství moravského platnost čtyř pražských artikulů, i když v poněkud okleštěné podobě. Přijímání pod obojí způsobou bylo povoleno pouze dospělým, trestání smrtelných hříchů bylo svěřeno do rukou oprávněných duchovních a světských osob, svobodné kázání bylo omezeno na kněze a jáhny a duchovenstvo bylo pokládáno pouze za správce, nikoliv majitele církevních státek.⁴⁶

Přijetí Zikmunda Lucemburského za českého krále předcházely dohody s představiteli husitů v Brně a Jihlavě. V Brně Zikmund 6. 7. 1435 souhlasil se závazností kalicha na všech farách, kde byl praktikován. Ve Stoličném Bělehradě Lucemburk 6. 1. 1436 zlistinil a zpečetil dohody z Brna. Císař dával souhlas mimo jiného k volbě pražského arcibiskupa

---

⁴⁶ P. ČORNEJ, *Velké dějiny VI.*, s. 12-13.

stavovským výborem spolu s duchovními. V Jihlavě Zikmund 20. 7. 1436 vydal velké privilegium stavovských svobod, ve kterém potvrdil většinu konfesních, národnostních a ekonomických požadavků husitů a husitských měst. Po převezení českých korunovačních klenotů byl Zikmund Lucemburský v Jihlavě 28. 7. 1436 přijat za českého krále a 23. 8. 1436 slavnostně vjel do Prahy.⁴⁷

2.1.2 Mocenská seskupení. Kompaktáta byla základním právním dokumentem v období po ukončení husitských válek, ve vztahů k nim se vytvářela mocenská seskupení, která určovala politické dění v Čechách v letech 1438 - 1452. V tomto období je možné vyčlenit 3 takové skupiny. Blok umírněných utrakvistů a katolíků, husitskou stranu středu a Tábořský svaz. Umírnění kališníci a katolíci byli spokojeni s kompaktátý a vnímali je jako základní normu, která zajišťuje spojení utrakvismu s katolickou církví. Čelním představitelem této strany byl nejvyšší purkrabí zemský Menhard z Hradce. K tomuto seskupení se dá počítat Oldřich z Rožmberka, Hanuš z Kolovrat, plzeňský landfrýd a část nižší šlechty. Z univerzitánů k umírněným patřili mistři Prokop z Plzně, Jan Papoušek ze Soběslavi a další. Druhou stranu tvořili důslední husité, kteří se v duchu nevzdávali podávání eucharistie dítkám, závaznosti kalicha pro spásu a české bohoslužby, které nebyly zahrnuty do kompaktát. Takovou podobu utrakvismu prosazoval Jan Rokycana, zvolený, ale nevysvěcený arcibiskup pražský. Politickým vůdcem důsledných husitů byl Hynek Ptáček z Pirkštejna. Strana měla svoji základnu ve východních Čechách. Třetí stranou byl Tábor, který se snažil ubránit svoji nezávislou církevní organizaci.⁴⁸

2.1.3 Albrecht Hasburský a interregnum. Kralování Zikmunda Lucemburského v Čechách netrvalo dlouho, neboť poslední

---

⁴⁷ P. ČORNEJ, *Velké dějiny V*, s. 623-638.

⁴⁸ P. ČORNEJ, *Velké dějiny VI.*, s. 12-13., s. 44-50.

Lucemburk zemřel 9. 12. 1437. Za svého nástupce Zikmund určil Albrechta Habsburského. Osoba Habsburka ale vzbudila obavy u husitů, a proto se ještě před smrtí Zikmunda východočeští husité spojili s Táborů a počítali s kandidaturou polského krále Vladislava III., který se měl oženit buď se Zikmundovou vnučkou, nebo s manželkou Zikmunda Barborou Celskou. Zikmund ale dal nedlouho před smrtí zajmout Barboru. Český sněm na konci prosince, který se konal v Karlově koleji a byl ovládán stranou Menharda z Hradce, souhlasil s kandidaturou Albrechta. Menhard z Hradce předešel pokusu polské strany ovládnout Prahu internováním řady významných pražských politiků a konfiskací jejich majetku v lednu 1438. Sebevědomé chování Albrechta nutilo Hynka z Ptáčka hledat dále kandidáta v Polsku. Na sněmu jeho strany a Táborů v Mělníku se dohodli na kandidatuře tehdy devítiletého Kazimíra Jagellonského. Stoupenci Jagellonců se rozhodli prosadit své nároky proti Albrechtovi, korunovanému v Praze 29. 6. 1438, vojensky, avšak tažení polských oddílů do Slezska a operace česko-polských vojsk v Čechách úspěch polské straně nepřinesla. 10. 2. 1439 bylo uzavřeno příměří, kterým Krakov uznal Albrechta za českého krále. Habsburk ale ještě téhož roku 27. 11. zemřel.

A tak znovu vznikla otázka nástupnictví na český trůn. Iniciativu převzal Pirkštejn, který svolal do Prahy sněm. Na červnovém sněmu byl zvolen Albrecht III. Habsburský. Ten ale nabídku české koruny odmítl z obavy před Habsburky, kteří si nárokovali český trůn v osobě císaře Fridricha III. a také po smrti otce narozeného Ladislava Pohrobka. Fridrich III. odmítal vydat Ladislava českým stavům do konce svého poručnictví, nepřijal ani opakovanou nabídku české koruny a zemského správcovství. České království vstoupilo do doby interregna, během kterého iniciativa náležela Ptáčkově straně. Období 1440 - 1444 bylo naplněno různými konflikty mezi mocenskými centry v zemi.

Po smrti Hynka Ptáčka roku 1444 stanul v čele východočeského landfrýdu Jiří z Poděbrad. Pozice utrakvistů se zdály být v důsledku vítězství papežství nad koncilem a s ohledem na změněný kurz papežské politiky nastoupený novým papežem Mikulášem V. ohroženy, neboť kompaktáta jako koncilní dílo Řím neuznával a nehodlal je potvrdit. Odstoupení vládců Prahy, nejvyššího purkrabího Menharda z Hradce, od kompaktát nutilo utrakvisty - jak konzervativní tak i představitele Rokycanova směru - ke společnému postupu a rychlému jednání. V červnu 1448 stoupenci Jiřího z Poděbrad se sešli v Kutné Hoře. 3. 9. 1448 poděbradští ovládli Prahu a hlavní město království tak přestalo být baštou konzervativců.

2.1.4 Vývoj v Praze. Praha v letech 1437-1448 byla v rukách konzervativců. Začátek jejich vlády položil Zikmund Lucemburský, když v srpnu 1436 úplně vyměnil rady na Starém i Novém Městě a tím odsunul z mocenských pozic skupinu kolem Jana Velvara. Nejvyšším purkrabím pražským se stal 5. října Menhard z Hradce. V následujícím roce opustil Prahu Jan Rokycana a tím vliv konzervativní skupiny ještě posílil. Aby předešel ovládnutí Prahy důslednými kališníky, internoval Menhard po smrti Zikmunda v únoru 1438 řadu vlivných politiků z Prahy. Na sněmu v Praze roku 1440, který se konal po smrti Albrechta Habsburského, si konšelé zajistili své setrvání v úřadě odvoláním na to, že je může vyměnit pouze panovník. Došlo také k porušení pravidla střídání konšelů ve funkci purkmistra, a tak na Starém městě tento úřad ovládl Pešík z Kunvaldu a na Novém městě Pavel Dětřichovic. Tato vládnoucí garnitura se v Praze udržela až do ovládnutí pražských měst Jiřím z Poděbrad.

Období let 1437-1448, i když mělo právní základ daný kompaktáty, nebylo dobou s ustálenými mocenskými poměry. Po krátkém panování Zikmunda a Albrechta následovalo

interregnum, které bylo doprovázeno soupeřením různých konfesně-mocenských skupin. Na druhou stranu byla v Praze mocensko-politická situace stabilní. Vláda konzervativců v Praze dávala šanci také univerzitě, která začala po letech husitských válek postupně oživovat svou činnost. Zklidněná situace vedla k obnovení zájmu o studium mezi katolíky i zahraničními studenty.

2.2 Proměny pražské univerzity.

Doba pokompaktátní byla v pražských univerzitních dějinách obdobím, kdy se vysoké učení snažilo zotavit po bouřlivých letech husitské revoluce. Ovšem zásah do univerzitních poměrů v desátých a dvacátých letech patnáctého století byl takový, že se obnovit činnost v rozsahu předhusitském univerzitě nikdy nepodařilo.

2.2.1 Univerzita v době husitských válek. Konflikt mezi přívrženci Husovy strany a jejími odpůrci měl už v desetiletí před začátkem husitských válek negativní vliv na univerzitu. Kutnohorský dekret vydaný Václavem IV. 18. ledna 1409, jenž upravoval poměr hlasů jednotlivých národů na univerzitě, měl za následek odchod většiny zahraničních studentů a mistrů z Prahy.⁴⁹ Roku 1413 byli nuceni odejít z Prahy čtyři z osmi profesorů teologie, kteří oponovali Husu, což výrazně zasáhlo výuku na nejvyšší fakultě.⁵⁰ Kostnický koncil roku 1417 činnost pražského vysokého učení suspendoval v reakci na schválení univerzitou přijímání pod obojí. Zvolený koncilem papež Martin V. suspenzi následujícího roku potvrdil. Suspenze zastavila

---

⁴⁹ F. ŠMAHEL identifikoval 512 osob, které odešly z Prahy roku 1409, viz: F. ŠMAHEL, *Pražské univerzitní studentstvo*, s. 73.

⁵⁰ J. KADLEC, *Teologická fakulta*, in: *Dějiny Univerzity Karlovy I*, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 135-163, zde s. 158.

činnost právnické a lékařské fakulty. Zkoušky a výklady na artistické fakultě přestaly s válečnými událostmi r. 1419.⁵¹

Ovšem, přestože se během 20. let 15. století výuka v Praze nekonala, fakulta svobodných umění a tím i univerzita jako korporace nezanikla. Mistři volili, i když nepravidelně, děkana, rektora a fakultní funkcionáře.⁵² Univerzita získala v husitském hnutí postavení rozhodující autority v otázkách víry. *Mistři a kněží pražští*, jak jsou v dobových pramenech běžně označováni, byli v centru politického dění, jehož zvraty v hlavním městě nutily někdy část universitánů k opuštění Prahy. Tak se stalo po bouřích, jež následovaly po smrti Jana Želivského r. 1421, anebo po pádu Zikmunda Korybutoviče v dubnu 1427. Roku 1430 pražský arcibiskup Konrád z Vechty potvrdil tehdejšímu rektorovi Martinu Kunšovi vicekancléřský úřad a právo povolovat promoce a udělovat licenciát. Tehdy se obnovila výuka a konalo se několik promoci na artistické fakultě. V roce 1436 se vrátil do Čech Zikmund Lucemburský, který potvrdil v roce 1437 univerzitní privilegia. Situace po době nejistot se postupně začala stabilizovat.⁵³

2.2.2 Majetkový stav. Na rozdíl od právního postavení univerzity, postupné obnovování, kterého bylo dovršeno potvrzením papežských privilegií Mikulášem V. v roce 1447, hmotné zajištění pražského vysokého učení obnovit v předhusitském rozsahu nebylo možné. Základní jednotkou univerzitního organismu byla kolej - dům, kde učitelům nebo studentům bylo zajištěno bydlení a strava. Kolej měla svoji samosprávu, v jejímž čele stál zvolený probošt. V kolejích se konala výuka a probíhal univerzitní život. Kolejní systém v Praze byl v husitském období silně zasažen: došlo ke ztrátě

---

⁵¹ P. ČORNEJ, *Velké dějiny... V*; František ŠMAHEL, *Fakulta svobodných umění*, in: *Dějiny Univerzity Karlovy I*, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s.101-133, zde s. 129.

⁵² V *Liber decanorum* jsou záznamy o volbě děkana v letech 1421, 1423, 1426. LD II, s. 3-5.

⁵³ M. SVATOŠ, *Kališnická univerzita*, s. 208.

části kolejních platů a v některých případech univerzita ztratila i kolejní budovy. Mistři opakovaně žádali panovníka o navrácení ztracených statků. Zikmund Lucemburský se zavázal roku 1435 v Brně nasledujícího roku v Jihlavě, že se zasadí o navrácení univerzitního zboží, ale účinku to nemělo. Univerzitáni se museli obracet s podobnou žádostí na Albrechta Habsburského, a potom na Ladislava Pohrobka, ale zase bezvýsledně.⁵⁴

Před husitstvím v Praze existovalo osm kolejí: dvě mistrovské koleje (Karlova, Všech Svatých), a pět studentských (Národu českého, Litevská, Nazaretská, kolej právníků a lékařská). Budova koleje právníků v Celetné ulici už během válečných let připadla soukromé osobě, kolej tím pádem musela už před tím zaniknout.⁵⁵ Ve 40. letech byl zrušen dům chudých studentů v ulici Valentinské a jeho budova byla pronajata⁵⁶. Kolej Všech svatých, která patřila v předhusitské době k nejbohatším, ztratila skoro všechny své statky.⁵⁷ Budova lékařské koleje se v 60. letech nacházela v takovém stavu, že musela být zbořena. O změně majetkových poměrů dalších kolejí nemáme pro naše období zmínky. Ovšem roku 1438 byla v Praze založena nová kolej sv. Panny Marie neboli Rečkova. Vznikla z prostředků, které odkázala pražská měšťanka Dorota na zbožné účely. Vykonavatelé Dorotiny poslední vůle mistr Křišťan z Prachatic a pražský měšťan Jan Reček použili prostředky k zřízení koleje, která se nejdříve nacházela v domě národa českého a pak ve vlastní budově vedle kostelu sv. Štěpána ve zdi. V zakládací listině Reček určil kolej pro 12 studentů pražské univerzity, kteří měli být z českého univerzitního národa, rodilými Čechy a kališníky, a nadal ji platem ze vsí Dolany a Michle ve výši 63 kop grošů.⁵⁸

---

⁵⁴ V.V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 192.

⁵⁵ Tamtéž, s. 198.

⁵⁶ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu* s. 56.

⁵⁷ V.V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 194.

⁵⁸ M. SVATOŠ, *Kališnická univerzita*, s.210-211; V.V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 199, 212.

Artistická fakulta jako hospodářská jednotka taky moc prostředků neměla. Pro svou činnost užívala v budově Karlovy koleje místností: tzv. sál teologů, fakultní jizbu a posluchárny Platona a Aristotela, které jen s velkými obtížemi mohla udržovat v náležitém stavu. Roku 1440 si fakulta musela půjčit na stavbu střechy nad sálem teologů 15 kop grošů. Posluchárny Platona a Aristotela musely být pro svůj stav dokonce roku 1463 zbořeny.

2.2.3 Struktura. Pražské vysoké učení ztratilo ve víru husitských válek nejenom statky, ale i minimálně dvě fakulty. Právnická fakulta zmizela nenávratně. V pokompaktatním období se vyskytovaly snahy obnovit studium teologie. Tak v červnu roku 1447 se konala disputace o svaté Trojici, zorganizovaná Janem z Příbrami a Jindřichem Dornde de Spineto, který měl titul licenciáta teologie. V pramenech existují náznaky toho, že po kompaktátech až do 60. let existovala lékařská fakulta. Tak ji zmiňuje roku 1447 M. Pavel Žídek, o medicích se hovoří ještě v letech 1463-1464, kdy se řeší otázka zboření lékařské koleje. Ti totiž pro svůj malý počet bydlí na kolejích jiných. Absence dvou fakult vedla k rozšíření obsahu výuky na fakultě artistické. O tom svědčí již zmíněná teologická disputace, a přednášení právnické látky Konrádem z Kemtenu.⁵⁹

I když představitelé třech ze čtyř univerzitních národů opustily Prahu po Dekretu kutnohorském, samotná instituce národů nezmizela. Byli voleni ředitelé českého národa (*directores nationis Bohemicae*),⁶⁰ o českém národě se mluví v zakládací listině Rečkovy koleje. Léta 1437-1448 byla obdobím, kdy do Prahy přicházeli studenti nejenom z Čech, ovšem o instituci jakéhokoli „cizího“ národa prameny mlčí.

Právě pobytem v Praze zahraničních studentů a učitelů se odlišuje období před rokem 1448 od následujícího. Nedostatek

---

⁵⁹ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s.68-69

⁶⁰ Roku 1442 to byli mistři Augustin z Klatov a Petr z Mladeňovic. V.V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 366.

pramenů však omezuje možnost našeho poznání v otázce frekvence na pražské univerzitě. František Šmahel na základě srovnání s univerzitou lipskou odhaduje počet zapsaných studentů pro desetiletí 1442-1452 na 70 ročně.⁶¹ Jeho výpočty pro předhusitskou univerzitu odhadují 200-300 studentů za semestr.⁶² Je jisté, že studentů v Praze studovalo po kompaktátech několikrát méně než tomu bylo 30 let před tím. Reflexí této skutečnosti se zdají být slova Starého letopisce českého: *Tak jest bylo tu chvíli [1409] mistruov, bakalářov a studentov rozličného učenie v Praze, že tomu člověk nerad uvěřie, kto jest toho neviděl, a vše připsaných k koleji, jakož sem diel toho svědom a jist. A jakož staří mistři nás zpravovali, mistr Jan Příbram, mistr Šindel, mistr Borotín a Matyáš Lauda z Chlumčan, Jan Zvíkovec a jiní, studenti tak praviec a jistíc, že té chvíle bylo intitulovaných to jest k učení připsaných, třidcetí a čtyře tisíce.*⁶³ Z těchto řádků je vidět, jak rozsah pražského vysokého učení v době před secesí kontrastoval v očích mistrů, kteří ještě ho měli v paměti, se stavem po husitských válkách.

2.3 Výuka na artistické fakultě.

Fakulta svobodných umění, neboli filozofická či artistická, byla považována za fakultu nižší ve srovnání se třemi vyššími fakultami: právníckou, medicínskou a teologickou. Studium na artistické fakultě bylo přípravou pro studium na vyšších fakultách. Na druhou stranu artistická fakulta byla fakultou největší, co se týče počtu studentů a učitelů. A tak na univerzitách pařížského typu, ke kterým patřila i univerzita v Praze po oddělení právníků v roce 1372, fakulta svobodných umění byla páteří univerzity. Jak už bylo

---

⁶¹ F. ŠMAHEL -M.TRUC, *Studia k dějinám Univerzity Karlovy* s. 12. Číslo autor odvozuje od podobného poměru bakalařských a magisterských zkoušek na obou univerzitách.

⁶² F. ŠMAHEL, *Pražské univerzitní studentstvo*, s. 16-36.

⁶³ *Staré letopisy české. Z rukopisu křižovnického*, ed. František ŠIMEK, Miloslav KAŇÁK, Praha 1959, s. 41.

zmíněno, v období po husitských válkách artistická fakulta je jediná, či existence je nepochybně potvrzena. I případné fungování v okleštěné podobě fakulty lékařské, nic nemění na tom, že se postavení a důležitost artistické fakulty v době po kompaktátech zvýšily.

2.3.1 Obsah. Obsahem výuky na artistické fakultě bylo sedm svobodných umění, tedy trivium: gramatika, rétorika, logika, a kvadrivium: aritmetika, geometrie, musika, astronomie. Samotný koncept sedmera svobodných umění vznikl ještě v antické době a pak byl převzat středověkým vysokým školstvím. V 13. století se stala součástí výuky na fakultě svobodných umění díla Aristotela. O tom, co se vyučovalo v Praze, si můžeme udělat představu na základě nařízení ve fakultních statutech, která určovala díla, jež se směla vyučovat, a která z nich byla povinná pro složení bakalářských a mistrovských zkoušek. Tato nařízení pocházejí z doby předhusitské a jejich rozbor a rekonstrukci obsahu výuky provedl František Kavka.⁶⁴

Statuta obsahují kromě seznamu studovaných děl ustanovení o maximální a minimální povolené délce výkladu díla. To dovoluje badateli určit knihy, kterým byla věnována největší pozornost, a kterým jen okrajová.

Tak z předmětu trivia přední postavení měla logika, která se studovala na základě děl Aristotela, shrnutých pod názvy *vetus ars* a *ars nova*, tj. knihy, se kterými se západní učenci seznámili ve 12. stol. Rozšířenou příručkou bylo shrnutí aristoteléské logiky od Petra Hispana. Knihy z rétoriky a gramatiky ke zkouškám předeepsány nebyly, ale rozbor dochovaných rukopisů ukázal, že přece jim pozornost byla věnována. V kvadriviu se nejvíc věnovala pozornost Aristotelově přírodní a morální filozofii, pak geometrii zastoupené Euclidem a astronomii, ze které se četl nejvíc Jan

---

⁶⁴ František KAVKA, *Organisace studia na pražské artistické fakultě v době předhusitské*, AUC-HUCP, VIII/1, s. 7-39, Praha 1967. Ustanovení fakultních statut viz MHUCP T. I/1, Praha 1830 s. 5-124.

de Sacrobosco. Úplně na okraji se nacházely matematika a muzika, z poslední se četla tzv. *Musica Muris*.

Nová ustanovení, která by se týkala výuky, přicházejí jen roku 1528, proto můžeme vycházet z představy, že i v letech 1437-1448 obsah výuky byl více méně stejný. Ovšem je možné udělat korekci na základě rozboru dochovaných katalogů kolejních knihoven a záznamů přednášek z poloviny 15. stol. F. Šmahel poukazuje na to, že v katalogu z Rečkovy koleje, který datuje lety 1449-1465, přibývají nové rubriky: metafyzika, antičtí autoři, historická četba, a v přednáškách větší pozornost začíná být věnována matematice a astronomii.⁶⁵ O tom, že se na artistické fakultě začínají objevovat přednášky z práva a teologie, už jsme se zmiňovali.

2.3.2 Formy. Základními formami výuky byly přednášky, cvičení, opakování a disputace. Přednáška představovala čtení knihy učitelem s jeho komentáři. Přednášky se dělily na řádné, kde se četly knihy povinné ke zkouškám, a mimořádné. Přednášky trvaly dost krátkou dobu v rámci roku, proto bylo důležité pro ovládnutí látky podstoupit cvičení, která vedli bakaláři. Cvičení byla půlroční a čtvrtletní. První se konala z přírodní a morální filozofie a logiky, čtvrtletní byla tzv. sofistická. Kromě řádných cvičení existovala soukromá cvičení a opakování. Disputace se dělily na *sophismata*, tj. uměle vytvořené konstrukce, které bylo nutné buď dokázat anebo vyvrátit, a kvestie, které vycházely z probrané látky. Disputace byly součástí cvičení, kromě toho se měly konat pravidelně mistrovské a bakalářské disputace. Nejslavnostnější formou disputace byla disputace „dequolibet“, která se měla konat kolem 3. ledna. Této disputace se zúčastňovali všichni mistři. Účastníci měli odpovědět na kvestii, kterou položil předseda

---

⁶⁵ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s. 70-71.

quodlibetu.⁶⁶ Na univerzitě v době pokompaktní formy výuky zůstaly stejné, ovšem od quodlibetu například se upustilo, i když o možnosti konání této slavnostní disputace se uvažovalo v letech 1444–1445, ovšem bezvysledně.⁶⁷

2.3.3 Akademické grady. Ve středověku naprostá většina studentů odešla ze studia dříve než dostala bakalářský nebo mistrovský grad. Titul bakaláře obdržela v průměru čtvrtina imatrikulovaných studentů, mistra jen pětina. Příčinou mohla být finanční náročnost zkoušek a promoci, anebo i to, že pro většinu studentů titul nebyl cílem jejich studia, ani nebyl potřebný k jejich dalšímu profesnímu uplatnění (s výjimkou akademické dráhy).

Podle fakultních statut uchazeč o bakalářský titul měl absolvovat přednášky z 8 povinných knih, což by mu mělo trvat od 88 do 118 týdnů.⁶⁸ Zkouška, která se konala o suchých dnech, představovala kontrolu splnění požadavků: odposlouchání přednášek, účast na disputacích, zaplacení povinných tax. Po složení zkoušky následovala promoce, teprve tak se kandidát stával bakalářem. Během promoce bakalaureand řešil sophismata a odpovídal na jednu kvestii položenou promotorem. Pak následovala přísaha bakaláře, pochvalná řeč promotora, v jejímž závěru byl promovanému udělen grad.

Pro dosažení mistrovského titulu bylo třeba absolvovat přednášky z 15 knih, na což bylo potřeba 158 až 239 týdnů. Před složením zkoušky bylo třeba prokázat řádný manželský původ a podstoupit předzkoušku. Na vlastní zkoušce skládal kandidát před examinátory v přítomnosti kancléře a vicekancléře fakulty přísahu, a pak dostával licenci číst na univerzitě bez omezení, a tím se stával licenciátem. Mistrem

---

⁶⁶ F. KAVKA, *Organisace studia*, s.28-34; tamtéž odkazy na příslušná místa ve statutech.

⁶⁷ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s. 68.

⁶⁸ F. KAVKA, *Organisace studia*, s. 11.

se stával i v tomto případě až po aktu promoce, jejíž průběh se asi podobal průběhu promoce bakalářské.⁶⁹

2.4 Postavení a funkce mistrů na artistické fakultě.

Mistři svobodných umění tvořili spolu s bakaláři učitelský sbor fakulty, ovšem jenom mistři fakultu řídili, a volili ze svých řad fakultní funkcionáře. Mistrovský sbor se doplňoval jak vlastními absolventy, tak i mistry z jiných univerzit. Čerstvě promovaný mistr se zavazoval setrvat na fakultě během dvou let, což se označuje jako tzv. *bienium*, mohl ovšem požádat o dispens, zvláště když opouštěl Prahu. Cizí mistr měl pro přijetí do korporace mistrů podle fakultních statut prokázat svůj titul, předložit seznam slyšených knih a pak odpovídat na kvestii na schůzi mistrů.⁷⁰

Postavení v mistrovském sboru se určovalo podle délky působení na fakultě a pořadí u promoci. Přijatý cizí mistr se řadil za těmi, kdo tento rok byli vyzkoušeni, ale ještě nepromováni. Rozlišovalo se mezi mistry řádnými (*magistri regentes*) a ostatními. Jenom mistři-regenti měli právo přednášet knihy povinné ke zkouškám a stávali se fakultními funkcionáři. Je pravděpodobné, že zkoušení a promotorství bylo také výsadou jen řádných mistrů.⁷¹

V čele fakulty stál děkan, který měl být volen dvakrát ročně kolem dnů sv. Jiří a sv. Havla, a jak už bylo řečeno, řádnými mistry. Pravidelnost volby byla husitskými válkami narušena a v našem období se pozvolna obnovovala. Tak za léta 1437-1448 v *Liber decanorum* najdeme záznamy o 12 volbách děkana. Jenom dvakrát děkanské období trvalo stanoveného půl roku. V letech 1438-1440 se volba konala na sv. Jiří. Roku

---

⁶⁹ Tamtéž, s. 21-25.

⁷⁰ F. KAVKA, *Organisace studia*, s. 25-27.

⁷¹ Týž, *Mistři-regenti*, s. 79.

1440 po půlročním období se děkan volil na sv. Havla, i další tři roky 1440-1443 se volilo v říjnu. V roce 1444 volba proběhla zase v dubnu, a po tom už dubnová volba děkana na rok se ustálila na další desetiletí.

Spolu s děkanem, který byl povinen pod hrozbou pokuty volbu přijmout, byli voleni dispensátoři, kolektoři a asesoři. Dispensátoři rozdělovali mezi mistry přednášky, kolektoři vybírali taxy a asesoři byli něco jako kontrolní komise. Jako i v případě děkana do praxe obsazení těchto funkcí zasáhlo období husitských nepokojů a s tím spojený nedostatek mistrů. Už v roce 1419 do všech těchto funkcí byli zvoleni dva mistři. Zápisy o volbě na tyto funkce jsou méně pravidelné než záznamy o volbě děkana, což na jednu stranu může být výsledkem nepečlivého vedení děkanské knihy, anebo to může být dáno tím, že k výměnám osob v těchto funkcích docházelo méně často. Tak za leta 1437-1448 první záznam o volbě najdeme až roku 1442, kdy jako kolektoři byli zvoleni dva mistři, příští rok titíž mistři byli zvoleni na všechny tři funkce. Roku 1444 došlo k volbě dvou kolektorů a 1446 čtyř dispensatorů. V roce 1447 zase 2 mistři měli plnit všechny 3 funkce a za rok nato spolu s děkanem byli zvoleni 2 mistři, ale jenom jako dispensátoři a kolektoři. Na rozdíl od volby děkana v případě dalších funkcionářů se k pravidelnosti voleb ve sledovaných letech nedošlo.

3. Rekonstrukce sboru mistrů v letech 1437-1448

3.1 Úvodní poznámky.

3.1.1 Prameny. Seznamy mistrů artistické fakulty jsou k dispozici pouze pro polovinu 16. století.⁷² Proto je nutné soubor mistrů rekonstruovat a mít na mysli, že tato rekonstrukce nemůže být přesná. Základním pramenem pro rekonstrukci je děkanská kniha - *Liber decanorum*, kde se mistři objevují jako fakultní funkcionáři, examinátoři a promotóři. V děkanské knize jsou také záznamy o přijetí cizího mistra na fakultu. Záznamy je třeba kombinovat s údaji z jiných pramenů o pobytu nebo absenci mistra v Praze.

3.1.2 Předchozí rekonstrukce. V literatuře najdeme několik zpracování mistrovského sboru. Seznam mistrů svobodných umění publikoval V.V. Tomek v příloze k devátému dílu Dějepisů města Prahy.⁷³ Tomkův seznam obsahuje jména mistrů artistické fakulty od r. 1430 do r. 1526 v pořadí podle roku promoce a nástupu na fakultu. Tomek vycházel evidentně z *Liber decanorum*. Tento seznam však nedává jasnou odpověď na otázku, kdo působil na fakultě v letech 1437-1448, neboť tam nenajdeme osoby, které se staly členy mistrovského sboru před husitskou revolucí. Kromě toho není v tomto seznamu reflektována skutečnost, že někteří mistři v označených letech nepobývali v Praze a na fakultě nepůsobili.

František Šmahel se ve své studii o univerzitě v letech 1430-1460 zaměřil na počty mistrů a na podíl německých mistrů v učitelském sboru fakulty v letech 1441 až 1448. Příspěvek je velice cenný jako komparační materiál. Je jisté, že si Šmahel

---

⁷² F. ŠMAHEL -M.TRUC, *Studia k dějinám Univerzity Karlovy*, s 12

⁷³ V. V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 357-360.

během zpracování vytvořil i jmenný seznam mistrů, ovšem nepublikoval jej.

Ve své další studii vypracované společně s Miroslavem Trucem a věnované univerzitě v letech 1433-1622 se tentýž badatel zaměřil na stanovení rozsahu univerzity ve snaze vyrovnat se s faktem, že se nedochovala pražská univerzitní matrika. Autor analyzuje mimo jiného i počet učitelů. Pro jeho stanovení byla vypsána jména všech mistrů uvedených v *Liber decanorum* jako funkcionáři a členi mistrovského sboru. Byly zaznamenány všechny roky, kdy jsou zmíněni, údaje o působení byly doplněny z jiných pramenů a případně byla vyloučena období nepřítomnosti dotyčného mistra v Praze.⁷⁴ Komparaci svých vlastních výsledků se Šmahelovými viz v Tabulce 2. Šmahel použil pro prezentaci výsledků členění na kalendářní roky, což je vhodné pro velký časový záběr. Ovšem pro jedno desetiletí, jakým se zabývám já, je lepší se držet akademického kalendáře. Naše rekonstrukce přinesla poněkud odlišné výsledky, o čemž bude pověděno dále.

Další seznam mistrů pražské artistické fakulty vznikl na semináři dějin medicíny lékařské fakulty Univerzity v Erlangen-Norimberku. Jeho autorem je Lothar Schletz⁷⁵. Jeho disertační práce obsahuje jména mistrů z let 1409-1550 s biografickými a bibliografickými údaji. Z osob, které se objevují na fakultě v letech v 1437-1448 jako mistři, najdeme u něho jen devatenáct, což poukazuje na neúplnost tohoto soupisu. Autor vycházel také z *Liber decanorum*, ale otázkou zůstává, podle čeho vybíral osoby pro svůj seznam. Pro biografie mistrů Schletz použil vesměs starší a i na ten čas zastaralou literaturu. Dá se říct, že na této práci měla vliv slabá obeznámenost autora s českou produkcí.

---

⁷⁴ F. ŠMAHEL - M. TRUC, *Studia k dějinám Univerzity Karlovy*, s. 13. pozn. 41.

⁷⁵ L. SCHLETZ, *Die Magister*.

3.1.3 Limity rekonstrukce. Údaje, které poskytuje děkanská kniha, nedovolují rekonstruovat soubor mistrů přesně. Na jednu stranu můžeme určit, kdy se mistr stal členem fakultního sboru mistrů. Nejpřesnější údaje máme v případě, kdy byl mistr jiné univerzity na fakultu přijat. Tu máme jistotu v tom, že mistr začíná působit. Ovšem o většině takto přijatých mistrů pak už v děkanské knize nejsou zmínky, což svědčí o tom, že absence mistra mezi funkcionáři, zkoušejícími a promotory neznámá, že dotyčný na fakultě nebyl. Proto vzniká otázka ohledně těch, kdo byl na fakultě promován, ale pak už se v knize nevyskytuje. V našem seznamu jsou takové osoby uvedeny jako promované, ale nejsou započteny do mistrovského sboru.

Větší problém činí stanovení času, kdy mistr na fakultě působit přestal. Jenom v jednom případě, u Buzka ze Kdyně, máme údaj o smrti mistra, a tak i o ukončení jeho činnosti. V dalších případech musíme kombinovat s jinými údaji. V našich seznamech jsme vycházeli ze zásad, že němečtí mistři a mistři s nimi spojení, jako Mařík z Benešova, a také část konzervativních utrakvistů Prahu opustila po jejím dobytí Jiřím z Poděbrad 3. září 1448. Zůstávají ale otázky ohledně Mikuláše ze Žiliny, o kterém nejsou zmínky po roce 1444. Jan Rokycana opustil Prahu v roce 1437. U některých mistrů máme kromě promoce záznam o přijetí na fakultu, ovšem ne u všech, což nám říká, že samotná děkanská kniha nebyla vedena pečlivě. Proto za začátek působení mistra na fakultě jsem považoval datum jeho promoce. Jsou příklady, kdy mistr byl v zkušební komisi ve stejném semestru, kdy byl promován.⁷⁶

---

⁷⁶ Jiří z Meziříčí byl promován v dubnu 1448, a v září toho ž roku už byl examínátorem LD II., 38-39.

3.2 Počty mistrů podle semestrů.

Seznam je uveden v příloze v Tabulce 1. V něm jsou uvedeni mistři podle jednotlivých semestrů, zimní semestr začínal v den svatého Havla, letní v den svatého Jiří. Výsledky týkající se počtu mistrů se odlišují od čísel Šmahelových. Vysvětlit se to dá jednak tím, že v jeho výpočtech jsou užity přísnější kritéria pro určení působícího mistra, jednak tím, že Šmahel a před ním Tomek považovali Petra Pillesryta za německého studenta, když ve skutečnosti pod tím to jménem je uveden Petr z Hradce⁷⁷ V každém případě každý takový seznam bude jen přibližným výčtem těch osob, které na fakultě působily.

---

⁷⁷ O tom podrobně viz s. 63.

4. Mistři

4.1 Úvodní poznámky.

Níže jsou uvedeny krátké portréty mistrů, kteří působili na artistické fakultě v letech 1437-1448. Medailonky jsou řazeny podle tzv. akademického stáří mistrů, tj. podle času, kdy se stali mistry fakulty. Prameny a literatura poskytují pro každého mistra různý počet svědectví, přesto jsem se pokusil informace o mistrech systematizovat.

U každého mistra jsou nejprve uvedeny údaje o jeho studiu, pak následuje výpis všech fakultních úřadů, ve kterých dotyčný na fakultě působil. Dále je výčet všech promováných tímto mistrem. Pak funkce a úřady, které mistr zastával mimo fakultu. Dále jsou poznámky o mistrových dílech. Neuváděl jsem názvy všech dochovaných děl u těch mistrů, kdo je zmíněn ve Spunarovem Repertoriu zaznamenal jenom charakter díla: traktát, přednáška, kvestie a také oblast: teologie, astronomie, logika atd, což má dát přehled o zájmech dotyčného mistra. Po tom všem následuje shrnutí údajů o mistru, cílem kterého je nastínit sociální a názorové postavení mistra zvláště v období 1437-1448. Pozornost je věnována také osobám, u kterých se můžeme domnívat, že byly mistru nejvíc blízkými.

4.2 Medailonky mistrů

4.2.1 Křišťan z Prachatic (po r. 1360-1439).

Studium: 12.9.1388 složil bakalářskou zkoušku prosinec 1390 mistrem jako 6. v pořadí.⁷⁸ Studoval také fakultu lékařskou, kde pak také působil.⁷⁹

---

⁷⁸ LD I, s. 259, 266.

Působení na fakultě: asesor 1405, děkan 1403, 1435, v komisi pro bakalářské zkoušky 1392, 1400, 1402, u přijetí Petra Payna 1406. Rektor: 1405, 1412, 1434, 1437.⁸⁰

Promoval 10 studentů na bakaláře: Martina z Prahy 17.1.1395, Václava z Doubravic 1397, Svojše z Frymburgu? 1412, Václava z Drachova, Jana Rokycanu, Jana z Bezděčiva a Václava z Prachatic 1415, Sezemu ze Skryj 1418, Klementa z Roudnice 1418; na mistry 3 licenciáty: Mikuláše z Prachatic 1397, Martina z Týnu, Mikuláše Deštné 1410, Václava z Prachatic 1430.⁸¹

Beneficia: oltářník v kostele sv. Štěpána na Rybníčku 1393-1405, rektor farního kostela Jílové 1394-1395, rektor farního kostela v Kouřimi, pak jáhen a kněz tamže 1395, farář v kostele Sv. Michala na Starém Městě pražském od r. 1405 s přestávkami do smrti, člen kapituly Všech Svatých 1410-1432, administrátor podobojí 1437-1439.⁸²

Dílo: dochovány 3 kvestie z geometrie a astronomie: jedna z roku 1411, druhá 1417, třetí není datována.⁸³ Je autorem četných děl z oblasti matematiky,⁸⁴ astronomie,⁸⁵ lékařství,⁸⁶ astrologie,⁸⁷ kalendářů a prorocství.⁸⁸ Dochovalo se jedno jeho kázání.⁸⁹

Křišťan z Prachatic začal působit jako mistr na artistické fakultě ještě v posledním desetiletí 14. století. Přednášení na fakultě spojoval s držním několika obročí v různých kostelech, přičemž svěcen poměrně pozdě, když už beneficia měl. Měl blízké vztahy s Janem Husem, který na jeho objednávku

---

⁷⁹ I když v pramenech vysloveně není zmíněn jako bakalář či mistr medicíny, jeho dílo a také charakteristika součastníků svědčí o tom, že na fakultě působil. Viz F. ŠMAHEL, *Mistři a studenti*, s. 53.

⁸⁰ LD I, s. 279, 348, 372, 376, 385, 443, LD II, s. 19.

⁸¹ LD I, s. 298, 320, 323, 408, 421, 436, 446, 449; LD II, s. 9.

⁸² Třiška, *Životopisný slovník*, s. 64-65.

⁸³ Spunar, *Repertorium*, č 300-302, s. 116-117.

⁸⁴ Ibidem, č. 327-331, s. 124-125.

⁸⁵ Ibidem, č 332-337, s. 125-126.

⁸⁶ Ibidem č304-326, s. 117-124.

⁸⁷ Ibidem, č.338-339, s.126-127.

⁸⁸ Ibidem, č. 340-343, s 128-129.

⁸⁹ Ibidem, č. 303, s 117.

přepsal několik rukopisů včetně díla Johna Wiclefa. Dá se říct, že jeho postoj během událostí husitské revoluce určovaly tyto dva činitele, na jednu stranu autorita a uznání, které měl jako učenec na univerzitě, spojené s dobrým hmotným zajištěním, a na stranu druhou přátelství s Janem Husem. Dochovaly se listy Jana Husa Křišťanovi z doby Husova vyhnanství z Prahy, kde mimo jiné český reformátor varuje svého staršího přítele před mnohoobročnictvím.

Roku 1408 se Křišťan spolu s Janem Husem domáhali propuštění Štěpána z Pálče a Stanislava ze Znojma, již byli zajati v Boloni. Roku 1411 se v Křišťanově působišti u sv. Michala nečetla papežská klatba na Husa, stejně jako pak v roce 1416 klatba na Jana z Jesenice.⁹⁰ Na faře u sv. Michala zasedla roku 1413 komise rozhodující mezi sympatizanty Wyclefa a jeho odpůrci. K dohodě komise ovšem nedošla.⁹¹ V roce 1415 se na Křišťanově faře poprvé začalo podávat pod obojí, a sám mistr se osobně dostavil do Kostnice na proces s Husem, kde byl dokonce nějakou dobu vězněn a propuštěn až na rozkaz Zikmunda Lucemburského.⁹² Uvažuje se o tom, že po Husově smrti právě Křišťan z Prachatic zavedl do kalendáře den připomínky na Husovo umučení.⁹³ Téhož roku Křišťan promoval 4 bakaláře, mezi kterými najdeme významné postavy univerzitního a náboženského dění. Byli to Václav z Dráchova a Jan Rokycana, vůdčí postavy důsledných kališníků ve 30. a 50. letech. Další ze čtyř je Václav z Prachatic, jehož Křišťan promoval po husitských válkách pak i na mistra. Václav z Prachatic, jako i Křišťan se bude věnovat studiu lékařství a dosáhne doktorátu v Padově.

Po Husově smrti došlo k názorové diferenciaci mezi stoupenci reformního učení. Křišťan z Prachatic zůstával vždy na straně umírněného proudu, i když byl mezi prvními, kdo

---

⁹⁰ A. HADRAVOVÁ-P. HADRAVA, *Křišťan z Prachatic*, s. 20-21.

⁹¹ P. ČORNEJ, *Velké dějiny V.*, s. 146.

⁹² Jiří KEJŘ, *Husův proces*. Praha 2000, s. 158-159.

⁹³ A. HADRAVOVÁ-P. HADRAVA, *Křišťan z Prachatic*, s. 22.

podával podobojí. Jít dál od zvyklostí katolické církve tento mistr nebyl ochoten, a zastával uctívání obrazů, dokonce byl i proti podávání eucharistie dítkům.⁹⁴ Dochovala se jeho polemika s radikálním plzeňským a pak tábořským kazatelem Václavem Korandou. Nevraživostí posledně jmenovaného vůči mistru Křišťanovi se dá vysvětlit obrazoborecká epizoda, která se odehrála roku 1419, kdy v Praze byli přítomni radikální husiti. Koranda vjel na koni do kostela sv. Michala a dal rozkaz poničit všechno vybavení.⁹⁵ Během diktatury Jana Želivského v Praze r. 1421 musel Křišťan z Prachatic čelit útokům pražského tribuna kvůli sloužení mše se vši okázalostí a v latině. Želivský se pokusil dosadit do sv. Michala jiného faráře, ovšem neuspěl díky zásahu jiného mistra, Jakoubka ze Stříbra. Po bouřích, které následovaly po popravě Želivského v únoru 1422, Křišťan spolu s jinými mistry byl uvězněn a pak internován do Hradce Králové, kde strávil deset týdnů.⁹⁶

Za vladařství Zikmunda Korybutoviče v Praze 1424-1427 patřil Křišťan z Prachatic ke skupině mistrů, kteří postupně opustili názory Wyclefovy, a začali útočit především ústy Jana z Příbrami na jejich zastánce. Tato skupina po pádu litevského knížete musela zase opustit hlavní město. Křišťan z Prachatic se uchýlil do Jindřichova Hradce, do Prahy se vrátil na jaře roku 1430.⁹⁷

Jako představitel univerzity se Křišťan z Prachatic účastnil jednání s legáty Basilejského koncilu v Čechách. 28.1.1434 jako rektor univerzity spolu s několika dalšími mistry byl přijat zpět do lůna církve.⁹⁸ Roku 1437 byl Křišťan zvolen administrátorem církve podobojí, protikandidátem mu byl tou dobou kazatel v Betlémské kapli Václav z Dráchova. 15.

---

⁹⁴ Jiří KEJŘ, *Mistři pražské univerzity*, Praha 1981, s. 11-12; A. HADRAVOVÁ-P. HADRAVA, *Křišťan z Prachatic*, s. 22.

⁹⁵ V.V. TOMEK, *Dějepis IV*, s. 12.

⁹⁶ F. ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*, s. 119, 359.

⁹⁷ *Ibidem*, s. 225.; A. HADRAVOVÁ-P. HADRAVA, *Křišťan z Prachatic*, s. 23.

⁹⁸ F. ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*, s. 270, 284. Opis listiny: UB II., s. 401-402.

října 1438 Albrecht Habsburský Křišťana z Prachatic v tomto úřadu jako *nejvyššího úředníka nad kněžstvem* potvrdil.⁹⁹

V letech 1437-39 bylo Křišťanu z Prachatic přes sedmdesát let. Byl v mistrovském sboru nejstarší a nepochybně nejautoritativnější

4.2.2 Jan Ondřejův, zvaný Šindel (kol. 1375-1449).

Studium: říjen 1395 stal bakalářem, 1399 složil mistrovskou zkoušku, 24.2.1499 promován na mistra, promotor Ondřej z Brodu.¹⁰⁰ Do roku 1410 vystudoval lékařskou fakultu a dostal titul doktora.¹⁰¹

Působení na fakultě: rektor 1410.

Promoval na bakaláře 3 studenty: Jana z Feldkyrch, Jana Kravína z Tábora, Václava Charváta z Prahy, Leonarda z Jindřichova Hradce 11.10.1448.¹⁰²

Úřady: leden 1406 rektor školy na Malé Straně, kanovník svatovítské kapituly, fyzik města Norimberk 1431, vysvěcen na jáhna 1437, děkan vyšehradské kapituly 1441-1449.¹⁰³

Dílo: spisy astronomické,¹⁰⁴ lékařské,¹⁰⁵ přednášky z matematiky z let 1412-1418 a 1437,¹⁰⁶ teologický traktát - výklad desatera 1440.¹⁰⁷

Jan Šindel, který se v pramenech objevuje taky jako Jan Ondřejův, pocházel pravděpodobně z Prahy.¹⁰⁸ Jako i Křišťan z Prachatic vystudoval a pak působil také na fakultě lékařské. Byl také lékařem Václava IV., pobíral plat z královské komory. Dneska se soudí, že se podílel jako astronom spolu s hodinářem

---

⁹⁹ SLČ P. s 112.

¹⁰⁰ LD I, s. 305, 337-338.

¹⁰¹ F.M.BARTOŠ, *Rektor Jan Šindel*, s. 27-28, F.ŠMAHEL, *Mistři*, s. 78.

¹⁰² LD II., s. 38.

¹⁰³ F.M.BARTOŠ, *Rektor Jan Šindel*, s. 27-29, J, TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 303.

¹⁰⁴ Spunar, *Repertorium*, s. 135-136, č. 365-371.

¹⁰⁵ Ibidem, s. 136-137, č. 372-373.

¹⁰⁶ Ibidem, s. 135, č. 363-364.

¹⁰⁷ Ibidem č. 362.

¹⁰⁸ Ovšem někdy se uvádí jako rodiště Hradec Králové.

Mikulášem z Kadaně na vzniku Staroměstského Orloje kolem roku 1410.¹⁰⁹

V desátých letech 15. století patřil Šindel k Husovým sympatizantům. Během svého rektorátu v roce 1410 vyslovil univerzitní protest proti spálení Wyclefových knih, protestoval také proti zatčení Jeronýma Pražského ve Vídni, roku 1411 je jmenován mezi Husovými stoupenci při sporech s pražským arcibiskupem. Ovšem po tom se nijak výrazně veřejně neangažoval. A zůstal katolíkem. Roku 1417 se stal členem svatovítské kapituly, ovšem na kněžské svěcení musel počkat dlouhých dvacet let. Během válečných let zůstával v Praze minimálně do r. 1424, ale nakonec odešel před rokem 1430 z Čech. Roku 1431 ho najdeme v Norimberku jako městského fyzika. Roku 1432 prokázal v Sieně lékařskou službu Zikmundu Lucemburskému, který spadl z koně utrpěl zranění.

Pravděpodobně s uznáním Zikmunda za českého krále je spojen Šindelův návrat do Prahy. Tam byl konečně vysvěcen 1437 na podjáhna. Touto dobou mu bylo již 60-65 let. Jan v letech 1437-1448 přednášel na artistické fakultě, o čemž svědčí dochované přednášky, ale žádné funkce na univerzitě nezastával, jen jednou byl promotorem u čtyř studentů. Roku 1441 se stal děkanem vyšehradské kapituly. Touto dobou napsal své dílo z oblasti teologie, které ovšem nijak nevykračuje z katolického pojetí. Jeho astronomické dílo mu přineslo znalost i v zahraničí, kde jeho vědecké pověsti nepřekážela pověst kacíře, jak to bylo v případě Křišťana z Prachatic. Roku 1445 navázal styky s Eneášem Sylviem. Po jeho smrti roku 1449 a nebo 1455 připadla jeho rozsáhlá knihovna o 200 svazcích univerzitě.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Podle anonymní nedatované poznámky vepsané rukou do knihy Tadeáše Hájka z Hájku z roku 1557

¹¹⁰ Jan CAMPANUS, *Mecenáši Karlovy Univerzity*, Praha 1949. s . 47.

4.2.3 Prokop z Plzně (před 1385–po 1457).

Studium: 1403 složil bakalářskou zkoušku jako první v pořadí, 1408 složil mistrovskou zkoušku jako 7. v pořadí.¹¹¹

Působení na fakultě: dispenzátor 1410, 1415, kolektor 1411, 1413, 1415–1417, děkan 1413, 1439, 1440, rektor 1420, 1425, 1443.¹¹²

V komisi pro bakalářské zkoušky 1410, 17. 9. 1418, 24. 2. 1420, 28. 1. 1443, pro mistrovské zkoušky 1412, 15.–18. 3. 1413, 12. 2. 1451.¹¹³

Promoval na bakaláře 4 studenty: Nicolaus de Mynyetina, Rudolfus de Czaudicz v únoru 1415, Jan z Hradce v říjnu 1415, Mikuláš z Kutné Hory 1.4.1444, na mistra Jakuba z Plzně 24.5.1413. Pokládal kvestie při přijetí Pavla z Kravař 4.5.1416 a Stanislava z Velvar 29.11. 1451.¹¹⁴

Beneficia a úřady: probošt v Karlově koleji 1404,¹¹⁵ farář kostela sv. Jindřicha na Novém Městě pražském 1437–cca 1455, administrátor duchovenstva podobojí 1439–1448, kanovník kapituly Všech Svatých do 1457.

Dílo: Dochovány jsou 3 kvestie z let 1410, 1411, 1417¹¹⁶ z oblasti metafyziky, a velké množství spisů teologických.¹¹⁷

Prokop z Plzně po tom, co se stal mistrem, patřil k Husovým stoupencům na pražské artistické fakultě. Roku 1410 napsal spis na obranu Wyclefa.¹¹⁸ Michal de Causis roku 1412 jmenuje Prokopa jako jednoho z potrestáných stoupenců Husových. V srpnu 1414, kdy se v Praze konala synoda na přání krále, byl přítomen u pokusu Jana z Jesenice proniknout tam coby plnomocník Husův.¹¹⁹

---

¹¹¹ LD I, s. 377, 396.

¹¹² LD I, s. 411, 417, 423, 429, 430, 432, 436, 441, 444; LD II, s. 14, 15.

¹¹³ LD I, s. 409, 415, 418, 422, 448, LD II, s. 2, 19, 42.

¹¹⁴ LD I, s. 425, 431, 436, LD II, s. 23, 44.

¹¹⁵ K, HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 5.

¹¹⁶ P. SPUNAR, *Repertorium II*, s.174–175, č. 344–346.

¹¹⁷ Ibidem, s. 175–179.

¹¹⁸ Ibidem, s. 175 č 347.

¹¹⁹ Tomek, *Dějepis III*, s. 524, 552–553.

Po Husově smrti se Prokop z Plzně stal jedním z vůdčích postav konzervativní kališnické strany. Byl přítomen jako rektor na hádání s Tábořem ve zmrzlíkovském domě v prosinci 1420, kde měl úvodní slovo a nasměroval jednání k výčtu tábořských bludů.¹²⁰ V červenci 1421 se účastnil synody duchovenstva v Praze, kde byl spolu s Janem z Příbrami zástupcem arcibiskupa Konráda z Vechty. Tou dobou měl ještě jenom nižší svěcení.¹²¹ Zastupoval v této roli pražské duchovenstvo na sněmu v Kutné Hoře.¹²² Patřil k oponentům Jana Želivského, a tak byl po jeho smrti internován v Hradci Králové.¹²³ Po převratu v Praze roku 1427, kdy byl od vlády odstraněn Zikmund Korybutovič, byl zase z Prahy vyhnán spolu s mistry, kteří před tím v prosinci 1426 zaútočili na přívržence Wyclefa. Za 17 let se tak z obránce myšlenek anglického reformátora stal Prokop jeho odpůrcem.

Exil pravděpodobně strávil v Jindřichově Hradci, kde najdeme i Křišťana z Prachatic, a nejednou se pak Prokop objeví jako společník Menharda z Hradce.¹²⁴ Do Prahy se vrátil někdy v roce 1433. Prokop z Plzně se aktivně účastnil jednání s Basilejským koncilem. V dubnu 1433 byl přítomen v Praze, kde představitelé husitů jednali s basilejskými legáty. Jako člen českého poselstva odjel do Basileje, kde přednesl vstupní řeč. V lednu 1434 byl mezi těmi mistry, které legáti koncilu přijali v Chebu zpět do lůna církve. Roku 1435 se účastnil jednání v Brně, kde spolu s Křišťanem z Prachatic byl přítomen na katolické bohoslužbě, sloužené biskupem Filibertem. V květnu 1437 za pobytu Filiberta a císaře Zikmunda v Praze byl ustaven farářem u sv. Jindřicha. Pak se zase odebral do Basileje, kde hájil před koncilem závaznost přijímání dítek podobojí, ovšem neúspěšně. Po smrti Křišťana z Prachatic

---

¹²⁰ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 45.

¹²¹ AČ III, s. 229.

¹²² FRB V., s. 509-510.

¹²³ V. V. TOMÉK, *Dějepis IV.*, 232-40; J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 45.

¹²⁴ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 48.

v roce 1439 byl spolu s Janem z Příbrami zvolen administrátorem podobojí.

Roku 1437 bylo Prokopovi z Plzně pravděpodobně mezi 55 a 60 lety. Byl to jeden z hlavních mluvčích konzervativní kališnické strany, která považovala kompaktáta a hlavně uznání kalicha za dosažený cíl husitského zápasu a která za vlády Menharda z Hradce dá se říct ovládala Prahu. Prokop zastává funkci kališnického administrátora se snažil toto pojetí kompaktát hájit a prosazovat. V letech 1442-1443 se účastnil synod v Kutné Hoře. Podle tábořských žalob vystupoval administrátor proti přijímání dětí tj. proti názoru, který hájil před 6 lety v Basileji.¹²⁵ Na univerzitě ho najdeme v letech 1439 a 1440 ve funkci děkana a v r. 1443 ve funkci rektora. V období 1437-1448 byl jen jedenkrát examinátorem a promoval jen jednoho studenta na bakaláře. Jeho aktivita na univerzitě byla ve srovnání s Janem z Příbrami výrazně menší.

Po dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad se Prokop z Plzně pokusil z Prahy uprchnout, ale nakonec tam zůstal. Na konci života bude členem kapituly Všech Svatých. Roku 1451 ho najdeme na fakultě při zkouškách a přijetí nového mistra. Po smrti připadla jeho knihovna koleji. Prokopovy knihy se staly roku 1461 předmětem sporu katolických mistrů s univerzitou. Mistři tvrdili, že je mají přímo od Prokopa.¹²⁶ Tento spor donutil některé mistrů včetně Václava Křižanovského z fakulty odjet. Skutečnost, že Hilarius Litoměřický a Václav Křižanovský měli knihy od Prokopa, a také přítomnost Prokopa při přijetí Stanislava z Velvar, také katolíka, ukazuje na těsnější vztahy Prokopa z Plzně s okruhem studentů, které pak konvertovali ke katolicví. Podle Prokeše to ukazuje také na to, že budoucí konvertité měli už před tím, než odešli na studia do Itálie, blízko ke konzervativnímu okruhu.¹²⁷

---

¹²⁵ R. URBÁNEK, *Věk poděbradský I.*, s. 861.

¹²⁶ *Statuta Universitatis Pragensis*, s. 51.

¹²⁷ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 116.

4.2.4 Jan z Borotina (1378-1458)

Studium: v březnu 1400 složil bakalářskou zkoušku, Husem prominut poplatek, 25.12.1409 složil mistrovskou zkoušku, 10.5.1410 dostal mistrovský grad, promotor Mikuláš z Miličina.¹²⁸ Pravděpodobně v rozmezí 1400-1410 studoval lékařskou fakultu, titulu ale nedosáhl.¹²⁹

Působení na fakultě: dispenzátor 1414, 1416, kolektor 1433, děkan 1414,1433. V komisi pro zkoušky bakalářské prosinec 1417, únor 1450, pro zkoušky mistrovské 8.9.1430, 5.-8.3.1438.¹³⁰

Promoval na bakaláře 3 studenty: Matyáše z Hostouně 25.9.1413, Václava z Ostrého, Stanislava z Hnězdna 29.10.1442. Na mistry promoval Ondřeje z Budějovic duben 1440, Tomáše z Vratěnina 4.3.1443, Václava z Ostrého, Jiřího z Meziříčí 23.4. 1448.¹³¹

Funkce: 1402 probošt Karlovy koleje,¹³² rektor školy na Zderazi 1406.¹³³

Dílo: dochovány 3 kvestie z let 1411, 1412, 1417.¹³⁴ Výklady z medicíny z Hippokrata 1424, Galena 1433,¹³⁵ astrologie Alkabiciho 1454,¹³⁶ astronomie k Alfonsovým tabulkám,¹³⁷ kompilace přírodovědného traktátu Aristotela Liber Meteorum¹³⁸ a traktát proti duchovním *Contra Sacerdotes* 1454.

Jan z Borotína, i když nezasáhl do nábožensko-politického dění tak, jako někteří jiní mistři, budí přece pozornost především svým postavením. Chudý na začátku svého studia, o čemž svědčí osvobození od poplatků za bakalářskou zkoušku, po

---

¹²⁸ LD I,, s. 348, 407, 411.

¹²⁹ F. M. BARTOŠ, *Doktor Jan Borotín*, s. 40; F. ŠMAHEL, *Studenti a mistři*, s. 56.

¹³⁰ LD I, s. 424, 437, 432, 439, 446; LD II., s. 8, 10, 13, 16, 41

¹³¹ LD II, 15, 17, 37.

¹³² K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 5.

¹³³ Tříška, *Životopisný slovník*, s. 224.

¹³⁴ Spunar, *Repertorium I*, s 142-143, č . 389- 391.

¹³⁵ Ibidem, s. 141 č 383-384.

¹³⁶ Ibidem, s. 141. č. 386.

¹³⁷ Ibidem, s. 142 č. 387

¹³⁸ Ibidem, s. 141, č 385.

své smrti zanechal dům, manželku, děti a statek.¹³⁹ Tím se lišil od svých kolegů mistrů, kteří byli většinou duchovní. Takového postavení dosáhl svým lékařským povoláním, díky kterému nebyl odkázán na církevní benefícia. V prvním desetiletí 15. století byl ještě kolegiátem Karlovy koleje a rektorem na partikulární škole, roku 1412, rok po tom, co byl zmíněn v Husově kvodlibetu jako *perspectivus et medicus*, už bydlil v jednom z měštanských domů na Novém Městě pražském.¹⁴⁰ V letech 1430–1436 byl Jan z Borotína už ženatý a vlastnil dům.¹⁴¹

Jeho postoje během husitské revoluce se dají jen nastínit. Rozhodně nepatřil ke skupině konzervativních mistrů kolem Jana z Příbrami, neboť je doložen roku 1429 v Praze, odkud přichází do Karlštejna léčit hradního správce, kterého pak doprovázel k Rokycanovi do týnské fary a vyřizoval záležitosti kolem koupě knih pro univerzitní knihovnu.¹⁴² Ovšem jeho vztah k Rokycanovi nebyl nijak přátelský, neboť roku 1435 reagoval na jeho volbu hanlivými verši.¹⁴³ Roku 1451 vstoupil do polemiky s Janem Kapistranem. Dochovaly se dva Borotínovy listy tomuto kazateli, které pražský mistr poslal z Litic a Hradce Králové.¹⁴⁴ Na tomto základě Bartoš tvrdí, že Jan z Borotína byl lékařem ve službě Hradce Králové.¹⁴⁵ Roku 1454 král Ladislav nabízel Borotínovi odúmrť, ale lékař ji odmítl.¹⁴⁶ Z téhož roku pochází jeho traktát proti nadvládě duchovních.

V letech 1437–1448 procházel Jan Borotín sedmým desetiletím svého života a byl jedním z nejstarších mistrů fakulty. Přednášel především přírodovědné knihy. Promoval 2

---

¹³⁹ Závět Borotínova je otištěna in: *Reliquae tabularum terrae Regni Bohemiae* II, ed. Josef Emler, Praha 1878, s. 332–333.

¹⁴⁰ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 224.

¹⁴¹ F.M. BARTOŠ, *Doktor Jan Borotín*, s. 39

¹⁴² Bartoš na základě Karlštejnských uctů, ed. PELIKAN, s. 104, 31, 56, 61.

¹⁴³ *Geschichtschreiber der Husitischen Bewegung* II, 832.

¹⁴⁴ P. SPUNAR *Repertorium I*, s. 144 č. 395–396.

¹⁴⁵ F.M. BARTOŠ, *Doktor Jan Borotín*, s. 39

¹⁴⁶ AČ XXXVII, s. 669.

bakaláře a 4 mistry, přičemž u Václava z Ostréhoho byl promotorem na obou promocích. Ovšem jeho vztah k fakultě byl volnější, než u ostatních mistrů. Svědčí o tom jeho už zmíněná závěť z roku 1458, kde je uveden jako měšténin Starého Města pražského. Jako poručníci jsou uvedeni představitelé městské politické elity. V závěti pamatuje především na svou manželku, dvě děti, kmotry. Chudí studenti jsou zmíněni až na posledním místě.

4.2.5 Mikuláš ze Stojčína (kol. 1385- 1445)

Studium: 29.9.1405 složil bakalářskou zkoušku, 25.12.1409 mistrovskou zkoušku, 7.7.1410 obdržel mistrovský grad, promotor Jan Hus.¹⁴⁷ Studoval lékařskou fakultu.

Působení na fakultě: dispenzátor 1413, kolektor 1418. Ve fakultní radě 1414, v komisi pro zkoušky bakalářské 15.12.1413, 1417, 1444, mistrovské 25.12.1412, 1444, únor 1445.¹⁴⁸

Další úřady a beneficia: probošt v Karlově koleji 1417, auditor leccionum med. 1418, farář a prokurátor ve Vratěnině 25. 5. 1434.¹⁴⁹

Dílo: dochovány 3 kvestie z let 1411, 1412, 1417, omylem připisována přednáška k Janu Versorovi.¹⁵⁰

O tomto mistrovi moc údajů není. Spolu s artistickou fakultou studoval i lékařskou, kde také působil, jednou (v r. 1410) je zmíněn jako učedník Jana Šindela. V srpnu 1414 byl u pokusu Jana z Jesenice proniknout na synodu duchovenstva, ale za rok v Kostnici svědčil na procesů proti Husovi¹⁵¹. Zůstal katolíkem a během husitských válek byl mimo Prahu. Není přesné známo, kdy se vrátil, doložen na univerzitě je jen roku 1444. Zemřel 1445.

---

¹⁴⁷ LD I, s. 386, 407, 412.

¹⁴⁸ LD I, s. 423, 425, 427, 442, 446, 449, LD II, s. 22, 24, 25.

¹⁴⁹ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 421.

¹⁵⁰ P. SPUNAR, *Repertorium I*, s. 368, č. 1033-1035.

¹⁵¹ J. KADLEC, *Katoličtí exulanti*, s. 18; M. SVATOŠ, *Husovi přátelé*, s. 63.

4.2.6 Jan z Příbrami (kol 1390–28.12.1448)

Studium: roku 1409 složil bakalářskou zkoušku, 1413 mistrovskou zkoušku.¹⁵²

Působení na fakultě: kolektor 1415, asesor 1416 1417, 1419, dispensátor 1446, ve fakultní radě 1417, děkan 1438, vicekancléř 1448, v komisi pro bakalářské zkoušky 23.9.1415, září 1416, pro mistrovské 28.1.1443.¹⁵³

Promoval na bakaláře 14 studentů: Dubowniconis de Praga, Filip z Olomouce a Benedikt z Hradiště 10.1415, Jan z Budina 1416, Tomáš z Vratěnína a Jan z Jemnic 15.4. 1438, Matyáš z Častolovic 29.10.1442, Václav z Litoměřic a Jan z Klatov 20.5.1444, Jan z Kutné Hory a Jana z Prahy 18.11.1445, Václav ze Skutče a Martin z Polné 24.4.1447. Na mistry 8 licentiatů: Georgius de Bella 25.5.1415, Petr z Hradce 11.2.1416, Mařík z Benešova 14.4.1440, Martin z Łęczyc 29.2.1443, Jan z Heilbronu a Jakub z Narth duben 1443, Jan z Čáslavi 23.3.1445, Stanislav z Hnězdna 6.2.1446. Kladl kvěstie při přijetí dvou studentů Petra z Narth 21.10.1442 a Pavla Židka 18.10.1442.¹⁵⁴

Rozsáhlé dílo teologické, obrany, polemiky, traktáty.¹⁵⁵

Jan z Příbrami, který se hned po dosáhnutí mistrovského gradu objevuje v pramenech pod přezdívkou *kněz*, byl ve svém mládí stoupencem Husovým. V srpnu 1414 je ve skupině Jana z Jesenice, v říjnu je poslem Jana Husa, jenž pobýval tou dobou na Krakovci, k univerzitě.¹⁵⁶ Pomáhal Jakoubkovi ze Stříbra při zavedení přijímání pod obojí.¹⁵⁷

Po Husově smrti nabyt Jan z Příbrami předního postavení mezi pražskými mistry, ačkoli byl mladší než Jakoubek ze Stříbra, Křišťan z Prachatic nebo Prokop z Plzně. O jeho radikalismu svědčí, že považoval za oprávněnou válku pro věc

¹⁵² LD I., s. 404, 422.

¹⁵³ LD I., s. 432, 434, 440, 441, 444, 446, LD II, s. 1., 13, 19, 31, 36, 25.

¹⁵⁴ LD I., s. 436, 440, LD II, s. 13, 15, 17-19, 20, 23-25, 28, 29, 34.

¹⁵⁵ P. SPUNAR, *Repertorium II*, č. 287-316, s. 155-165.

¹⁵⁶ V.V. TOMEK, *Dějepis III.*, s. 553, 556.

¹⁵⁷ J. PEKÁŘ, *Žižka II*, s.139.

Boží, a v tom svém stanovisku šel dál než mistři Jakoubek a Křišťan.¹⁵⁸ V červenci 1420 byl hlavním mluvčím husitských mistrů v hádání s katolickými teology na Malé Straně¹⁵⁹ spolu s Prokopem z Plzně. V prosinci 1420 sehrál výraznou roli na hádání s tábority v domě u Zmrzlíků. Na svatoprokopské synodě 1421 ostře zaútočil na tábořské kněze. Spolu s jinými mistry, protivníky radikálního kazatele Jana Želivského, byl v březnu 1422 internován do Hradce Králové.¹⁶⁰ V letech 1423–1424 je přítomen na všech důležitých poradách a synodách duchovenstva, kde vždy nesmiřlivě vystupuje proti táborům.

V prosinci 1426 a březnu 1427, v poslední měsíce panování v Praze Zikmunda Korybutoviče, vystoupil ostře proti stoupcům Wyclefa, zejména Petru Paynovi, čímž byl vlastně stvrzen rozkol univerzitních mistrů. Po pádu Korybutoviče Jan Příbram spolu s jinými mistry byl vyhnán z Prahy. V exilu pobýval ve Střibře a Žatci.¹⁶¹ Roku 1429 odmítl Rokycanou nabízené smíření a zůstal v exilu.

Jan z Příbrami se aktivně účastnil jednání husitské strany s legáty basilejského koncilu. Několikrát se objevuje jako tlumočník Menharta z Hradce.¹⁶² V lednu 1428 spolu s dalšími mistry byl přijat legáty zpět do lůna církve. Za pobytu Zikmunda Lucemburského v Praze dostal 22.4.1437 místo faráře v kostele sv. Jiljí.¹⁶³ Pak se odebral do Basileje, kde během jednání o kompaktátech hájil závaznost kalicha, ovšem neúspěšně. Rozhodnutí koncilu se však podřídil a koncilní pojetí přijímaní podobojí se pak vždy snažil prosazovat. Po smrti Křišťana z Prachatic byl spolu s Prokopem z Plzně zvolen 7.11.1439 administrátorem duchovenstva podobojí.

---

¹⁵⁸ J. KEJŘ, *Mistři pražské univerzity*, s. 20.

¹⁵⁹ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 39; UB II., s. 409, F. ŠMAHEL, *Husitská revoluce III.*, s. 48.

¹⁶⁰ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 45.

¹⁶¹ Jaroslav BOUBIN, *K protipikartským traktátům Petra Chelčického a M. Jana Příbrama*, *Folia Historica Bohemica* 4, 1982, s. 127–159.

¹⁶² V.V. TOMEK, *Dějepis V.*, s. 590; MC I, s. 376.

¹⁶³ MC I, s. 862.

Roku 1437 bylo Janu z Příbrami něco přes 50 let. V období 1437-1448 byl Jan z Příbrami vůdčí postavou jak v pražském církevním životě, tak i na pražské univerzitě, kde prováděl politiku konzervativního utrakvismu. Ve funkci kališnického administrátora se snažil o dohodu s pražskými katolíky. V srpnu 1441 nabídl svatovítské kapitule 20 článků, které představovaly závazky vzájemného respektování kompaktát. Urovnání vztahu vrcholila možná společnou konvokací kléru v září tohoto roku. Ve vztahu ke zvolenému arcibiskupovi Rokycanovy, který byl hlavou kališnické církevní organizace, tč. sídlící ve východních Čechách, zvolil Příbram cestu dohody proti tábořské církvi. Příbram se aktivně účastnil husitských synod, kde měl hlavní slovo za konzervativní stranu a ostře útočil na Petra Payna, Mikuláše Biskupce a Václava Korandu. V lednu roku 1444 se mohl konečně těšit z rozhodnutí sněmu v Praze, jenž uznal za správné jeho a Rokycanovo pojetí svatostí a zavrhl tábořské.¹⁶⁴

Jan z Příbrami vyvíjel aktivitu i na artistické fakultě. Byl jedním z nejaktivnějších promotorů. Za léta 1438-1448 promoval 8 bakalářů a 5 mistrů. Jednou byl zvolen děkanem, roku 1448 vystupuje jako vicekancléř univerzity. Snažil se zavést na univerzitě studium teologie, o čemž svědčí jeho disputace společná s Jindřichem Dornde roku 1447.¹⁶⁵

Poslední rok Příbramova života přinesl zásadní změnu v postavení jeho a celé konzervativní strany husitské. Ovládnutí Prahy Jiřím z Poděbrad v září toho roku znamenalo Příbramův pád, který mistr dlouho nepřežil a zemřel 28.12.1448.

Prameny nám ukazují Jana z Příbrami jako člověka horlivého, impulzivního, někdy s demagogickými sklony. Celý svůj život nesmířlivě útočil na své ideologické protivníky, především na představitele církve tábořské. Během svého života

---

¹⁶⁴ J. PROKEŠ, *M. Prokop z Plzně*, s. 127.

¹⁶⁵ SLČ, s. 203.

ovšem prodělal názorový vývoj od radikálního stoupence Jana Husa až dokonce k názoru, když uvěříme papežskému legatovi Carvajalovi, že přijímání pod obojí je bludem. Mezi mistry, s kterými měl těsnější vztah, je třeba jmenovat především Janova dlouhodobého spolupracovníka Prokopa z Plzně, pak asi Petra z Hradce Králové a Jana z Čáslavi, které svého času promoval na mistry a ve své závěti je ustanovil poručníky.¹⁶⁶

4.2.7 Petr z Hradce Králové, zvaný Bělořit (kol. 1385-po 1452)

Studium: 1405 složil bakalářskou zkoušku, 1415 složil mistrovskou zkoušku, 11.2.1416 dostal mistrovský grad, promotor Jan Příbram.¹⁶⁷

Působení na fakultě: dispenzátor 1416-1419, 1447, kolektor 1444, 1446, 1447, 1452, asesor 1447, děkan 1419, 1439, rektor, 1443, 1450-51.¹⁶⁸ V komisi pro bakalářské zkoušky březen 1438, březen 1444, 1446, září 1447, 1448, březen 1449, pro mistrovské zkoušky 1451.¹⁶⁹

Promoval 5 studentů na bakaláře: Petra z Hradce Králové 1419, Jeronýma z Prahy 1442, Prokopa z Plané, Jana z Krčínu a Mikuláše z Prahy 14.4.1451. Hilaria Litoměřického na mistra 6.5.1451¹⁷⁰

Dílo: 1417 kvodlibet z logiky.¹⁷¹

Úřady: Probošt Karlově Koleje.¹⁷²

Petr z Hradce Králové měl cestu k mistrovskému titulu delší než obvykle. Od bakalářské do mistrovské promoci ubehlo 11 let. Promován byl Janem z Příbrami. Asi byl s Příbramem blízký, neboť se objevuje jako poručník v Příbramově závěti. Nevíme nic o jeho osudu za husitských válek, ale zdá se, že

---

¹⁶⁶ Josef TEIGE, *Základy starého místopisu Pražského : (1437-1620) I/II*, Praha 1915, s. 662.

¹⁶⁷ LD I, s. 431, 436.

¹⁶⁸ LD I, s. 441, 444, 447, 451, LD II 1, 14, 23, 34, 45.

¹⁶⁹ LD II, s. 13, 22, 29, 35, 38, 42.

¹⁷⁰ LD II, s. 16, 41, 43.

¹⁷¹ J. TRÍŠKA, *Literaní činnost*, s. 173

¹⁷² J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 448.

měl blízko k straně konzervativní. V 50. létech promoval Hilaria Litoměřického a Jana Krčina, tedy mistry, kteří pak konvertovali ke katolictví.

Roku 1437 měl asi kolem 55 let, byl děkanem roku 1438, a rektorem 1443. Pravidelně se objevuje jako examinátor na bakalářských zkouškách. Roku 1446 je uveden v *Liber decanorum* jako Petrus Pillersyt. F. Šmahel usoudil, že pod tím se jmenem objevuje nějaký německý student. Ale se dochoval zapis na zadním přidešti rukopisu pražské kapitulní knihovny L 43 publikovaný Tříškou¹⁷³, jenž obsahuje záznam studenta o své bakalářské promoce v roce 1450. Promotorem tohoto studenta je uveden Petrus Bielorzyt. Srovnáním data promoce a komisi v *Liber decanorum*¹⁷⁴ přijedeme k závěru, že Bielorzyt je totožný s Petrem z Hradce. Zapisoval do dekanské knihy v roce 1446 němec Jindřich Dornde, který pravděpodobně skomolil Petrovu „ptáčí“, přezdívku Bělořit na Pillersyt.

4.2.8 Petr z Mladeňovic (kol. 1390 – 1451)

Studium: 1409 složil bakalářskou zkoušku, v prosinci 1415 složil mistrovskou zkoušku. 27. 3. 1416 dostal mistrovský grád, promotor: Mikuláš z Řečice.¹⁷⁵

Působení na fakultě: děkan 1426, 1441, rektor 1439, v komisi pro bakalářské zkoušky 1444, direktor národa českého 1442.¹⁷⁶ Promoval 7 studentů na bakaláře: Zikmunda z Hradce Králové, Mikuláše ze Sukorad, Jakuba ze Stráže 22. 10. 1442, Jana z Jemnice 13. 3. 1443, Václava z Telče, Víta z Kopidlna, Martina z Chocně 29. 12. 1445.¹⁷⁷

Další beneficia a úřady: kolegiát Hedvičiny koleje 1411, 1438, farář v Batelově u Jihlavy, 1439-1446 farář kostela Sv. Michala na Starém městě.

---

¹⁷³ Tříška, Literární činnost, 173

¹⁷⁴ LD II., s. 51.

¹⁷⁵ LD I, s. 404, 437, 438.

¹⁷⁶ LD II, s. 5, 22.

¹⁷⁷ LD II, s. 17, 20, 29.

Dílo: Kvestie o muzice 1417,¹⁷⁸ komentáře k právníckému spisu Bartoloměje z Brixenu 1438, relace o utrpení Jana Husa a pašije Jan Husa a Jeronýma Pražského.¹⁷⁹

Petr z Mladeňovic (pravděpodobně Mladeňovice u Jihlavy) složil bakalářskou zkoušku v tentýž rok jako Jan z Příbrami, ale k mistrovskému titulu se dopravoval až po šesti letech. Jako bakalář se stal svědkem upálení Jana Husa v Kostnici, kam se odebral jako písař Jana z Chlumu v Husově doprovodu v listopadu 1414. Petrovo chování na koncilu ukazuje na důvěrný vztah mezi českým reformátorem a mladým bakalářem. Petr obstaral zatčenému Husovi breviář, zabránil odsouzení Husa bez udělení mu veřejného slyšení. Petr z Mladeňovic byl prostředníkem Husa a české veřejnosti: přečetl na koncilu stížnost proti zatčení Husa a zanechal relaci o odsouzení mistra a o jeho smrti. Tato relace se stala jeho nejznámějším dílem.¹⁸⁰

Ve 20. letech 15. století najdeme Petra z Mladeňovic ve skupině konzervativních mistrů. V prosinci 1420 na hádání v domě u Zmrzlíků to byl on, kdo přečetl 70 bludných článků vybraných z tábořského učení.¹⁸¹ Touto dobou byl kazatelem v kostele sv. Michala, kde působil jako farář Křišťan z Prachatic, který byl Husovým starším přítelem. Na Křišťana útočil tábořský kněz Václav Koranda, se kterým Petr polemizoval v kostele Panny Marie Sněžné. Roku 1421 působil Petr z Mladeňovic jako kazatel v Kutné Hoře, která byla dobyta husity.¹⁸²

Roku 1426 byl zvolen děkanem artistické fakulty a k zápisu v děkanské knize o své volbě připojil poznámku o „falešných bratřích“, kvůli kterým jsou v království zmatky. V dubnu 1427 byl spolu s Křišťanem z Prachatic, Janem z Příbrami a Prokopem z Plzně vyhnán z Prahy a po této události se v Praze víc než

---

¹⁷⁸ P. SPUNAR, *Repertorium*, I., s. 266, 425.

¹⁷⁹ Ibidem, s. 261-265, č. 422-424.

¹⁸⁰ Z. FIALA, *O životě*, s. 10.

¹⁸¹ FRB V., s. 452.

¹⁸² Z. FIALA, *O životě*, s. 12.

deset let nevyskytuje. Ještě roku 1438 je doložen jako farář v Batelově u Jihlavy, ale před zářím 1439 se vrátil do Prahy, kde se stal nástupcem Křišťana z Prachatic na svatomichalské faře.¹⁸³

Roku 1439 mělo být Petrovi z Mladeňovic kolem padesáti let. Téhož roku byl zvolen rektorem univerzity, roku 1442 direktorem českého národa. Na artistické fakultě, kde ho najdeme ve funkci děkana roku 1443, promoval 7 studentů, z nichž většina pochází z Moravy. To svědčí o silných vazbách Petrových k tomuto regionu. Dochovala se zmínka o tom, že roku 1445 přednášel na fakultě Aristotela.

Roku 1447 byl Petr z Mladeňovic zvolen jako představitel univerzity do poselstva na cestu do Říma, které se mělo domáhat potvrzení kompaktát a Rokycany jako arcibiskupa. V květnu 1448 Mladeňovic hrozil papežskému legátovi Carvajalovi vážnými důsledky v případě, že nepotvrdí Jana Rokycanu jako arcibiskupa.¹⁸⁴ Od roku 1448 až do jeho smrti 7. února 1451 nejsou o činnosti Petra z Mladeňovic v pramenech zmínky.

Petra z Mladeňovic jmenuje historiografie vedle Křišťana z Prachatic, Prokopa z Plzně a Jana z Příbrami jako představitele konzervativní husitské strany. Ze všech čtyř byl Mladeňovic nejmladší, a vlastně nejméně literárně činný, nezanechal po sobě žádný spis teologický, kde by prezentoval své názory. Nejblíže měl asi ke Křišťanovi z Prachatic, se kterým ho pojila vzpomínka na události v Kostnici.

4.2.9. Buzek ze Kdyně (kol. 1390 – 1441).

Studium: v září 1411 složil bakalářskou zkoušku, v prosinci 1415 složil mistrovskou zkoušku, 22. 4. 1416 dostal mistrovský grád. Promotor: Mathias de Wol.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Ibidem, s. 14.

¹⁸⁴ R. URBANEK, *České dějny*, III., s. 250-251.

¹⁸⁵ LD I, s. 417, 437, 439.

Působení na fakultě: dispenzátor 1417, 1418; kolektor 1419; kolektor, dispenzátor a asesor 1430, 1435, 1436; přijat do fakultní rady 1420; děkan 1429, 1433, 1440.¹⁸⁶

V komisi pro bakalářské zkoušky: únor 1431, mistrovské: září 1430. Promoval na bakaláře 4 studenty: Petra z Borové 1420, Mikuláše ze Žiliny r. 1429, Jakuba z Kvetišova 1430, Šimona z Močidlce 1435.¹⁸⁷

Dílo:

1. *Lectura super Aristotelis Analytica priora*, 1433, NKP 4F19
2. *Comentarius in Aristotelis Analytica priora*, 1433, NKP 3G27
3. *Questiones super Aristotelis libro de Anima*, NKP V E 7¹⁸⁸

O Buzkovi ze západočeské Kdyně se nedochovalo mnoho zpráv. Jako mistr působil na fakultě od roku 1417. Byl zvolen děkanem roku 1429, což svědčí o tom, že nepatřil mezi konzervativce vyhnané z Prahy. Ovšem během svého dalšího děkanátu v lednu 1434 byl legáty basilejského koncilu přijat zpět do lůna církve.¹⁸⁹ Za 2 roky, v únoru 1436, byl zvolen spolu s Václavem z Dráchova, Petrem Paynem a Martinem Lupáčem za rozhodčího v komisi, která měla rozhodnout spor mezi Janem Rokycanou a tábority.¹⁹⁰

Roku 1437 byl Buzek asi ve věku padesáti let, roku 1440 byl zvolen děkanem a během svého děkanátu roku 1441 zemřel.

4.2.10 Augustin z Klatov (kol 1390-po 1462).

Studium: 1408 složil bakalářskou zkoušku, 1415 složil mistrovskou zkoušku, 1416 dostal mistrovský grád, promotor Zdislav ze Zvířetic¹⁹¹.

---

¹⁸⁶ LD I, s 446, 448; LD II., s.1, 2, 5, 8, 9, 10, 12, 13, 15

¹⁸⁷ LD II. s. 2, 6, 7, 12.

¹⁸⁸ L. SCHLETZ, *Die Magister*, s. 19.

¹⁸⁹ F. ŠMAHEL, *Husitská revoluce*, III., s. 284; UB I, s. 401-402, č. 900.

¹⁹⁰ K. Höfler, *Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen II*, s. 728-729.

¹⁹¹ LD I, 402, 434,443

Působení na fakultě: 1418 asesor, 1419 a 1433 dispenzátor, 1424 a 1436 děkan, 1440-1441 rektor. 1442 a 1452 direktor českého národa, 1452 kolektor.¹⁹²

Další beneficia: 1442-1460 děkan kapituly při kostele Sv. Apolináře.¹⁹³

Augustin z Klatov měl mezi dosažením bakalářského a mistrovského titulu delší období než jeho vrstevníci. Od roku 1416 působil jako mistr, byl volen do různých funkcí, ale vůbec nepromoval žádného studenta a není zmíněn při zkouškách. Roku 1441 jako rektor uvítal posly basilejského koncilu.¹⁹⁴ Po tom, co dostal místo děkana svatoapolinářské kapituly, se v děkanské knize neobjevuje až do roku 1452. V období 1437 - 1448 byl Augustin šedesátníkem a pravděpodobně byl více zaměstnán záležitostmi své kapituly.

4.2.11 Jan Papoušek ze Soběslavi (kol. 1390 - 1454).

Studium: v únoru 1412 složil bakalářskou zkoušku jako třetí v pořadí ze 12; 8. 5. 1412 dostal bakalářský grád, promotor Mikuláš z Miličina. 1430 složil mistrovskou zkoušku, 1430 dostal mistrovský grád, promotor: Petr ze Sepekova.¹⁹⁵

Působení na fakultě: přijat do fakultní rady 1434, dispenzátor 1435, rektor 1434, 1445.¹⁹⁶

Promoval na bakaláře 2 studenty: Václava z Teplé a Václava z Humpolce v listopadu 1445. Promotor na magistra u dvou licenciátů: Šimona ze Žatce 12. 3. 1443 a Ambrože z Klatov 13. 8. 1444.¹⁹⁷

Beneficia: 24. 4. 1437 - září 1448 farářem v kostele Matky Boží před Týnem, kanovník pražské kapituly 1453, probošt litoměřický.¹⁹⁸

---

¹⁹² LD I, 451, LD II, 1, 4, 10-12, 47.

¹⁹³ V. V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 85-86.

¹⁹⁴ R. URBÁNEK, *Věk poděbradský*, s. 658.

¹⁹⁵ LD I, s. 419, 420; LD II, s. 8, 9.

¹⁹⁶ LD II, s. 11, 12, 19, 28.

¹⁹⁷ LD II, s. 20, 24, 28.

¹⁹⁸ J. TRŠKA, *Literární činnost*, s. 167.; MC I 862-3.

Dílo: dochované jsou 2 spisy polemického charakteru: Výklad a obrana kompaktát 1451 - 1453 a naříkání nad poměry v Čechách z roku 1454. Ztraceny jsou tři spisy: traktát o korunovaci Ladislava Pohrobka, sbírka kázání a traktát proti laickému kalichu.¹⁹⁹

Jan ze Soběslavi, zvaný Papoušek, se stal bakalářem roku 1412, ale na mistrovskou promoci musel počkat 18 let, do roku 1430 o něm nejsou v pramenech zprávy. Necelé 4 roky po promoci, v lednu 1434, byl rektorem univerzity a spolu s dalšími mistry byl legáty koncilu přijat zpět do lůna církve. Roku 1437 se stal farářem v Týnském chrámu, kde předtím působil Jan Rokycana, který tohoto roku Prahu opustil.

Papoušek, kterému mělo být tou dobou 45-50 let, byl ze všech husitských mistrů na univerzitě nejvíc konzervativní, víc a víc inklinoval ke katolictví. Docházelo dokonce k tomu, že Jan sabotoval svěcení nových kališnických kněží, když roku 1446 napsal míšeňskému arcibiskupovi, aby české žadatele, kteří se k němu dostaví, nesvětil.²⁰⁰ Vyvrcholilo to veřejným odpřisáhnutím kalicha za pobytu papežského legáta Carvajala v Praze, u kterého žádal absoluci za podávání podobojí laikům.²⁰¹ Samozřejmě pak nemohl zůstat v Praze po jejím dobytí Jiřím z Poděbrad a uchýlil se do Jindřichova Hradce. Na univerzitě byl v rozmezí let 1437-1448 opět zvolen rektorem, a sice roku 1443, a účastnil se čtyř promoci. Jeho známá díla pocházejí z období po útěku z Prahy a jsou ostře namířena proti kališníkům.

V Jindřichově Hradci se Papoušek seznámil s Eneášem Sylviem, který se o něm v *Historia Bohemica* zmiňuje jako o dobrém a učeném muži. Roku 1453 se Jan vrátil do Prahy a dostal místo v pražské kapitule, krátce před smrtí se roku 1454 stal proboštem v kapitule litoměřické.²⁰²

---

¹⁹⁹ P. SPUNAR, *Repertorium*, II., s. 255-256.

²⁰⁰ SLČ, s.179.

²⁰¹ R. URBÁNEK, *České dějiny*, II, s. 639.

²⁰² P. SPUNAR, *Repertorium*, II. s. 254.

4.2.12 Václav z Dráchova (kol. 1395 – 1461).

Studium: 18. 9. 1415 složil bakalářskou zkoušku, 1415 dostal grád, promotor Křišťan z Prachatic, 1430 dostal bakalářský grad promotor Martin Kuneš z Prahy.²⁰³

Působení na fakultě: 1435 ve fakultní radě.²⁰⁴

Úřady a benefícia: Kazatel v Betlémské kapli 1429-1440, 1448-1460, arcibiskupský oficiál 1435, probošt Karlovy Koleje 1448.²⁰⁵

Dílo: úplný cyklus kázání na nedělní epištoly, postily na evangelia 1444, výklad žaltáře²⁰⁶.

Václav z Dráchova patřil k těm, kdo dvacátá léta strávil jako bakalář a teprve roku 1430 se po dlouhém čekání stal mistrem. Názorově Václav patřil ke skupině kolem Jakoubka ze Stříbra a Jana Rokycany. Roku 1429 se stal nástupcem Jakoubkovým na kazatelně betlémské. Téhož roku zasedal v porotě, která měla rozhodnout spor o eucharistii mezi Petrem Paynem a Janem z Příbrami. Podle svědectví posledně jmenovaného dal svůj hlas Příbramovi.²⁰⁷

Účastnil se jednání s legáty Basilejského koncilu v Brně roku 1435, po zvolení Jana Rokycany arcibiskupem se stal jeho oficiálem. V únoru 1441 byl v komisi, která měla rozhodnout spor mezi Rokycanou a Táboř. Za pobytu Zikmunda a Filiberta v Praze stál podle současníků jako jediný za zvoleným arcibiskupem, ostře se ozval proti Filibertově provádění biskupských úkonů v Praze v listopadu 1436. Roku 1437 byl neúspěšným protikandidátem Křišťana z Prachatic na funkci kališnického administrátora. Po odchodu Rokycany zůstal ve městě až do roku 1440, kdy byl obviněn, že věděl o spiknutí proti vládnoucí skupině v Praze a byl nucen z Prahy odejít. Poté působil v Lounech. Byl předsedou kutnohorské synody roku 1443. Když Prahu ovládl Jiří z Poděbrad, vrátil se do hlavního

---

²⁰³ LD I., s. 445, 446; LD II., s. 8, 9.

²⁰⁴ LD II., s. 19.

²⁰⁵ K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6.

²⁰⁶ F. M. BARTOŠ, *M. Václav z Dráchova*, s. 82-84.

²⁰⁷ F. M. BARTOŠ, *M. Václav z Dráchova*, s. 79-80.

města a působil tam opět jako betlémský kazatel až do své smrti 11. 5. 1469.

V období 1437-1448, kdy mu bylo kolem padesáti let, působil Václav z Dráchova na univerzitě jen 4 roky. Tento mistr se neúčastnil zkoušek a promocií a nezastával fakultní úřady, a to ani po svém návratu roku 1448 (byl ovšem kolegiátem v Karlově koleji). Pravděpodobně se víc věnoval činnosti kazatele než univerzitním přednáškám, o čemž svědčí charakter jeho dochovaného díla.

4.2.13 Václav z Prachatic (před 1395 - po 1454).

Studium: v září 1415 složil bakalářskou zkoušku, v říjnu 1415 dostal bakalářský grád, promotor Křišťan z Prachatic. 8. 9. 1430 složil mistrovskou zkoušku; 1430 dostal mistrovský grád, promotor Křišťan z Prachatic. Studoval pražskou lékařskou fakultu, 20. 10. 1442 se stal doktorem medicíny na univerzitě v Padově.²⁰⁸

Působení na fakultě: kolektor, dispenzátor, asesor 1436, ve fakultní radě 1434, děkan 1435. Rektor 1454. V komisi pro bakalářské zkoušky v únoru 1431, září 1435 a 1438²⁰⁹. Promoval na bakaláře Matěje z Prahy 1445, na mistry 2 studenty Jana z Teplic 16. 7. 1443 a Jeronýma z Prahy 16. 7. 1448²¹⁰.

Uřády: proboštem Karlovy koleje v roce 1449²¹¹.

Václav z Prachatic byl žákem svého krajana Křišťana z Prachatic, který ho promoval jak na bakaláře, tak i po patnácti letech na mistra. Podle Františka Šmahela měl Václav z Prachatic ještě v prvním desetiletí 15. století studovat pražskou lékařskou fakultu. Někdy po roce 1438 se Václav odebral na studia do Itálie. V Padově se stal doktorem medicíny v říjnu 1442, příští rok v červenci už promoval na

---

²⁰⁸ LD I, s. 435, 436; LD II., s. 8, 9; K. BERÁNEK, *O počatcích*, s. 86, F. ŠMAHEL, *Mistři a studenti*, s. 64.

²⁰⁹ LD II, s. 10-13, 48.

²¹⁰ LD II, s. 20, 35, 37.

²¹¹ K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 5.

artistické fakultě v Praze. Poslední údaj o jeho činnosti na univerzitě je jeho zvolení rektorem roku 1454.

Nedochovalo se nic z jeho díla, takže můžeme konstatovat pouze to, že Václav z Prachatic patřil v období let 1437-1448, kdy mu bylo 45-55 let, do skupiny těch mistrů, kteří byli lékaři a v případě, že po kompaktatech fungovala lékařská fakulta, mohl být jejím profesorem.

4.2.14 Mařík z Benešova (? - po 1448).

Studium: v září 1435 složil bakalářskou zkoušku, 17. 11. 1435 dostal bakalářský grád - promotor Křistaň z Prachatic, 13. 1. 1440 složil mistrovskou zkoušku, 4. 4. 1440 dostal mistrovský grád - promotor Jan z Příbrami.²¹²

Působení na fakultě: děkan v říjnu 1442 a září 1443; dispensátor 1446; rektor 1447.²¹³

V komisi pro bakalářské zkoušky v září 1442, lednu 1443, prosinci 1444 a září 1445. V komisi pro mistrovské zkoušky v únoru 1444 a únoru 1445. Kvestorem při přijetí cizího bakaláře 15. 11. 1442 a mistra 27. 1. 1444.²¹⁴

Promoval 14 studentů na bakaláře: Jana z Čáslavi, Štěpána z Utělnic 15. 11. 1442; Víta de Grupa a Jiřího ze Žatce 8. 3. 1444; Jana z Opočna, Martina z Luckau a Fabiána z Kopildenu 31. 3. 1444, Martina z Hořepníku 30. 7. 1444; Mikuláše ze Slavětína 25. 11. 1445, Jana Raka z Prahy a Leonarda z Ochsenfurtu 8. 7. 1446, Prokopa z Plzně 11. 9. 1447, Hilaria Litoměřického a Prokopa z Bíliny 23. 11. 1447. Promoval tři licenciáty na mistry: Jana Walla Nurtiga 26. 2. 1444, Jiřího ze Žatce a Jana z Hermbergu 28. 2. 1448.²¹⁵

Dílo: všechna díla jsou z oblasti logiky.

Kvestie

1. *Utrum argumentacio sit subjecto in logica* 1444, NKP V H 14,

---

²¹² LD II, s. 11, 12, 15, 16.

²¹³ LD II, s. 20, 31

²¹⁴ LD II, s. 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27

²¹⁵ LD II, s. 18, 22-25, 29, 32, 35-37.

Přednášky

2. *Introitus in veterem artem - quaestiones in librum Isagogen Porphyrii*, 1441-1444, Praha Kapitulní knihovna M 34/1 fol. 132r-168r
3. *Quaestiones in librum Praedicamentorum Aristotelis* 1444, Praha Kapitulní knihovna M 34/1 , fol. 170r-241v
4. *Comportata in titulos Quaestionum Johannis Buridani in I-VIII libros Physicorum Aristotelis*, NKP VF5 fol. 1r-192v²¹⁶

Mařík z Benešova působil jako mistr na fakultě 1440-1448. Jeho věk lze těžko stanovit, neboť nevíme, zda své studium začal před obdobím válek anebo teprve někdy kolem roku 1430. Podle děkanské knihy byl během svého působení na fakultě promotorem u 17 studentů, to znamená, že promoval více než ostatní mistři. Pravidelně byl v komisích při zkouškách třikrát, dvakrát byl děkanem a roku 1447 i rektorem. Dá se říci, že na fakultě byl jedním z neaktivnějších mistrů/učitelů. Dochované dílo nám ukazuje Maříka z Benešova především jako logika Mařík z Benešova promoval 5 německých studentů, a pravděpodobně opustil Prahu spolu s německými univerzitány v září 1448, neboť od tohoto roku chybí o Maříkovi z Benešova v pramenech jakékoli zmínky.

4.2.15 Petr Bradáč z Dvekačovic (? - po 1450).

Studium: v září 1435 složil bakalářskou zkoušku; 29. 11. 1435 dostal bakalářský grád, promotor Jan Rokycana; 13. 1. 1439 složil mistrovskou zkoušku; 1440 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²¹⁷

Působení na fakultě: dispenzátor 1447, 1448, 1454; kolektor 1447 a 1448; asesor 1447 a 1454. Děkan 16. 4. 1449, v komisi pro bakalářské zkoušky 11. 9. 1447 a v březnu 1452,

---

²¹⁶ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 80, s. 167.

²¹⁷ LD II, s. 11, 12, 15, 16.

pro mistrovské zkoušky 28. 1. 1443, 7. 2. 1444, 20. 2. 1445 a 30. 1. 1448.²¹⁸

Promoval 4 studenty na bakaláře: Alexia z Jihlavy 28. 12. 1447, Jana z Prahy, Tobiáše z Domažlic a Ondřeje z Tišnova 23. 3. 1449.²¹⁹

Petr z Dvekačovic patrně pocházel z Dvekačovic na Chrudimsku.²²⁰ Mistrem byl od roku 1440, kdy mu mohlo být kolem 25 let. V letech 1440-1448 byl volen do různých fakultních úřadů, komisí ke zkouškám, promoval jednoho bakaláře. Přednášel na fakultě astronomický traktát Jana de Sacrobosko *Sphaera Matherialis* a také roku 1449 šest principů Gilberta Poretanského, což je dílo z logiky.²²¹ Na fakultě působil minimálně do roku 1452.

4.2.16 Mikuláš ze Žiliny (kol. 1400 - po 1444).

Studium: 24. 2. 1420 složil bakalářskou zkoušku, 1429 dostal bakalářský grád - promotor Buzek ze Kdyně, 14. 4. 1440 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²²²

Působení na fakultě: ve fakultní radě 23. 10. 1440, v komisi pro bakalářské zkoušky v březnu 1444.²²³

Mikuláš ze Žiliny budí pozornost především svým původem. Student z Uher složil bakalářskou zkoušku krátce před tím, než univerzita s výukou přestala, a proto musel čekat na svou bakalářskou promoci dlouhých 9 let. To znamená, že pravděpodobně mohl strávit období husitských válek v Praze. Mistrem se stal roku 1440, kdy měl pravděpodobně něco přes čtyřicítku. Po roce 1444 o něm není nic známo.

---

²¹⁸ LD II, s. 19, 22, 25, 32, 34-37, 39, 44, 49.

²¹⁹ LD II, s. 36, 41.

²²⁰ J. SMOLÍK, *Mathematikové*, s. 35.

²²¹ J. TŘÍŠKA, *Literární činnost*, s. 167.

²²² LD II, s. 2, 6, 15.

²²³ LD II, s. 16, 22.

4.2.17 Ondřej z Budějovic (?-po 1450).

Studium: 1430 dostal bakalářský grád, promotor Petr ze Sepekova; 1440 mistrovský grád, promotor Jan z Borotína.²²⁴

Působení na fakultě: na fakultě kolektorem 1442, 1443, 1451; dispenzátořem 1443, asesorem 1443. V komisi pro bakalářské zkoušky 22. 9. 1442, 26. 2. 1444, září 1447; děkan 1450.²²⁵

Ondřej z Budějovic, jenž se stal mistřem roku 1440, byl asi starší než Mařík z Benešova a Petr Bradáč, kteří promovali spolu s ním, neboť bakalářem se stal ještě roku 1430. V letech 1440-1448 působil v různých fakultních funkcích, byl examinátorem u bakalářů a přednášel *Liber meteorum* 1444.²²⁶ Poslední zmínka o jeho působení na univerzitě pochází z roku 1450.

4.2.18 Pavel Židek (1413 - 1471).

Studium: ve Vídni mistřem svobodných umění, studoval v Padově, v Boloni doktorem práv a lékařství.²²⁷

Působení na fakultě: v říjnu 1442 přijat do korporace mistrů pražské artistické fakulty po odpovědi na kvestii položenou Janem z Příbrami, 27. 4. 1444 pokládal kvestii při přijímání lipského bakaláře Jana Hepta ze Zwikau.²²⁸

Dílo: velká středověká encyklopedie *Liber viginti artium*, spis s radami pro krále Jiřího - *Jiřího Spravovna*, a také tři díla, která se nedochovala.²²⁹

Pavel Židek se narodil v Praze asi roku 1413 v židovské rodině, ale jako dítě byl unesen z ghetta a vychován v kališnické víře. Léta strávil na studiích v zahraničí, kde ještě ve Vídni přešel ke katolictví. Poté, co se stal doktorem

---

²²⁴ LD II, s. 7, 15.

²²⁵ LD II, s. 16, 17, 20, 22, 35, 42, 43.

²²⁶ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 167.

²²⁷ Z. TOBOLKA, *M. Pavla Židka Spravovna*, s. II.

²²⁸ LD II, s. 18, 23.

²²⁹ Z. TOBOLKA, *M. Pavla Židka Spravovna* IV.-V.

práv a medicíny v Boloni, vrátil se do Čech a cestou byl v Řezně vysvěcen na kněze.²³⁰

Na univerzitě v Praze se tedy objevil roku 1442 jako třicetiletý mistr pyšnicí tituly několika univerzit. Byl prvním mistrem jiné univerzity přijatým do korporace pražské artistické fakulty poté, co univerzita obnovila svoji činnost. Ovšem Žídek se s jinými mistry nepohodl, pravděpodobně byl vysokého mínění o sobě a svých schopnostech a myslel si, že se k němu ostatní nechovají s odpovídající úctou. Roku 1444 se musel před rektorským soudem zodpovídat z urážky univerzity²³¹ a po třech letech se zase vyznával z toho, že neprávem označil všechny mediky za vrahy a mistra Václava z Prachatic (také doktora medicíny) nazval *sillabicatorem*.²³² Z těchto zápisů vyplývá, že mohl působit na fakultě lékařské. Na fakultě artistické je zaznamenán u přijetí lipského bakaláře roku 1443. V roce 1446 přidělil Fridrich III. Žídkovi (coby poručník za Ladislava Pohrobka) děkanství v kapitule Všech Svatých, ovšem ostatními kanovníky přijat nebyl.²³³

Někdy v roce 1448 odešel z Prahy do katolické Plzně, kde začal pracovat na svém veledíle *Liber viginti artium*. Roku 1451 se odebral do Krakova, kde byl přijat mezi mistry svobodných umění. V roce 1452 se ve Vratislavi, kam se uchýlil před morem, dostal do konfliktu s Janem Kapistranem. Žídek zase začal navazovat kontakty s kališnickým prostředím, a tak byl na rozkaz františkánského kazatele zatčen a propuštěn až poté, co odpřísáhl kalich do rukou Kapistranových. Konflikt ovšem pokračoval v Krakově, kde byl Žídek roku 1454 dokonce odsouzen k doživotnímu vězení. Až díky intervenci biskupa Zbyhňeva Olešnického s přímluvou papeže byl v roce 1455 propuštěn a vrátil se zpět do Plzně.

---

²³⁰ A. HADRAVOVÁ (ed.) *Paulerinus : Liber viginti arcium (ff. 185ra-190rb)*, Praha, 1997. s. 2.

²³¹ *Statuta Universitatis Pragensis*, s. 35.

²³² *Ibidem*, s. 35-36.

²³³ Z. TOBOLKA, *M. Pavla Židka Spravovna*, s. III.

Od roku 1466 pobýval v Praze, kde se snažil uchytit v okolí Jiřího z Poděbrad. Sepsal pro něho Spravovnu, ovšem zapláceno nedostal, jak si sám stěžuje. Zemřel v roce 1471.

Pavel Žídek je příkladem toho, jak vzdělání v zahraničí nezaručovalo usazení v Čechách, a jak důležitá je pro jedince síť kontaktů a známostí. Tím, že dlouhý čas strávil studiem v zahraničí, Žídek tuto síť v Čechách neměl vytvořenu, a nepochybně i kvůli svému charakteru nedokázal vztahy navazovat. Proto zůstal nepřijat jak katolíky, tak i kališníky, a musel se potýkat s existenční nouzí.

4.2.19 Martin Leczycki (? - 1474).

Studium: 1431 dostal bakalářský grád, promotor Křistaň z Prachatic. 28. 1. 1443 složil mistrovskou zkoušku jako první z pořadí; 1. 2. 1443 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²³⁴

Působení na fakultě: děkan 1445; rektor 1456.²³⁵ V komisi pro bakalářské zkoušky v prosinci 1444, 4. 3. 1457, 20. 2. 1461, 10. 13. 1462, pro mistrovské zkoušky 13. 1. 1448, 18.-21. 9. 1448, 29. 1. 1454, 7. 1. 1456.²³⁶

Promoval 10 studentů na bakaláře: Tomáše z Kladrub a Jana z Hermberga, Mikuláše z Jindřichova Hradce 14. 10. 1445, Václava z Telče 4. 10. 1446, Jana z Pelhřimova v září 1453, 20. 2. 1454, Václava z Prahy 7. 5. 1454, Benedikta z Valdštejna 18. 3. 1456, Daniela z Klatov a Jiřího z Chrudimi 2. 5. 1457, rovněž promoval jednoho licenciáta, Jana z Hradiště, na mistra 3. 12. 1454.²³⁷

Dílo:

Astronomie:

1. *Scriptum Oicriperi* 1428, NKP V G 14, f. 13a,

---

²³⁴ LD II, s. 10, 19.

²³⁵ LD II, s. 26.

²³⁶ LD II, s. 24, 36, 38, 48, 51, 58, 75, 73.

²³⁷ LD II, s. 27, 34, 47-50, 52, 60.

2. *Computi philosophici generalis summa* 1429, NKP V G 14, f. 141a.
3. *Johannis de Sacrobosco de sphaera materiali cum commentario*, 1430, NKP X E 19, f. 1a.
4. *Computus philosophicus*, 1432, NKP X E 19, f. 75a.
Logika:
5. *Disputata super Porphyrio*, 1450, NKP V H 14, f.46a,
6. *Lectura libri predicamentorum* NKP V H 14 f. 90a,
7. *Agregatorium de universalibus*, 1450, Třeboň A 4 f. 154a
8. *Compendium de modo artificioso studentii intelligendi et memorandi*, 1455, NKP I D 12 f. 202a, I F 11, f. 144b, XIV F 18 f. 2a, Wien NB 4342, 5254.
Astrologie:
9. *Anni currentis 1455 status significationes et accidentia ventura ad Ulricum de Rosenberg directa*, 1455 NKP I G 6, f 106a.²³⁸

Martin Lęczycki pocházel z polských Lęzyc a byl jedním ze dvou polských mistrů v Pnaze, kteří se hlásili ke kalichu, neboť na univerzitě je jeho přítomnost doložena ještě roku 1428. Vzhledem k tomu, že přednášky se v Praze přestaly uskutečňovat roku 1420, tedy musel přijít na studia ještě před válkami. Bakalářem se stal 2 roky po obnovení činnosti univerzity, na mistra pak byl promován až roku 1443, kdy mu mohlo být kolem 40 let. Svá tři astronomická díla napsal ještě v době ještě mistrem nebyl. Jako mistr působil na fakultě 20 let. V období 1443 - 1448 byl jednou zvolen děkanem, rovněž byl examinátorem a promoval 4 bakaláře. Jako astronom a astrolog byl velice vážený: rukopisy v Třeboni a pranostika pro Oldřicha z Rožmberka ukazují na vazby tohoto mistra k jihočeskému magnátu. Po smrti tohoto polského mistra se ostatní pražští mistři v otázce, kdy má být slaven svátek ostatků v přehodném roce 1464, shodli na tom, že Martinův

---

²³⁸ J. TŘÍŠKA, *Literární činnost*, s. 167-168.

výpočet byl správný.²³⁹ Na artistické fakultě přednášel Lęczycki také logiku. V několika opisech se zachovala jeho příručka pojednávající o tom, jak se má student svobodných umění vzdělávat.

Martin Lęczycki po roce 1463 vrátil do Polska. Roku 1473 byl lékařem poznaňské kapituly.²⁴⁰ Jestli roku 1428 studoval v husitské Praze, a nutné se musel hlasit ke kalichu, tak v 70. letech už musel se vrátit ke katolictví. Vazby na Oldřicha z Rožberka ukazují na to že ke konverzi mohlo dojít ještě za pobytu v Praze. Zemřel před květnem 1474.

4.2.20 Tomáš z Vratěnina (kol. 1415 - po 1454).

Studium: 15. 4. 1438 dostal bakalářský grád, promotor Jan z Příbrami; 28. 1. 1443 složil mistrovskou zkoušku, 4. 3. 1443 dostal mistrovský grád, promotor: Jan z Borotína.²⁴¹

Působení na fakultě: dispenzátor 1446 a 1454; kolektor 1456 a 1458, v komisi na bakalářských zkouškách 1446, 1448, 1449, 1452.²⁴²

Další úřady: 1454 proboštem v Karlově koleji.

Tomášovi z Vratěnina mohlo být roku 1443 něco mezi 25 - 30 lety.²⁴³ Na fakultě ho najdeme v letech 1443 - 1448, kdy plnil stejně jako v dalším období funkce dispenzátora i kolektora a examinátora při bakalářských zkouškách. Poslední zmínka o něm v univerzitních pramenech pochází z roku 1454. Podle Jana Campana dostala univerzitní knihovna v šedesátých letech - po smrti mistra Tomáše - 19 teologických, 5 právnických a 20 lékařských knih.²⁴⁴

---

²³⁹ J. SMOLÍK, *Mathematikové*, s 30.; LD II, s. 85.

²⁴⁰ *Polški słownik biograficzny XIXb*, 1974. s, 550.

²⁴¹ LD II, s. 13, 19.

²⁴² LD II, s. 26, 29, 31, 38, 39, 44. 47, 49, 56, 64.

²⁴³ K. HRDINA, *Seznam proboštů* s. 6.

²⁴⁴ J. CAMPANUS, *Mecenáši*, s. 17.

4.2.21 Šimon ze Žatce (kol. 1395 - po 1452).

Studium: 9. 10. 1415 dostal bakalářský grád, promotor Vavřinec z Nymburka; 28. 1. 1443 složil mistrovskou zkoušku; 12. 3. 1443 získal mistrovský grád, promotor Jan ze Soběslavi²⁴⁵.

Působení na fakultě: dispenzátor 1448 a 1452, kolektor 1448.²⁴⁶

Šimon ze Žatce se stal mistrem po téměř 18ti letech od své bakalářské promoce. Taková velká přestávka může svědčit o tom, že Prahu na dobu husitských válek opustil. Mistrem se tedy stal roku 1443 jako skoro padesátiletý. Vyskytuje se coby mistr v *Liber decanorum* pouze v letech 1448-1452 jen jako dispenzátor a kolektor. Přednášel Euclýda v roce 1451.²⁴⁷

4.2.22 Jan z Jemnic (kol. 1415 - po 1462).

Studium: v březnu 1438 složil bakalářskou zkoušku; 15. 4. 1438 dostal bakalářský grád, promotor Jan z Příbrami; 18. 1. 1443 složil mistrovskou zkoušku; 13. 3. 1443 dostal mistrovský grád, promotor Petr z Mladeňovic.²⁴⁸

Působení na fakultě: dispenzátor 1452, 1459; rektor 1458; v komisi pro bakalářské zkoušky 1445, 1446, 1450, 1456, 1459 a 1460. V komisi pro mistrovské zkoušky 1450, 1462.²⁴⁹

Promoval tři studenty na bakaláře: Daniela ze Soběslavi, Václava z Vrben a Stanislava z Velvar 9. 11. 1445, tři na mistry: Havla ze Žatce, Jiřího z Maje, Martina ze Svin 7. 3. 1458.²⁵⁰ Další funkce: proboštem Karlovy koleje 1446 a 1453.²⁵¹

Jan z Jemnic byl krajanem Petra z Mladeňovic a byl jím promován na mistra roku 1443 ve věku asi 25-30 let. V období 1443-1448 byl dvakrát examinátorem u bakalářů a promoval 2 studenty, mezi kterými byli Václav z Vrben a Stanislav

²⁴⁵ LD I, s. 435, LD II 19.

²⁴⁶ LD II, s. 37, 43.

²⁴⁷ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 174.

²⁴⁸ LD II, s. 13, 19, 20.

²⁴⁹ LD II, s. 25, 32, 40, 41, 45, 52, 61, 65, 66, 69, 78.

²⁵⁰ LD II, s. 28, 63.

²⁵¹ K.. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 5-6.

z Velvar, pozdější konvertité. Je možné, že byl blízký straně konzervativní. Přestává se vyskytovat v univerzitních pramenech po roce 1462, mohl zemřít, s a nebo mohl být vypuzen 1461-62 spolu se skupinou konvertitů a katolíků. Roku 1449 přednášel Aristotelovu Etiku.²⁵²

4.2.23 Jan z Heilbronn (před 1410 - ?).

Studium: 14.4.1426 se imatrikuloval na univerzitě ve Vídni, dostal tam bakalářský grád, 9.10.1442 přijat na pražskou artistickou fakultu, 28.1.1443 složil mistrovskou zkoušku, 4.4.1443 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²⁵³

Působení na fakultě: v komisi pro bakalářské zkoušky prosinec 1444, září 1445, pro mistrovské zkoušky 7.2.1444.²⁵⁴

Promoval 6 studentů na bakaláře: Nicolaus de Garcze, Jacobus Hoppgherter de Ega, Georgius Rayner de Auffhausen 16.1.1445, Mathias Reinhard Herstein 23.2.1445, Wortwinus de Oxenfurt, Henricus de Calw 21.10 1445. Pokládal kvestii při přijetí vídeňských bakalářů Jindřicha z Heilbronn, Bertholda de Burlaco 23.11.1443, Ondřeje z Budějovic 13.12.1443.²⁵⁵

První bakalář z vídeňské univerzity, který byl přijat na pražskou fakultu, za 5 měsíců složil v Praze mistrovské zkoušky. V univerzitních pramenech se zmiňuje jako mistr v letech 1443-45, kdy mu mohlo být něco přes 30 let, vystupuje jako examinátor a promotor 6 německých studentů.

4.2.24 Jakub z NARTH.

Studium: bakalářský grád získal ve Vídni, 21.10.1442 přijat na pražskou artistickou fakultu, 28.1.1443 složil

---

²⁵² J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 173.

²⁵³ *Die Matrikel der Universität Wien*, I/1, Graz-Köln 1954, s. 154; LD II, s. 16, Joan Mylbrun, 19, 20.

²⁵⁴ LD II, s. 22, 24, 26

²⁵⁵ LD II, s.20, 21, 25, 27.

mistrovskou zkoušku, 4.4.1443 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²⁵⁶

Vídeňský bakalář, ovšem záznam o jeho imatrikulaci ve vídeňské matrice chybí. Je možné, že pražskou fakultu opustil po obdržení mistrovského titulu.

4.2.25 Jan z Teplíc 1443-1444

Studium: 28.1.1443 složil mistrovskou zkoušku, 16.7.1443 dostal mistrovský grád, promotor Václav z Prachatic.²⁵⁷

U Jana z Teplíc chybí záznamy o jeho bakalářské zkoušce anebo o přijetí jako cizího bakaláře. Po obdržení mistrovského titulu je jen zmínka o jeho přijetí do korporace mistrů 10.4.1444.²⁵⁸

4.2.26 Jan z Čáslavi zv. Kumpán (kol. 1420 - 1490).

Studium: v únoru 1442 složil bakalářskou zkoušku, 15.11.1442 dostal bakalářský grád, promotor Mařík z Benešova, 27.1.1445 složil mistrovskou zkoušku, 23.3.1445 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Příbrami.²⁵⁹

Působení na fakultě: kolektor 1452, 1461, 1476 dispenzátor 1461, 1462, 1463, 1486; děkan 1447. Rektor 1450-1451, 1460, vicekancléř 1465. V komisi pro bakalářské zkoušky 1445, březen 1446, září 1446, 1448, 1452, 1457, 1458, 1459, mistrovské zkoušky 1450, leden 1454, září 1454, 1456, 1460, 1462.²⁶⁰

Promoval 11 studentů na bakaláře: Václava z Mníšku 6.11.1445, Mikuláše z Loun 16.5.1446, Eliáše ze Slaného, Petra z Chocně, Klementa z Paienez 12.4.1446, Valentina z Kostolan, Jana z Častolovic, Jana z Domažlic 24.10 1447, Matěje ze

---

²⁵⁶ LD II, s. 17, 19, 20.

²⁵⁷ LD II, s. 19, 20.

²⁵⁸ LD II, s. 23.

²⁵⁹ LD II, s. 16, 18, 22, 25.

²⁶⁰ LD II, s. 27, 32, 34, 36, 4é, 42, 44, 45, 48, 49, 52, 55, 56, 58, 62, 66, 68, 73, 77, 78, 80, 83, 85, 87, 129, 156; V. V. Tomek, Dějepis, IX, s. 357.

Žlutice, Václava z Ohrázejovic 26.3.1450, Havla ze Žatce 16.10.1454. Promoval 5 licenciátů na mistry: Mikuláše z Loun a Jana z Nového Města 5.10.1451, Mikuláše z Ledče a Jana z Domažlic 26.3.1454.²⁶¹

Úřady: probošt Karlovy koleje 1475.²⁶²

Jan z Čáslavi, zvaný Kumpán, působil jako mistr od roku 1445. V letech 1445-1448, kdy mu mohlo být minimálně kolem 25 let, ale mohlo mu být i více, neboť roku 1466 je označen jako *seniorus magister*,²⁶³ byl čtyřikrát examinátorem u bakalářů a osm bakalářů promoval. Jednou byl zvolen děkanem. Potom dlouhá léta až do své smrti v roce 1490 působil na fakultě. Z jeho děl se nic nedochovalo. V roce 1450 přednášel *Topicorum* od Aristotela.²⁶⁴ Po své smrti odkázal 16 knih, většinou z oblasti fyziky, Karlově koleji.²⁶⁵

Ačkoli mezi jeho promotory najdeme konzervativní mistry, stál na straně kališnické většiny, dlouho působil na univerzitě po tom, co ta konfesně uzavřela.

4.2.27 Jan Wall z Nurtingen.

Studium: ve Vídni získal bakalářský grád, 27.1.1444 přijat na pražskou fakultu, 26.2.1444 obdržel mistrovský grád, promotor Mařík z Benešova.²⁶⁶

Ačkoli byl přijat jako vídeňský bakalář, v matrice vídeňské univerzity chybí. Pravděpodobně opustil pražskou fakultu po obdržení mistrovského gradu.

4.2.28 Konrád z Ochsenfurtu.

Studium: v Erfurtu získal bakalářský grád, 12.4.1444 přijat na pražskou fakultu, v únoru 1445 složil mistrovskou

---

²⁶¹ LD II, s. 28, 31, 33, 35, 41, 43, 48, 50.

²⁶² K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6.

²⁶³ LD II, s. 91.

²⁶⁴ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 173.

²⁶⁵ J. CAMPANUS, *Mecenáši*, s. 17.

²⁶⁶ LD II, s. 21, 22.

zkoušku, 8.4.1445 obdržel mistrovský grád, promotor Mikuláš ze Stojičina.²⁶⁷

Přiját na fakultu jako bakalář z Erfurtu, ale nepodařilo se ho v erfurtské matrice identifikovat. Byl mu prominut poplatek za mistrovskou promoci.²⁶⁸ Po obdržení titulu fakultu pravděpodobně opustil.

4.2.29 Jindřich Dornde Spinetto z Mühlhausenu (před 1415 - ?).

Studium: 16.10.1432 zapsal se na studia v Lipsku, 1435 složil bakalářskou zkoušku,²⁶⁹ 18.10.1442 se zapsal na studia v Erfurtu,²⁷⁰ 10.11. 1444 přijat na pražskou fakultu, v únoru 1445 složil mistrovskou zkoušku.²⁷¹

Působení na fakultě: v komisi pro mistrovské zkoušky 1448, děkan 1446.²⁷²

Promoval 19 studentů na bakaláře: Hermannus de Muhlhausen 25.10.1445, Andreas de Herbipoli, Petrus Reyse de Maguntia, Georgius de Constantia, Jacobus Doleatoris de Nova civitate, Joan Bernesser, Margwardus Witich de Nova civitate, 28.3.1446, Petrus de Ssrobunhansen, Petrus de Maydeburg, Christoforus de Legunfedl 30.3.1446, Georgis de Loubungen, Caspar de Brunna, Andreas Auspergha, p. Conradus de Herriden, Leonardus de Meyningen 13.10 1446, Jan Goldner de Novo foro, Michael de Strubingen 22.7.1447, Henricus de Constantia, Joan de Lapide, Joan de Miltomberg 16.10.1447.²⁷³

Jindřich Dornde pocházel z Durynska, asi z města Heiligenstadt. Později se zapisoval jako Jindřich z Mühlhausenu. Po studiích na univerzitách v Lipsku a Erfurtu

---

²⁶⁷ LD II, s. 24-25.

²⁶⁸ LD II, s. 27.

²⁶⁹ *Die Matrikel der Universität Leipzig* I, s. 108; II, s. 118, Hinricus Dornde de Hilgenstadt.

²⁷⁰ *Acten der Erfurter Universitaet* I/3, s. 191.

²⁷¹ LD II, s. 24, 25.

²⁷² LD II, s. 30, 36.

²⁷³ LD II, s. 28-30, 32, 33, 35,

přišel na podzim 1444 do Prahy. Jako mistr působil v letech 1445-1448 a bylo mu tou dobou nejméně 30 let. Jindřich Dornde byl nejaktivnějším německým mistrem: během třech let byl promotorem u 19 studentů, což je nejvíc ze všech mistrů na celé fakultě. Šmahel jej považuje za hlavu německých příslušníků pražské univerzity, jejichž počet se od začátku čtyřicátých let zvyšoval.²⁷⁴ Duryňčan se stal roku 1446 poprvé od dob kutnohorského dekretu německým děkanem artistické fakulty. Za dobu jeho děkanství se v Liber decanorum čtyřikrát vyskytují zápisy o prominutí poplatků spojených s bakalářskými promocemi. Toto může poukazovat buď na obnovení takové praxe, nebo svědčit o Jindřichově pečlivosti. Tyto zápisy se týkají vesměs německých studentů.²⁷⁵ Jindřich z Mühlhausenu zastupoval univerzitu v poselství k papežovi roku 1447. Staré letopisy české zmiňují teologickou disputaci, kterou spolu s Jindřichem uspořádal Jan z Příbrami. V této letopisné zprávě je Jindřich označen jako licenciát teologie.²⁷⁶ Konec působení tohoto německého učenice v Praze znamenal vstup Jiřího z Poděbrad do Prahy v září 1448.

4.2.30 Sigfried.

Studium: studoval ve Vídni, dostal tam mistrovský grád, 21.11.1445 byl přijat na pražskou fakultu.²⁷⁷

O tomto vídeňském mistrovi se dochovala jen jedna zmínka, totiž o jeho přijetí na fakultu.

4.2.31 Martin Král z Žurawice (kol. 1420 - 1453).

Studium: 1440 se zapsal na studia v Krakově, 1444 dostal bakalářský grád, 1445 mistrovský grád, 18.11.1445 přijat na

---

²⁷⁴ František ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s. 59.

²⁷⁵ LD II., s. 27, 30, 33, 34.

²⁷⁶ SLČ, s. 120.

²⁷⁷ LD II., s. 28-29

pražskou artistickou fakultu, 1448 studoval v Padově, 1448 tam dostal doktorský grád.²⁷⁸

Úřady: 1449–1450 lékař na dvoře Jana Hunyadyho.

Dílo:

Matematika

1. *Algoritmus minutarium novae compilationis*
2. *De geometria*
3. *Summa super Tabulos Alphonsi*
4. *Canones super Calendarium*

Prozódie

5. *Ars metricandi*

Martin z polské Żurawice blízko Přemyšle pocházel z rodiny sedláka. Studoval v Krakově v letech 1440–1445, přednášel tam aritmetiku, roku 1445 přišel do Prahy, kde byl přijat do korporace mistrů artistické fakulty, pravděpodobně se o to zasadil Martin Lęczycký. Ovšem v Praze se dlouho nezdržel a pokračoval ve svém perigrinatio academica. Roku 1448–1449 přednášel astronomii na lékařské fakultě v Padově a dosáhl tam titulu doktora medicíny. Seznámil se tam s humanistou chorvatského původu Janem Vitézem a spolu s ním se odebral na dvůr Jana Hunyadyho, kde působil jako lékař. Roku 1450 se na prosbu Jana Długosze a Zbyhněva Olešnického vrátil do Krakova, kde na lékařské fakultě založil katedru astronomie. Působil tam do své smrti před 1.8.1453.

Martin z Żurawicy nebo Přemyšle byl jedním ze zakladatelů krakovské astronomické školy. Přezdívku Král dostal jako uznání svých znalostí v oblasti medicíny a astronomie. Pro tohoto polského a mezinárodně známého vzdělance se Praha stala jen krátkou zastávkou na cestě za dalším studiem v Evropě.²⁷⁹

Je to vedle Martina Lęczyckého druhý Polák astronom, který se objevil na pražské univerzitě, což může svědčit o tom že

---

²⁷⁸ Polski slownik biograficzny XIXa, s.580; LD II., s. 28-29.

²⁷⁹ Ibidem, s. 580-581.

pražská astronomie měla ohlas i za hranicemi českého království.

4.2.32 Stanislav z Hnězdna (kol. 1420 - po 1459).

Studium: v září 1442 složil bakalářskou zkoušku, 30.10.1442 dostal bakalářský grád, promotor Jan z Borotína. V únoru 1445 složil mistrovskou zkoušku, 6.2.1446 dostal mistrovský grád, promotor Jan Příbram.²⁸⁰

Působení na fakultě: dispenzátor 1451, 1452, 1457, asesor 1451; děkan 1448. V komisi pro bakalářské zkoušky září 1447, září 1454, únor 1456, leden 1459, pro mistrovské zkoušky leden 1450, únor 1450, únor 1451.²⁸¹

Promoval Pavla z Jaromerze 27.1. 1449.²⁸²

Probošt Karlovy koleje 1450.²⁸³

Dílo.

Výklady Aristotela

1. *Lectura super Aristotelis Libri Physicorum*, 1449-1450, NKP X F 16, f. 1a.
2. *Lectura super De Celo et Mundo*, 1453, NKP V E 11, f. 1a
3. *Lectura super Aristotelis Topicorum* 1455, NKP V E 13, f. 1a.
4. *Disputata super Aristotelis Physicorum*, NKP X G 21, f. 1a
5. *Lectura Analyticae posterioris*, NKP IV F 10, f. 2

Vyklad Jana Versora

6. *Quaestiones super libro de esse et essentia*. V E 12, f. 104a²⁸⁴

Polský mistr Stanislav z Hnězdna během studia přepisoval traktáty pro Martina Leczyckého. Na univerzitě působil jako mistr v letech 1446-1459. Roku 1448 byl zvolen děkanem po dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad. Během svého působení promoval jen jednoho bakaláře, který pocházel z Polska.

---

²⁸⁰ LD II, s. 16, 17, 25, 29.

²⁸¹ LD II, s. 35, 37, 40, 42-45, 47, 49, 52, 61

²⁸² LD II, s. 39.

²⁸³ K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6.

²⁸⁴ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 168.

4.2.33 Jindřich ze Staffelsteinu.

Studium: v Erfurtu dostal mistrovský grád.

Působení na fakultě: přijat na pražskou fakultu 8.7.1446, v komisi pro bakalářské zkoušky 28.9.1446.²⁸⁵

4.2.34 Konrád z Kemptenu.

Studium: v Erfurtu dosáhl mistrovského grádu; přijat na pražskou fakultu 8.7.1446.²⁸⁶

Působení na fakultě: přednášel roku 1446 *Tractatus de obligationibus Ioannis Holandrini*.

Oba erfurtské mistry, kteří byli přijati na fakultu v červenci r. 1446 se mi nepodařilo najít v erfurtské matrice.

4.2.35 Jan Haselnuet z Frankfurtu (kol. 1420 - ?).

Studium: 14.10.1439 se zapsal na studia v Lipsku, 7.6.1441 složil bakalářskou zkoušku, 1.1.1446 mistrovskou.²⁸⁷

Přiját na pražskou fakultu 2.11.1447.²⁸⁸

4.2.36 Jiří ze Žatce (před 1425 - po 1452).

Studium: V březnu 1443 složil bakalářskou zkoušku, 30.1.1448 složil mistrovskou zkoušku, 22.2.1448 dostal mistrovský grád.²⁸⁹

Úřady: 1452 probošt Karlovy koleje.²⁹⁰

Působil na fakultě 1448-1452.

4.2.37 Jan z Hermbergu (před 1425 - ?).

Studium: v září 1445 složil bakalářskou zkoušku, 30.1.1448 složil mistrovskou zkoušku, 22.2.1448 dostal mistrovský grád, promotor Mařík z Benešova.²⁹¹

---

²⁸⁵ LD II, s. 31, 32.

²⁸⁶ LD II, s. 31.

²⁸⁷ *Die Matrikel der Universität Leipzig*, I s. 147; II, s. 126, 136.

²⁸⁸ LD II, s. 35.

²⁸⁹ LD II, s. 22, 36, 37.

²⁹⁰ K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6.

4.2.38 Matěj z Častolovic (před 1425-po 1457).

Studium: v září 1442 složil bakalářskou zkoušku, 2.10.1442 dostal bakalářský grád, promotor Jan z Příbrami. 30.1.1448 složil mistrovskou zkoušku, 12.3.1448 dostal mistrovský grád, promotor Mařík z Benešova.²⁹²

Působení na fakultě: v komisi pro bakalářské zkoušky březen 1449.²⁹³

Úřady: probošt Karlovy koleje 1457.²⁹⁴

Matěj z Častolovic se stal mistrem roku 1448 a působil na fakultě minimálně do roku 1457, ovšem jen jednou byl examinátorem. Jinak není o něm v Liber decanorum žádná zmínka.

4.2.39 Martin z Hořepniku (kol. 1420-po 1460).

Studium: v březnu 1444 složil bakalářskou zkoušku, 30.7.1444 dostal bakalářský grad, promotor Mařík z Benešova, 30.1.1448 složil mistrovskou zkoušku, 12.3.1448 dostal mistrovský grad, promotor Mařík z Benešova.²⁹⁵

Působení na fakultě: dispensátor 1456, 1460, kolektor 1457. V komisi pro bakalářské zkoušky 1450, 1452, 1457, mistrovské 1456.²⁹⁶

Promoval 3 studenty na bakaláře: Jiřího ze Žatce 2.11.1456, Zachariáše z Jistebnic, Matějě z Lohovic 12.5.1457. 2 licentiáty na mistry Václava z Plzně, Jiří ze Žatce 6.3.1458.²⁹⁷

Působil na fakultě 1448-1460.²⁹⁸

---

²⁹¹ LD II, 27, 36, 37.

²⁹² LD II, s. 17, 16, 36, 37.

²⁹³ LD II, s. 39.

²⁹⁴ K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6.

²⁹⁵ LD II., 34, 27, 37

²⁹⁶ LD II., 41, 45, 52, 56. 58. 60. 73.

²⁹⁷ LD II., s. 57, 61, 62.

²⁹⁸ O tom F. ŠMAHEL, *Knihovní katalogy*

4.2.40 Jiří z Meziříčí (před 1425 - po 1460).

Studium: v březnu 1444 složil bakalářskou zkoušku, 11.5.1444 dostal bakalářský grád, promotor Petr z Mladeňovic. 23.11.1447 složil mistrovskou zkoušku, 23.4.1448 dostal mistrovský grád, promotor Jan z Borotína.²⁹⁹

Působení na fakultě: děkan 1451, 1452, vicekancléř 1454, v komisi pro bakalářské zkoušky 1448.³⁰⁰

Promoval 7 studentů na bakaláře: Václav Křižanovský 20.4.1450, Jan z Meziříčí, Petr z Guryně, Jaroslav ze Skutče, Matěj z Varyně 30.3.1455, Lukáš ze Sušice, Jan z Ústí 12.11.1454. Tři licenciáty promoval na mistry: Václav Křižanovský, Václav z Horažďovic, Jan z Krčína 2.5.1454.³⁰¹

Úřady: 1455 probošt Karlovy koleje,³⁰² kanovník pražský.³⁰³

Jiří z Meziříčí pocházel z Moravy, na bakaláře byl promován Petrem z Mladeňovic. Mistrem se stal v roce 1448 a na fakultě působil do roku 1460, kdy byl spolu se Stanislavem z Velvar vyloučen z univerzity pro finanční nesrovnalosti.³⁰⁴ Poté působil jako pražský kanovník. V době svého vyloučení byl katolíkem. Mezi těmi, koho Jiří promoval, najdeme jména Václava Křižanovského, Jana z Krčína - katolíků, kteří byli také nuceni opustit univerzitu začátkem 60. let. Dochovaly se zmínky o tom, že roku 1448 přednášel na fakultě *Parva naturalia* a 1449-50 *Aristotela*: 1449 *Liber Metheorum*, 1450 *Liber Topicorum*.³⁰⁵

4.2.41 Václav z Ostrého (kol.1420-po 1460).

Studium září, 1442 složil bakalářskou zkoušku, 30.10.1442 dostal bakalářský grad Jan z Borotína 30.1.1448 složil

---

²⁹⁹ LD II, s. 23, 23, 36, 37.

³⁰⁰ LD II, s. 38, 43, 44, 48.

³⁰¹ LD II, s. 42, 45, 49, 50.

³⁰² K. HRDINA, *Seznam proboštů*, s. 6

³⁰³ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s. 62.

³⁰⁴ *Statuta Universitatis Pragensis*, s. 58.

³⁰⁵ J. TRÍŠKA, *Literární činnost*, s. 173.

mistrovskou zkoušku, 23.4.1448 dostal mistrovský grad promotor Jan z Borotina ³⁰⁶

Působení na fakultě: kolektor, 1451, asesor 1453³⁰⁷

Působil jako mistr 1448-1453, byl kolegiatem Rečkové koleje, a jedním se setavitelů katalogu její knihovny³⁰⁸

4.2.42 Jeroným z Prahy (kol. 1420 - po 1455)

Studium: 19.-22.9.1442 složil bakalářskou zkoušku, 30.1.1448 složil mistrovskou zkoušku, 16.7.1448 dostal mistrovský grád, promotor Václav z Prachatic.³⁰⁹

Působení na fakultě.: dispenzátor 1454, děkan 1453. V komisi na mistrovské zkoušky 1455.³¹⁰

Působil jako mistr 1448-1455.

---

³⁰⁶ LD II, s. 16, 17, 36, 37.

³⁰⁷ LD II s. 43, 47.

³⁰⁸ F. ŠMAHEL, *Knihovní katalogy*.

³⁰⁹ LD II, s. 16, 36, 37.

³¹⁰ LD II, s. 46, 48, 51.

5. Personální profil fakulty 1437-1448

5.1 Kvantitativní stránka.

5.1.1 Počet mistrů. Ze 42 mistrů, kteří byli uvedeni v seznamu, jen u čtyř nejsou zprávy o jejich působení na artistické fakultě po tom, co obdrželi mistrovský grád. Všichni čtyři jsou Němci. Tři z nich, Jan Wall z Nurtingenu, Jakub z Nart a Konrád z Ochsenfurtu, studovali dříve na jiných univerzitách a na pražskou fakultu se zapsali jako bakaláři a pravděpodobně fakultu po promoci opustili. Čtvrtý, Jan z Hernnbergu, dosáhl titulu bakaláře v Praze, mistrem se stal v únoru 1448 a je možné, že působil na fakultě až do září 1448, kdy Němci Prahu, dobytou Jiřím z Poděbrad, opustili.

V období počínajícím zimním semestrem 1437 a končícím letním semestrem 1448 působilo na pražské artistické fakultě celkem 38 osob. Nejméně mistrů bylo na pražské fakultě v zimních semestrech let 1438 a 1439, nejvíce v letním semestru 1448, kdy počet mistrů mohl dosahovat až 31, tedy třikrát více, než před 10 lety. Počet mistrů během toho období nepochybně vzrůstal: v zimním semestru 1437 je na fakultě možné doložit 12 mistrů, v letním semestru 1443 už 21. Jak už bylo řečeno, těsně před secesí roku 1448 mohlo být mistrů více než 30.

5.1.2 Změny v mistrovském sboru. Mistrovský sbor přicházel o mistry kvůli jejich úmrtí: 1439 zemřel Křišťan z Prachatic, 1441 Buzek ze Kdyně, 1445 Mikuláš ze Stojčína, kvůli jejich odchodu z Prahy z politických důvodů, jak to bylo v případě Václava z Dráchova roku 1440, anebo odchodem na studia na zahraniční univerzity, a to jak prozatímním (Václav z Prachatic studoval v Padově 1438-1442), tak i definitivním, jak to učinil Martin ze Žurawice. Počet mistrů se rozšiřoval o

ty, kdo se vrátili po nepřítomnosti v Praze v období složité politické situace: 1439 Petr z Mladeňovic, někdy před rokem 1444 Mikuláš ze Stojčína. Nejvíce mistrů přibylo po promociích na pražské artistické fakultě (20), z nichž všichni kromě Jindřicha Dornde a Jana z Heilbronu vystudovali na bakaláře v Praze. Promoce se nekonaly pravidelně, ale jejich počet se postupně zvyšoval, a tak v dubnu-červenci 1448 bylo promováno 6 mistrů, kteří na fakultě dále působili.

5.1.3 „Cizí“ mistři a jejich postavení. A nakonec vzpomeňme mistry z jiných univerzit, kteří byli přijati do pražské korporace. Celkem jich bylo šest: prvním se roku 1442 stal mistr vídeňské, padovské a boloňské univerzity Pavel Židek, dalším vídeňský mistr Sigfried se objevil v roce 1445; tehdy přišel do Prahy i krakovský absolvent Martin z Žurawice, v letním semestru 1446 do Prahy přišli 2 erfurtští mistři Konrád z Kemtenu a Jindřich ze Staffelsteinu a v zimním semestru 1447 byl na fakultu přijat mistr z Lipska Jan Haselnuet. Pozoruhodné je, že cizí mistři kromě záznamu o svém přijetí se v Liber decanorum skoro nevyskytují. O Sigfriedovi, Janu Haselnuetovi a Martinu z Žurawice víme jen to, že byli na fakultu přijati, Jindřich ze Staffelsteinu byl jednou v komisi při bakalářských zkouškách, a o Konrádovi z Kemtenu se dochoval záznam o tom, že na fakultě roku 1446 přednášel. Nabízí se několik možností interpretace.

Mistr z jiné fakulty měl méně kontaktů v pražském prostředí než ten, kdo v Praze vystudoval. Na vybudování kontaktů se potřebuje čas, a proto to, že žádný z cizích mistrů nikoho na fakultě nepromoval, se dá vysvětlit tak, že do roku 1448 nestihli najít žáky a dovést je k promoci. Na druhou stranu ostatní mistři mohli omezovat přístup cizím k fakultním úřadům, promociím a zkouškám, které přinášely mistrům mimo jiného i peníze. A nakonec jako v případě Martina

z Žurawice pražskou fakultu mohli brzy opustit a jít hledat místo na jiných univerzitách.

5.2 Věková stránka.

5.2.1 Biologický a „akademický“ věk. U většiny studentů nevíme přesně rok narození. Stanovit přibližně věk může datum bakalářské zkoušky. Na to, aby student mohl jít ke zkoušce, musel studovat dva až tři roky. Minimální věk pro imatrikulaci pro Prahu nevíme, ale v Paříži byl stanoven na 14 let. Tím pádem bakalářovi mohlo být nejméně 17-18 let.

Z mistrů, kteří působili na fakultě v letech 1437-1448, se bakaláři stali před rokem 1400 Křišťan z Prachatic 1388 a Jan Šindel 1395. První zemřel roku 1439 v osmém desetiletí svého života, druhý byl přibližně o deset let mladší, zemřel 1449.

Šest mistrů dosáhlo bakalářského gradu v prvním desetiletí 15. století, 6 mistrů v letech 1411-1420. Vzhledem k přerušení chodu fakulty ve 20. letech, určení věku u těch, kdo se stali bakalářem v letech 1431 a 1435, je ještě nejistější; takoví mistři byli čtyři. Dva mistři šli k bakalářským zkouškám roku 1438, tři se stali bakaláři ve třicátých letech na zahraničních univerzitách. 11 mistrů nižšího akademického titulu dosáhlo v první polovině 40. let a u 7 datum bakalářské promoce není známo. Tak v zimním semestru 1437 nejmladšímu z 12 mistrů mělo být kolem 45 let a nejstarší Křišťan z Prachatic měl přes 70. V létě roku 1448 nejstarším ze třicítky studentů byl Jan Šindel, který překročil práh sedmdesátky. Nejmladšímu mohlo být, jak jsme uvedli výše i osmnáct.

5.2.2 Generační rozvrstvení. Lidi spojují v rámci jisté generace především prožitky. 15 mistrů pamatovalo a mnozí z nich se účastnili událostí spojených s Janem Husem, a pak jako univerzitáni desetiletí husitských válek. Všech 12 mistrů

roku 1437 byli Husovi pamětníci. Roku 1448 jich bylo 9, tj. třetina mistrovského sboru.

Husitská generace ovšem nebyla později jednotná ve svých postojích. Jan Šindel a Mikuláš ze Stojčína, ačkoli s Husem na začátku sympatizovali, zůstali pak u katolictví, Mikuláš ze Stojčína dokonce svědčil na kostnickém procesu proti Husovi, přestože předtím zastupoval českého reformátora při procesu u papežské kurie.³¹¹ Oba pak na dlouhou dobu opustili Prahu. Nepřítomnost v Praze ve 20. letech může řadit do této skupiny i Šimona ze Žatce.

Křišťan z Prachatic a Petr z Mladeňovic, blízcí Husovi přátelé, pak vytvořili spolu s aktivními Husovými stoupenci, Janem z Příbrami a Prokopem z Plzně, konzervativní skupinu v rámci husitské strany. Tato skupina vždy hájila proti katolíkům především kalich, ostře vystupovala proti představitelům tábořské církve a od poloviny 20. let se rozešla s Wyclefem a jeho zastánci. Konzervativci byli nuceni dvakrát během 20. let opustit Prahu, pak se ale aktivně zapojili do jednání s basilejským koncilem ve 30. letech. O nábožensko-politických názorech Augustina z Klatov, Buzka ze Kdyně a Jana Borotína, vrstevníků zmíněných čtyř mistrů, mnoho nevíme. Těsné vztahy s Janem z Příbrami měl a mohl ke konzervativcům patřit také Petr z Hradce Králové.

Husitské války přerušily chod univerzity, a proto Václav z Dráchova, Václav z Prachatic a Jan Papoušek ze Soběslavi, kteří dosáhli v desátých letech titulu bakaláře, více než desetiletí čekali na mistrovskou promoci a válečné období přežili jako bakaláři. Mikuláš ze Žiliny měl dokonce desetiletou přestávku mezi bakalářskou zkouškou a promocí.

Vedle této Husovy generace začínají na fakultě působit v námi sledovaném období mistři, kteří dosáhli bakalářského grádu ve 30. letech. Studovat začali nejspíše až po obnovení výkladů na univerzitě na přelomu 20. a 30. let, i když není

---

³¹¹ J. KADLEC, *Katoličtí exulanti*, s. 18; M. SVATOŠ, *Husovi přátelé*, s. 63.

vyloučeno, že na studia mohli přijít těsně před začátkem válečného dění. Do této generace patří Mařík z Benešova, Petr z Dvekačovic, Martin Łeczycki, Ondřej z Budějovic, Tomáš z Vratěnína a Jan z Jemnic.

Ve druhé polovině 40. let jsou promováni ti, kdo začali studovat až po kompaktátech, a také němečtí studenti, kteří přišli na fakultu jako bakaláři z jiné univerzity.

5.3 Národnostní složení.

Období 1437-1448 bylo charakteristické tím, že jako mistři tu působili nejen Češi. Českého původu bylo 28 mistrů, tj. dvě třetiny, německých mistrů mohlo být až 10, ovšem z nich u čtyř nejsou zmínky o působení na fakultě. Kromě toho se v mistrovském sboru vyskytli v letech 1437-1448 tři Poláci a jeden student z Horních Uher. Ovšem do letního semestru 1440, kdy se stal mistrem Mikuláš ze Žiliny, mistrovský sbor byl výlučně českým. Mikuláš ze Žiliny byl jediný nečeský mistr do roku 1443, kdy se k mistrům přidal Polák Martin Łeczycki. a Němec Jan z Heilbronn. V letním semestru 1447 bylo z 25 mistrů 17 osob z Čech a Moravy, 2 z Polska a 6 mohlo být z německých zemí.

5.3.1 Němci. V letech 1443-1448 působilo na pražské artistické fakultě aspoň nějakou dobu šest mistrů z německých oblastí, o dalších čtyřech víme jen to, že dostali mistrovský grád. Pocházeli ze středo- a jihoněmeckých oblastí: Švábska, Durynska, Frank. Němci se na univerzitě objevili roku 1442, kdy došlo na univerzitě ve Vídni ke sporům a následné secesi. Někteří bakaláři a studenti se obrátili na Prahu s žádostí o přijetí. Pražská univerzita přijala vídeňské studenty a bakaláře pod podmínkou, že němečtí katolíci nebudou kaceřovat

české kališníky.³¹² V říjnu 1442 byli přijati dva vídeňští bakaláři, mezi nimi byl i Jan z Heilbronn, který byl promován na mistra v únoru 1443. Od té doby v Praze narůstal počet německých studentů. Ovšem tři mistři promovaní po Janovi z Heilbronn v letech 1443-1445 fakultu pravděpodobně opustili, a jen Jindřich Dornde z Mühlhausenu, lipský bakalář, jenž se stal mistrem v roce 1445, na fakultě zůstal během necelých čtyř roků byl promotorem u 19 německých studentů. Ovšem žádný z nich se pak nestal mistrem. V letech 1445-1447 byli na pražskou fakultu přijati čtyři němečtí mistři z jiných fakult a jen roku 1448 byl promován na mistra Jan z Hernnberga, který před tím dosáhl bakalářského titulu v Praze. Němečtí mistři promovali jenom německé studenty, většinou z výše zmíněných oblastí (koresponduje nějak původ nebo místo studií promotorů a promovaných?). Konec přítomnosti Němců na pražské univerzitě byl způsoben ovládnutím Prahy Jiřím z Poděbrad.

5.3.2 Poláci. Polák Martin Leczycki je doložen v Praze již roku 1429, což znamená, že začal studovat ještě v husitské Praze, a určitě se musel přihlásit ke kalichu. Martin Král z Żurawice přišel na fakultu roku 1445, kdy v Praze studovali i Němci. Stanislav z Hnězdna, který byl promován na mistra v roce 1446, přišel na fakultu před rokem 1440. Jeho práce při opisování rukopisu pro Martin Leczyckého svědčí o spojení se jeho starším krajanem. Poláci na rozdíl od Němců byli více spjati s českým prostředím. Martin Leczycki promoval české studenty a spolu se Stanislavem z Hnězdna zůstal v Praze i po jejím dobytí Jiřím z Poděbrad.

---

³¹² F. Šmahel, *Počátky humanismu*, s. 57.

5.4 Činnost mistrů.

5.4.1 Působení na fakultě. Podle Počtů promocií, účasti na zkouškách a působení v jedné z fakultních funkcí je možné v jisté míře soudit o aktivitě mistra. Počet promovaných u mistra může podle Kavky svědčit o vlivu, jenž ten mistr měl na univerzitní dorost.³¹³ V letech bylo 1437-1448 promotory 14 mistrů, tj. méně než polovina. Tři mistři promovali více než všichni ostatní. Jindřich Dornde z Mühlhausenu celkem promoval 19 studentů na bakaláře, Mařík z Benešova a Jan z Příbrami se účastnili bakalářských a mistrovských promocií každý u 17 studentů. Dalším podle počtu promovaných byl Jan z Čáslavi, který byl promotorem jenom devětkrát. Přičemž Jindřich Dornde promoval jenom německé studenty. Mezi promovanými Maříkem z Benešova tvoří Němci necelou třetinu. Tyto údaje ještě jednou ilustrují přední postavení Jana z Příbrami, velký vliv Jindřicha Dornde v prostředí německých studentů. Také upozorňují na Maříka z Benešova, o kterém jinak není moc známo, jako na důležitou postavu na univerzitě v pokompaktatním období.

Ve funkcích děkana, kolektorů, dispenzátorů a asesorů se vystřídalo 15 mistrů (3/7), examinátory bylo 20 mistrů (polovina). U 13 mistrů nejsou v období 1437-1448 záznamy o činnosti. U některých je to dáno tím, že se stali mistry těsně před koncem tohoto období. Mezi aktivními mistry by se dal uvést také Petr z Hradce, Jan z Čáslavi, Jan z Borotína, Petr Bradáč z Dvekačovic, Petr z Mladeňovic a Jan z Heilbronu.

---

³¹³ F.Kavka, *Mistři-regenti*, s. 92-94.

5.4.2 Literární činnost. Při posouzení literární činnosti mistrů je třeba podotknout, že se dochovala jen část z děl, přičemž nemůžeme posoudit nakolik velká. Doklady o literární činnosti, a to i včetně sepsaných univerzitních přednášek, máme u 18 mistrů. Jedenáct z těchto literárně činných osob patří ke generaci Husových pamětníků.

Dochované spisy lze rozdělit na ty, které byly věnovány především univerzitnímu prostředí, a ty, které byly určeny širší veřejnosti. K posledním je možné zařadit i teologické spisy mistrů svobodných umění, neboť teologie nebyla předmětem výuky na artistické fakultě. Autory takových děl bylo devět mistrů, osm z nich dostalo akademický titul ještě před husitskými válkami. Dokonce díla veřejného polemického charakteru, která vznikají v 50. letech, spisy Papouškovy a Borotínovy, jsou z pera těch, kdo studovali v prvních dvou desetiletích 15. století. Dá se říct, že starší generace mistrů byla literárně aktivnější než zmi univertitních poslucháren.

Akademická díla lze dále rozdělit na spisy věnované předmětům oborů trivivia, především logice a aristotelské filozofii, a kvadrivia, tj. oborům přírodovědným. Z tohoto hlediska je možné vyčlenit tři skupiny mistrů, které se mimo jiného profilují generačně. První tvoří ti, u kterých se dochovaly jenom spisy přírodovědné: Křišťan z Prachatic, Jan Šindel, Jan z Borotína. Jsou to nejstarší mistři a ti, kteří studovali na fakultě lékařské. Druhou skupinu představují ostatní příslušníci Husovy generace a Mařík z Benešova. U nich se dochovaly především výklady z trivivia. Třetí skupina je tvořena mladší generací mistrů, u kterých díla z disciplin „přírodovědných“ a „humanitních“ jsou zastoupeny rovnou měrou.

Je třeba dodat, že pro analýzu byla použita díla napsaná mistry během jejich celého života. V letech 1437-1448 bylo literárně činných jen sedm mistrů, a tak se toto období jeví z tohoto hlediska poněkud chudší než předcházející a

následující, i když je třeba mít na mysli, že ne vždy máme dílo přesně datované.

5.4.3 Další oblasti činnosti. Někteří mistři mohli působit nejenom na artistické fakultě. U šesti mistrů víme o studiu lékařství, a to jak na pražské předhusitské lékařské fakultě, kde studovali Jan Šindel, Křišťan z Prachatic, Mikuláš ze Stojčína, Jan z Borotína a pravděpodobně i Václav z Prachatic, tak i na univerzitách v Itálii, kde získali doktorát Václav z Prachatic a Pavel Žídek. Tito mistři tak mohli působit v letech 1437-1448 i na lékařské fakultě v Praze, která mohla tou dobou existovat v hodně okleštěné podobě.³¹⁴ Jak je vidět z příkladu Jana z Borotína, povolání lékaře mohlo zajistit nezávislost na církevních beneficích a možnost mít postavení pražského měštěná, jenž vlastní dům, má manželku a děti. (Celibátem byli vázaní ti mistři, kdo přijal svěcení, a také ti kdo bydlel na koleji)

Církevní beneficia mělo devět mistrů. Ještě jeden, totiž Pavel Žídek, se o ně neúspěšně ucházel. Pět mistrů bylo faráři: Křišťan z Prachatic a po něm Petr z Mladeňovic u sv. Michala, Jan Papoušek u Matky Boží před Týnem, Prokop z Plzně u sv. Jindřicha, Jan z Příbrami u sv. Jiljí. Jak je vidět, všichni jsou představiteli konzervativní strany. Po roce 1448 byli vyměněni za stoupence Rokycanovy, mezi kterými jen Jan Rokycana byl univerzitní mistr.³¹⁵ Místo faráře nemělo vliv na aktivitu mistra na fakultě. Zmíněné výše mistři se pravidelně objevují u promoci a zkoušek. Naopak jak vyšehradský děkan katolické kapituly Jan Šindel, tak i děkan kapituly utrakvistické u sv. Apolináře Augustin z Klatov se neobjevují v *Liber decanorum* v letech 1437-1448. Stejně se neobjevuje ani Václav z Dráchova, stoupenec Jana z Rokycany, který byl kazatelem v Betlémské kapli do roku 1440. Pavel Žídek usiloval

---

³¹⁴ F. ŠMAHEL, *Počátky humanismu*, s. 69.

³¹⁵ V.V. TOMEK, *Dějepis IX*, s. 338-352.

o místo v pražské kapitule, ovšem byl kanovníky odmítnut nehledě na rozhodnutí Fridricha III.

Křišťan z Prachatic a pak Jan z Příbrami s Prokopem z Plzně plnili funkci kališnických administrátorů, poslední dva se aktivně angažovali v církevních záležitostech, účastnili se synod kališnického duchovenstva a vyjednávali s pražskou kapitulou.

5.5 Vazby mezi některými skupinami mistrů.

Na konci 40. let začínají nastupovat do mistrovského sboru ti mistři, kteří během následujícího desetiletí konvertují ke katolictví. Přínosně by bylo vysledovat, kdo byl promotorem budoucích katolíků.

Mistr	Promotor na bakaláře	Promotor na mistra
Jiří z Meziříčí	Petr z Mladeňovic	Jan z Borotina
Hilarius Litoměřický	Mařík z Benešova	Petr z Hradce
Stanislav z Velvar	Jan z Jemnic	Stal mistrem v Paříži
Jan z Krčina	Petr z Hradce	Jiří z Meziříčí
Václav Křižanovský	Jiří z Meziříčí	Jiří z meziříčí
Mikuláš z Hořepniku	Jan Rokycana	Jan Rokycana

Ze sedmí mistrů, kteří byli promotory katolické skupiny, jenom Jan Rokycana a Jan z Borotina určitě nepatřili ke konzervativnímu táboru. Petr z Mladeňovic byl ve skupině konzervativní, Petr z Hradce byl blízký Janovi z Příbrami ³¹⁶, Jan z Jemnic byl Janem z Příbrami a Petrem z Mladeňovic promován a pak mizí z fakulty po r. 1462. Mařík z Benešova byl blízký německým studentům. Kromě toho Prokop z Plzně pokládal kvestii při přijetí Stanislava z Velvar, a také podle slov Hilaria Litoměřického věnoval Hilariu knihy.

Toto vše naznačuje, že existovaly jisté vazby mezi skupinou konzervativců a budoucími konvertity. Z toho plyne, že předpoklady k příklonu některých mistrů ke katolictví vznikly ještě před tím, než tyto osoby šly studovat do

³¹⁶ Viz jeho medailonek na s. 63.

zahraničí³¹⁷, a v konverzi Hilaria Litoměřického, Jana Krčina a Jiřího z Meziříčí hrál roli nejenom jejich pobyt na italských univerzitách, ale například interní vývoj v Čechách a na univerzitě anebo jistá mezigenerační reakce. Chci naznačit, že tady by další prosopografický výzkum mohl být zvláště přínosným.

---

³¹⁷ Takovou domněnku vyslovil ještě Prokeš viz J.Prokeš, *M.Prokop z Plzně*, s. 116.

Závěr

V letech 1437-1448 tvořila na fakultě svobodných umění v Praze základ mistrovského sboru, ke kterému patřilo 38 osob, generace Husových pamětníků. Během desetiletí se mistrovský sbor rozšířil o nově promované české mistry, a také o německé, kteří přišli na fakultu jako bakaláři anebo byli rovnou přijati jako mistři.

Přední postavení měla skupina mistrů, jež tvořila tzv. konzervativní stranu. Její představitelé byli v druhém desetiletí 15. stol. aktivními Husovými stoupenci, pak se vymezili vůči táboritům a potom opustili učení Wyclefovo. V 30. letech se účastnili jednání s koncilem, kdy se sblížili s Menhartem z Hradce, a přijali pak kompaktáta v koncilním výkladu. V pokompaktatním desetiletí tato skupina, jejímž vůdčím představitelem byl Jan z Příbrami, byla aktivní na univerzitě a také v církevním životě. Její představitelé působili mimo jiného jako pražští faráři a administrátoři podobojí. K této skupině patřily kromě Jana z Příbrami, Prokop z Plzně, Kříšťan z Prachatic, Petr z Mladeňovic Jan ze Soběslavi, a také blízký Příbramovi Petr z Hradce Kralově.

Na fakultě se našlo také místo i pro stoupence Jana Rokycany (Václav z Dráchova) i pro české katolíky (Mikuláš z Stojčína, Jan Šindel i snad Šimon ze Žátce), kteří svého času byly Husovými stoupenci.

Nová nastupující generace mistrů, která nepamatovala události kolem Husa, už nebyla natolik aktivní navenek, a spíše soustředila svou činnost na univerzitu. Na konci 40. let dostávají bakalářské a pak mistrovské grady ti mistři, kteří během následujícího desetiletí stanou katolíky. U těch to osob je možné sledovat jejich vazby ku skupině konzervativců.

V pokompaktatním období se na univerzitě kromě českých mistrů našlo místo i pro mistry z Polska a Německa. Poláci byli na fakultě přítomni již před kompaktáty a zůstali v Praze i po změně politické situace roku 1448. Němci začali přicházet na fakultu po roce 1442, jejich počet postupně stoupal do roku 1448, kdy Prahu opustili. Roku 1446 se německý mistr stal dokonce děkanem a zastupoval fakultu navenek.

Období 1437-1448 se tak oproti následujícím a předcházejícím desetiletím vyznačuje co do složení mistrovského sboru větší náboženskou a národnostní pluralitou a trendem k otevření světu a návratu pražské univerzity do sítě evropských univerzit. Je to však jen krátkodobý záchvěv, který bude záhy nahrazen: zemským, konfesně vyhraněným modelem, který se v něčem vrací k situaci před rokem 1437, ale v něčem předjímá celoevropské trendy.

Seznam použitých pramenů a literatury.

Edice pramenů.

- Acten der Erfurter Universitaet, I. Teil, darin: 3. Allgemeine Studentenmatrikel, erste Hälfte (1392-1492)*, hg. WEISSENBORN Hermann, Halle 1881.
- Archiv Český, III, IV, XXXVII*, Praha 1844, 1846, 1912.
- CAMPANUS Jan, *Mecenáši Karlovy Univerzity*, Praha 1949.
- Fontes rerum Bohemicarum V*, Praha 1893.
- Geschichtschreiber der Husitischen Bewegung in Böhmen III*, ed. Höfler, Karl Adolf Constantin, Wien 1856-1866.
- Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*, in : *Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandae pragensis I/I-II* Praha 1830-1832.
- Die Matrikel der Universität Wien, I/1*, Graz-Köln 1954
- Die Matrikel der Universität Leipzig (1409-1553) I-III*, hg. ERLER Georg, in: *Codex diplomaticus Saxonia regiae 2/16-18*, Leipzig 1895-1902.
- Monumenta conciliorum generalium: seculi decimi quinti : Concilium Basileense I-III*, ed. PALACKÝ František, Vindobona 1857-1886
- Reliquae tabularum terrae Regni Bohemiae II*, ed. Josef Emler, Praha 1882
- Seznam proboštů koleje Karla IV.*, ed Karel HRDINA, IN: VČA 57/1948, s. 5-15.
- Staré letopisy české. Z rukopisu křižovnického*, ed. František ŠIMEK, Miloslav KAŇÁK, Praha 1959.
- Statuta Universitatis Pragensis*, in: *Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandae pragensis III*, Praha Účty hradu Karlštejna z let 1423-1434, ed Pelikán Josef, Praha 1948.
- Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527*, ed PALACKÝ František, Praha 1821.

.
Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahre 1419-1436 I-II, hg., Praha 1874.

Základy starého místopisu Pražského: (1437-1620) I/II, ed. Josef TEIGE, , Praha 1915.

Literatura.

ADAMEC Josef, BERÁNEK Karel a další, *Biografický slovník pražské lékařské fakulty 1348-1939 I-II*, Praha 1988-1993.

BARTOŠ František Michalek, *Doktor Jan Borotín a Kronika starého kolegiata*, in: Jihočeský sborník historický 19, České Budějovice-Tábor 1950, s. 37-43.

BARTOŠ František Michalek *Literární činnost M. Jana Rokycany, M. Jana Příbrama, M. Petra Payna* , Praha 1928.

BARTOŠ František Michalek, *M. Václav z Dráchova*, in: Jihočeský sborník historický 8, 1936, s. 83-89.

BARTOŠ František Michalek, *Polský husita mezi rektory Karlovy university M. Martin z Lenčice*, in: Jihočeský sborník historický 23, 1954, s. 28-29

BARTOŠ František Michalek, *České akademie věd a umění*, Praha, 1948, s. 27-34.

BOROVÍČKOVÁ Jana -STOČES Jiří - SUKKARI Magida, *Český, bavorský a polský univerzitní národ na pražské právnické univerzitě 1372 - 1419*, in: AUC-HUCP 33-34, 1993-1994, fasc. 1-2, s. 59-75.

BOUBIN Jaroslav, *K protipikartským traktátům Petra Chelčického a M. Jana Příbrama*, Folia Historica Bohemica 4, 1982, s. 127-159.

BERÁNEK Karel, *O počátcích pražské lékařské fakulty 1348-1622* , in: Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis IX/2, 1968, s. 44-87.

ČORNEJ Petr, *Velké dějiny zemí Koruny české V*, Praha-Litomyšl 2000.

- ČORNEJ Petr -- BARTLOVÁ Milena, *Velké dějiny země Koruny české VI.*, Praha-Litomyšl 2007
- FIALA Zdeněk, *O životě Petra z Mladeňovic*, in: *Petra z Mladeňovic Zpráva o mistru Janu Husovi v Kostnici*, Praha 1965, s. 9-30.
- HADRAVOVÁ Alena -- HADRAVA Petr, *Křišťan z Prachatic Stavba a užití astrolábu*, Praha 2001.
- HADRAVOVÁ Alena (ed,) *Paulerinus : Liber viginti arcium (ff. 185ra-190rb)*, Praha, 1997.
- IRGANG Stephanie, *Peregrinatio academica: Wanderungen und Karrieren von Gelehrten der Universitäten Rostock, Greifswald, Trier und Mainz im 15. Jahrhundert*, Stuttgart 2002.
- KADLEC Jaroslav, *Katoličtí exulanti čeští doby husitské*, Praha 1990.
- KADLEC Jaroslav, *Teologická fakulta*, in: *Dějiny Univerzity Karlovy I*, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 135-163
- KAVKA František *Mistři-regenti na artistické fakultě pražské univerzity v letech 1367-1420*, in *Z českých dějin. Sborník prací in memoriam prof. Dr. Václava Husy*, Praha 1966, s.77-95.
- KAVKA František, *Organisace studia na pražské artistické fakultě v době předhusitské*, AUC-HUCP, VIII/1, s. 7-39, Praha 1967.
- KEJŘ Jiří, *Husův proces*. Praha 2000
- KEJŘ Jiří, *Mistři pražské univerzity a kněžší táborští*, Praha 1981
- PEKÁŘ Josef, *Žižka a jeho doba I-IV.*, Praha 1927-1933.
Polski słownik biograficzny XIXb, 1974
- PROKEŠ Jaroslav, *M. Prokop z Plzně*, Praha 1927.
- SCHLETZ Lothar, *Die Magister der artistischen Fakultät der Hohen Schule zu Prag und ihre Schriften im Zeitraum von 1409 bis 1550*, Inaugural-Dissertation zur Erlangung der

- Doktorwürde der Hohen Medizinischen Fakultät der Friedrich-Alexander-Universität, Erlangen-Nürnberg 1971
- SCHWINGES Reiner Christoph, *Deutsche Universitätsbesucher im 14. und 15. Jahrhundert. Studien zur Socialgeschichte des Alten Reiches*, Stuttgart 1986.
- SMOLIK Josef, *Mathematikové v Čechách od založení university Pražské až do počátku tohoto století*, Praha 1864.
- SPUNAR Pavel, *Literární pozůstalost M. Jana Papouška ze Soběslavi*, in: *Listy Filologické* 125, č. 3-4, Praha 2002, s. 253-257.
- SPUNAR Pavel *Repertorium auctorum Bohemorum provectorum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans*, I-II, Warsaviae-Vratislaviae-Prag, 1985-1995
- STOČES Jiří *Absolventi pražské právnické univerzity (1372-1418) ve službách hanzovních měst. In: Město a intelektuálové od středověku do roku 1848. Sborník statí a rozšířených příspěvků z 25. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy. Praha 2008, s. 199-234.*
- STOČES Jiří, *K otázce sociální mobility chudých studentů středověké pražské právnické univerzity. Několik příkladů ze saského univerzitního národa. In: Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV. Kolektivní monografie. Praha 2008, s. 459-467.*
- STOČES Jiří, *Přehled bádání. Hlavní směry současné historiografie středověkých univerzit. Přehled střeoevropské historické produkce po roce 1989 s důrazem na předhusitské pražské univerzity. Český časopis historický, 102/2, 2004, , s. 342-371.*
- Studien zur Geschichte der Prager Universität bis 1409.* Aus dem historischen Seminar Prof. H. Zatscheks, *Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen* 77, 1939.
- SVATOŠ Michal, *Formy promoce na pražské univerzitě v letech 1348-1622.* In: *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k*

- šedesátým narozeninám profesorky Lenky Bobkové. Praha 2006, s. 400-411
- SVATOŠ Michal, *Husovi přátelé*, in: Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi., Praha 1995, s. 63-67.
- SVATOŠ Michal, *Kališnická univerzita 1419-1556*, in: Dějiny Univerzity Karlový I, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 205-219.
- ŠMAHEL František, *Alma Mater Pragensis*, Leiden 2007.
- ŠMAHEL František, *Existenční vyhlídky a kariéry českých humanistů*, in, Mezi středověkem a renesancí, Praha 2002, s. 354-363.
- ŠMAHEL František, *Fakulta svobodných umění*, in: Dějiny Univerzity Karlovy I, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s.101-133
- ŠMAHEL František, *Husitská revoluce I.-IV*, Praha 1993
- ŠMAHEL František, *Knihovní katalogy koleje Národa Českého a koleje Rečkovy*, in: Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis II/2, Praha 1961, s. 59-85.
- ŠMAHEL František, *Mistři a studenti pražské lékařské fakulty do roku 1419*, in :Acta universitatis Carolinae - Historia universitatis Carolinae Pragensis XX/2, 1980, s. 35-68
- ŠMAHEL František, *Pražské univerzitní studentstvo v předrevolučním období 1399-1419*, in: Rozpravy ČSAV 77/3, Praha 1967.
- ŠMAHEL František, *Počátky humanismu na pražské univerzitě v době poděbradské*, in: Acta Universitatis Carolinae - Historia Universitatis Carolinae Pragensis, I, 1960, s. 55-90.
- ŠMAHEL František, *Regionální původ, profesní uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433-1622*, Zprávy archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, Zprávy archivu Univerzity Karlovy 4, Praha 1982, s.3-28

- ŠMAHEL František -- TRUC Miroslav, *Studia k dějinám Univerzity Karlovy v letech 1433-1622*, in: *Acta Universitatis Carolinae -- Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, IV/2, Praha 1963, s.3-60.
- TRUHLÁŘ Josef, *Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in C.R. Bibliotheca publica atque universitatis Pragensis asservantur*, I-II, 1905-1906
- TŘÍŠKA Josef, *Literaní činnost předhusitské univerzity*, Praha 1967.
- TŘÍŠKA Josef, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity 1348-1409*, Praha 1982.
- TOBOLKA Zdeněk, *O životě a spisech Pavla Židka*, in : M. Pavla Židka *Spravovna*, Praha 1908 s. I-IV.
- TOMEK Václav Vladivoj, *Dějepis města Prahy, dil. XI.*, Praha 1893
- URBÁNEK Rudolf, *České dějiny. Díl III, Věk poděbradský I-IV*, Praha 1915-1965.

Seznam příloh.

Tabulka 1. Mistrovský sbor v letech 1437-1448.

Tabulka 2. Počet mistrů v jednotlivých semestrech.